

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

Warszawa, 23 maja 2016 roku

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Rachunek zysków i strat w przeliczeniu na walutę EUR

	Rok zakończony 31 grudnia 2015		Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Wynik z tytułu odsetek	245 132	58 577	266 461	63 605
Wynik z tytułu prowizji i opłat	47 306	11 304	45 996	10 979
Wynik na działalności podstawowej	324 173	77 464	351 744	83 962
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	10 507	2 511	516	123
Ogólne koszty administracyjne	-229 896	-54 936	-229 551	-54 794
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-100 979	-24 130	-303 824	-72 524
Wynik na działalności operacyjnej	3 805	909	-181 115	-43 233
Zysk (strata) brutto	3 805	909	-181 115	-43 233
Zysk (strata) netto	1 987	475	-158 958	-37 944

Sprawozdanie z sytuacji finansowej w przeliczeniu na walutę EUR

	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014 dane przekształcone*	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Aktywa				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 370 363	1 729 523	7 509 157	1 761 762
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 717 108	1 106 913	5 243 592	1 230 226
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	589 822	2 613 663	613 205
Aktywa razem	17 723 862	4 159 067	17 739 059	4 161 851
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec innych banków	13 617 643	3 195 505	14 701 314	3 449 150
Zobowiązania wobec klientów	1 975 592	463 591	2 115 411	496 307
Zobowiązania razem	17 082 129	4 008 478	17 225 913	4 041 460
Kapitał własny ogółem	641 733	150 589	513 146	120 391
Suma zobowiązań i kapitału własnego	17 723 862	4 159 067	17 739 059	4 161 851

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych w przeliczeniu na walutę EUR

	Rok zakończony 31 grudnia 2015		Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	-639 143	-152 730	466 930	111 458
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	94 983	22 697	-172 329	-41 136
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	1 013 354	242 151	-50 119	-11 964
Przepływy pieniężne netto, razem	469 194	112 118	244 482	58 358

* szczegóły przedstawiono w nocie nr 2.10.

Do przeliczenia wartości pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 roku na walutę EUR zastosowano średni kurs ogłoszony przez Narodowy Bank Polski na ten dzień wynoszący 4,2615 zł za 1 EUR. Porównywalne dane finansowe zostały przeliczone na walutę EUR przy zastosowaniu średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na dzień 31 grudnia 2014 roku, który wynosił 4,2623 zł za 1 EUR.

Główne pozycje sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku przeliczone zostały na walutę EUR, odpowiednio według kursu 4,1848 zł za 1 EUR oraz 4,1893 zł za 1 EUR. Kursy te wyliczono jako średnią arytmetyczną średnich kursów ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca objętego danymi finansowymi.

Spis treści

Rachunek zysków i strat	5
Sprawozdanie z całkowitych dochodów	6
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	7
Zestawienie zmian w kapitale własnym	8
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	10
Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające	12
1. Podstawowe dane i informacje o Banku	12
1.1. Podstawowe informacje	12
1.2. Wskazanie, czy Bank jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe	13
1.3. Informacje dotyczące składu osobowego Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku	13
1.4. Zatwierdzenie jednostkowego sprawozdania finansowego	15
2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości, szacunków i ocen	15
2.1. Podstawa sporządzania sprawozdania	15
2.2. Oświadczenie o zgodności	15
2.3. Okres i zakres jednostkowego sprawozdania finansowego	15
2.4. Kontynuacja działalności	15
2.5. Dokonywanie szacunków oraz profesjonalny osąd	17
2.6. Zmiana szacunków	19
2.7. Korekta błędów	19
2.8. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości	19
2.9. Wprowadzenie nowych standardów i interpretacji oraz zmian standardów i interpretacji	38
2.10. Zestawienie prezentujące zmiany dokonane w celu zapewnienia porównywalności danych sprawozdania finansowego za rok poprzedzający ze sprawozdaniem za rok obrotowy	41
3. Segmenty działalności	43
4. Wynik z tytułu odsetek	47
5. Wynik z tytułu prowizji i opłat	47
6. Przychody z tytułu dywidend	48
7. Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	48
8. Wynik na działalności inwestycyjnej	48
9. Pozostałe przychody operacyjne	49
10. Pozostałe koszty operacyjne	49
11. Ogólne koszty administracyjne	50
12. Świadczenia pracownicze	50
13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	51
14. Podatek dochodowy	53
15. Zysk na akcję	55
16. Dywidendy wypłacone oraz zaproponowane do wypłaty	55
17. Kasa, środki w Banku Centralnym	55
18. Należności od innych banków	56
19. Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	56
20. Pochodne instrumenty finansowe	57
21. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	60
22. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	60
23. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	66
24. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	67

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

25. Inwestycje w jednostki podporządkowane.....	68
26. Zapasy	73
27. Rzeczowe aktywa trwałe.....	73
28. Wartości niematerialne	76
29. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	77
30. Inne aktywa.....	78
31. Zobowiązania wobec Banku Centralnego.....	79
32. Zobowiązania wobec innych banków	79
33. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem wykupu	79
34. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	79
35. Zobowiązania wobec klientów	80
36. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	81
37. Pozostałe zobowiązania	82
38. Rezerwy	83
39. Kapitały własne.....	86
40. Wartość godziwa instrumentów finansowych.....	87
41. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych.....	89
42. Działalność powiernicza	92
43. Leasing operacyjny i finansowy	92
44. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych.....	93
45. Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe.....	95
46. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	96
47. Transakcje z podmiotami powiązanymi.....	97
48. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.....	101
49. Struktura zatrudnienia	101
50. Sekurytyzacja.....	101
51. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym.....	102
52. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”).....	102
53. Cele i zasady zarządzania ryzykiem	103
53.1. Ryzyko kredytowe	103
53.2. Ryzyko płynności	114
53.3. Ryzyko rynkowe	119
53.4. Ryzyko operacyjne	129
54. Zarządzanie kapitałem	131

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Rachunek zysków i strat

Działalność kontynuowana

		Rok zakończony 31 grudnia 2015	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*
	Nota		
Przychody z tytułu odsetek	4	468 704	635 084
Koszty z tytułu odsetek	4	-223 572	-368 623
Wynik z tytułu odsetek		245 132	266 461
Przychody z tytułu prowizji i opłat	5	69 547	66 063
Koszty z tytułu prowizji i opłat	5	-22 241	-20 067
Wynik z tytułu prowizji i opłat		47 306	45 996
Przychody z tytułu dywidend	6	2 140	2 937
Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	7	14 627	17 591
Wynik na działalności inwestycyjnej	8	14 968	18 759
Wynik na działalności podstawowej		324 173	351 744
Pozostałe przychody operacyjne	9	37 315	25 295
Pozostałe koszty operacyjne	10	-26 808	-24 779
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		10 507	516
Ogólne koszty administracyjne	11	-229 896	-229 551
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	13	-100 979	-303 824
Wynik na działalności operacyjnej		3 805	-181 115
Zysk (strata) brutto		3 805	-181 115
Podatek dochodowy	14	-1 818	22 157
- bieżący podatek dochodowy		0	306
- odroczony podatek dochodowy		-1 818	21 851
Zysk (strata) netto		1 987	-158 958
Zysk (strata) na akcję (w zł)	15		
- podstawowy z zysku (straty) za rok obrotowy		0,01	-0,49
- rozwodniony z zysku (straty) za rok obrotowy		0,01	-0,49

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dnia 31 grudnia 2014 roku Bank nie prowadził działalności zaniechanej.

* szczegóły przedstawiono w notcie nr 2.10.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

		Rok zakończony 31 grudnia 2015	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*
	Nota		
Zysk (strata) netto		1 987	-158 958
Pozostałe całkowite dochody netto, które mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego		65 962	16 414
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		84 697	21 257
- podatek odroczony		-16 091	-4 038
Przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży		-4 166	-1 914
- podatek odroczony		791	364
Rozliczenie wyceny papierów wartościowych reklasyfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności		902	920
- podatek odroczony		-171	-175
Pozostałe całkowite dochody netto, które nie mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego		172	-169
Zyski i straty aktuarialne	38	213	-208
- podatek odroczony		-41	39
Razem całkowite dochody netto		68 121	-142 713

* szczegóły przedstawiono w notcie nr 2.10.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

		31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 dane przekształcone*	1 stycznia 2014 dane przekształcone
	Nota			
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	17	1 357 048	977 862	750 408
Należności od innych banków	18	900 261	564 295	422 512
Pochodne instrumenty finansowe	20	6 133	6 292	7 150
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	21	34 780	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	22	7 370 363	7 509 157	8 109 563
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	23	4 717 108	5 243 592	7 256 337
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	24	2 513 528	2 613 663	2 439 665
Inwestycje w jednostki podporządkowane	25	534 947	470 339	445 239
Zapasy	26	1 197	1 930	1 960
Rzeczowe aktywa trwałe	27	87 098	136 968	142 697
Wartości niematerialne	28	58 382	58 753	45 223
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	14	10 433	5 877	16 538
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14	70 005	87 336	69 295
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	29	4 074	9 948	832
Inne aktywa	30	58 505	53 047	97 475
Aktywa razem		17 723 862	17 739 059	19 804 894
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	31	42	44	0
Zobowiązania wobec innych banków	32	13 617 643	14 701 314	16 676 461
Pochodne instrumenty finansowe	20	3 419	6 722	6 139
Zobowiązania wobec klientów	35	1 975 592	2 115 411	2 000 054
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	36	1 353 779	268 503	351 762
Pozostałe zobowiązania	37	118 783	119 654	130 124
Rezerwy	38	12 871	14 265	20 002
Zobowiązania razem		17 082 129	17 225 913	19 184 542
Kapitał własny				
Kapitał zakładowy	39	354 097	330 039	315 331
Akcje własne	39	-2 133	-3 980	-3 980
Kapitał zapasowy	39	174 741	251 983	384 100
Kapitał z aktualizacji wyceny	39	67 112	978	-15 267
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	39	-6 265	40 890	-112 026
Wynik roku bieżącego	39	1 987	-158 958	0
Pozostałe kapitały	39	52 194	52 194	52 194
Kapitał własny ogółem		641 733	513 146	620 352
Suma zobowiązań i kapitału własnego		17 723 862	17 739 059	19 804 894

* szczegóły przedstawiono w notcie nr 2.10.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zestawienie zmian w kapitale własnym

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015

	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Kapitał z aktualizacji wyceny	Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Kapitał własny razem
Kapitał na początek okresu	330 039	-3 980	251 983	52 194	4 871	43 686	-155 489	523 304
Korekta BO*	0	0	0	0	-3 893	-2 796	-3 469	-10 158
Kapitał na początek okresu po przekształceniu	330 039	-3 980	251 983	52 194	978	40 890	-158 958	513 146
Wynik za okres	0	0	0	0	0	0	1 987	1 987
Pozostałe całkowite dochody netto	0	0	0	0	66 134	0	0	66 134
Calkowite dochody netto razem za okres	0	0	0	0	66 134	0	1 987	68 121
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	0	0	0	0	0	-158 958	158 958	0
Podział zysku z przeznaczeniem na kapitał/pokrycie straty	0	0	-111 803	0	0	111 803	0	0
Podwyższenie kapitałów	24 058	0	35 091	0	0	0	0	59 149
Odkup/sprzedaż akcji własnych	0	1 847	-530	0	0	0	0	1 317
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	0
Kapitał na koniec okresu	354 097	-2 133	174 741	52 194	67 112	-6 265	1 987	641 733

Zestawienie zmian w kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do jednostkowego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

**Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014
dane przekształcone***

	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Kapitał z aktualizacji wyceny	Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Kapitał własny razem
Kapitał na początek okresu	315 331	-3 980	384 100	52 194	8 079	8 004	-117 234	646 494
Korekta BO*	0	0	0	0	-23 346	-2 796	0	-26 142
Kapitał na początek okresu po przekształceniu	315 331	-3 980	384 100	52 194	-15 267	5 208	-117 234	620 352
Wynik za okres	0	0	0	0	0	0	-158 958	-158 958
Pozostałe całkowite dochody netto	0	0	0	0	16 245	0	0	16 245
Calkowite dochody netto razem za okres	0	0	0	0	16 245	0	-158 958	-142 713
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	0	0	0	0	0	-117 234	117 234	0
Podział zysku z przeznaczeniem na kapitał/pokrycie straty	0	0	-153 684	0	0	153 684	0	0
Podwyższenie kapitałów	14 708	0	21 567	0	0	0	0	36 275
Odkup/sprzedaż akcji własnych	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe	0	0	0	0	0	-768	0	-768
Kapitał na koniec okresu	330 039	-3 980	251 983	52 194	978	40 890	-158 958	513 146

* szczegóły przedstawiono w nocie nr 2.10.

Zestawienie zmian w kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do jednostkowego sprawozdania finansowego,
które stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

		Rok zakończony 31 grudnia 2015	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone*
	Nota		
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk (strata) netto		1 987	-158 958
Korekty razem:		-641 130	625 888
Amortyzacja	11	27 217	24 400
Odsetki		-31 009	-70 169
Dywidendy otrzymane	6	-2 140	-2 937
Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej		-4 805	1 154
Zmiana stanu należności od innych banków		-245 962	-124 735
Zmiana stanu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu oraz aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		-34 780	0
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		159	858
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		138 793	600 407
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych		608 124	2 041 171
Zmiana stanu należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		-4 556	10 661
Zmiana stanu aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14	1 818	-28 155
Zmiana stanu pozostałych aktywów		1 150	35 342
Zmiana stanu zobowiązań wobec Banku Centralnego		-2	44
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków		-979 742	-1 975 673
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		-3 303	583
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		-139 819	115 357
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		-871	-10 470
Zmiana stanu rezerw		-1 394	-5 737
Inne korekty	44	29 992	13 787
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		-639 143	466 930
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy		217 392	130 439
Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych	25	13 806	36 021
Zbycie inwestycyjnych papierów wartościowych		83 654	0
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		45 151	470
Likwidacja podmiotów zależnych		373	0
Dywidendy otrzymane	6	2 140	2 937
Odsetki otrzymane		62 221	66 621
Inne wpływy inwestycyjne		10 047	24 390
Wydatki		122 409	302 768
Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych	25	107 897	99 253
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		0	169 374
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		14 512	34 141
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		94 983	-172 329

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do jednostkowego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

cd. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

Wpływy		2 132 909	37 148
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	36	2 071 449	0
Wpływy z emisji i dopłat do kapitału		60 143	37 148
Inne wpływy finansowe		1 317	0
Wydatki		1 119 555	87 267
Rozliczenie kosztów emisji		1 897	872
Splaty długoterminowych kredytów i pożyczek		102 889	0
Zmniejszenie stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	36	1 012 286	83 262
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		490	276
Inne wydatki finansowe		1 993	2 857
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		1 013 354	-50 119
Przepływy pieniężne netto, razem		469 194	244 482
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym	44	469 194	244 482
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		4 715	-5 282
Środki pieniężne na początek okresu	44	1 088 819	844 337
Środki pieniężne na koniec okresu	44	1 558 013	1 088 819
- środki o ograniczonej możliwości dysponowania		0	0

* szczegóły przedstawiono w notcie nr 2.10.

Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające

1. Podstawowe dane i informacje o Banku

1.1. Podstawowe informacje

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. (Bank) został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu. Na podstawie uchwały nr 12/2001 Walnego Zgromadzenia GBPZ S.A. podjętej w dniu 16 maja 2001 roku, firmę zmieniono na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Zmiana firmy na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. została zarejestrowana w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Grzybowskiej 81.

Bank jest wpisany do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla miasta Warszawy, XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku.

Bankowi nadano w dniu 6 sierpnia 2002 roku numer statystyczny REGON: 930603359.

Akcjonariat Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku:

	Liczba akcji (szt.)	Liczba głosów (%)	Udział w kapitale zakładowym (%)
Banki Spółdzielcze			
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	291 932 418	82,45	82,45
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 344 431	0,38	0,38
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	6 806 193	1,92	1,92
Inne Banki Polskie	11 452 898	3,23	3,23
Banki Zagraniczne	4 217 815	1,19	1,19
Pozostali akcjonariusze:			
- osoby fizyczne	1 503 970	0,43	0,43
- pozostali	36 231 029	10,23	10,23
Bank BPS S.A.	607 788	0,17	0,17
Razem	354 096 542	100,00	100,00

Akcjonariat Banku na dzień 31 grudnia 2014 roku:

	Liczba akcji (szt.)	Liczba głosów (%)	Udział w kapitale zakładowym (%)
Banki Spółdzielcze			
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	267 379 900	81,02	81,02
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 699 281	0,51	0,51
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	6 806 193	2,06	2,06
Inne Banki Polskie	11 452 898	3,47	3,47
Banki Zagraniczne	4 217 815	1,28	1,28
Pozostali akcjonariusze:			
- osoby fizyczne	1 841 993	0,56	0,56
- pozostali	35 507 067	10,76	10,76
Bank BPS S.A.	1 134 268	0,34	0,34
Razem	330 039 415	100,00	100,00

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług w obrocie krajowym i zagranicznym, świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, w szczególności dla banków spółdzielczych, zgodnie z zakresem usług określonych w statucie Banku.

Bank sprawując funkcję banku zrzeszającego, na podstawie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających z dnia 7 grudnia 2000 roku z późniejszymi zmianami, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków spółdzielczych działalność.

Bank prowadzi operacje zarówno w polskich złotych jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie krajowym.

W 2015 roku dochód Banku, obliczony jako suma wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu prowizji i opłat, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wyniku z pozycji wymiany, wyniku na działalności inwestycyjnej oraz pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto, wyniósł 334.680 tys. zł natomiast w 2014 roku 352.260 tys. zł. Dochód ten pochodzi w całości z działalności prowadzonej na terenie Polski.

W 2015 roku stopa zwrotu z aktywów Banku, obliczona jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej, wyniosła 0,01%, a w 2014 minus 0,90%.

W 2015 roku Bank nie otrzymał wsparcia finansowego pochodzącego ze środków publicznych, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 roku o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. z 2014 roku poz. 158).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku zatrudnienie w Banku wynosiło 1.120 etatów a na dzień 31 grudnia 2014 roku 1.157 etatów.

1.2. Wskazanie, czy Bank jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. oraz znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, będących w posiadaniu Banku. W związku z tym Bank BPS S.A. sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., które obejmuje dane finansowe tych jednostek.

1.3. Informacje dotyczące składu osobowego Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku

Skład Zarządu Banku BPS S.A.

31.12.2015

1. Zdzisław Kupczyk- Prezes Zarządu
2. Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu
3. Piotr Chrzanowski - Wiceprezes Zarządu
4. Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu

31.12.2014

1. Zdzisław Kupczyk- Wiceprezes Zarządu
p.o. Prezesa Zarządu
2. Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu
3. Piotr Chrzanowski - Wiceprezes Zarządu
4. Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu

W dniu 27 stycznia 2015 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na powołanie:

- 1) Pana Zdzisława Kupczyka na funkcję Prezesa Zarządu Banku BPS S.A.,
- 2) Pana Artura Adamczyka na funkcję Wiceprezesa Zarządu, któremu powierza się zarządzanie ryzykiem.

W związku z decyzją KNF skład Zarządu Banku od dnia 27 stycznia 2015 roku jest następujący:

- 1) Zdzisław Kupczyk - Prezes Zarządu,
- 2) Piotr Chrzanowski - Wiceprezes Zarządu,
- 3) Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu,
- 4) Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu.

Skład Rady Nadzorczej Banku BPS S.A.

W 2015 roku nie nastąpiły zmiany w składzie Rady Nadzorczej Banku.

31.12.2015	31.12.2014
1. Adam Dudek Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku	1. Adam Dudek Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku
2. Roman Hryniewicz Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Banku	2. Roman Hryniewicz Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Banku
3. Roman Domański Sekretarz Rady Nadzorczej	3. Roman Domański Sekretarz Rady Nadzorczej
4. Zbigniew Bodzioch Członek Rady Nadzorczej Banku	4. Zbigniew Bodzioch Członek Rady Nadzorczej Banku
5. Józef Czysz Członek Rady Nadzorczej Banku	5. Józef Czysz Członek Rady Nadzorczej Banku
6. Dariusz Jasiński Członek Rady Nadzorczej Banku	6. Dariusz Jasiński Członek Rady Nadzorczej Banku
7. Paweł Kapel Członek Rady Nadzorczej Banku	7. Paweł Kapel Członek Rady Nadzorczej Banku
8. Witold Morawski Członek Rady Nadzorczej Banku	8. Witold Morawski Członek Rady Nadzorczej Banku
9. Barbara Pasierb Członek Rady Nadzorczej Banku	9. Barbara Pasierb Członek Rady Nadzorczej Banku
10. Piotr Piasecki Członek Rady Nadzorczej Banku	10. Piotr Piasecki Członek Rady Nadzorczej Banku
11. Hanna Ruszczyńska Członek Rady Nadzorczej Banku	11. Hanna Ruszczyńska Członek Rady Nadzorczej Banku
12. Czesław Swacha Członek Rady Nadzorczej Banku	12. Czesław Swacha Członek Rady Nadzorczej Banku
13. Tadeusz Tur Członek Rady Nadzorczej Banku	13. Tadeusz Tur Członek Rady Nadzorczej Banku
14. Zdzisław Wojdak Członek Rady Nadzorczej Banku	14. Zdzisław Wojdak Członek Rady Nadzorczej Banku
15. Jerzy Woźniczko Członek Rady Nadzorczej Banku	15. Jerzy Woźniczko Członek Rady Nadzorczej Banku

1.4. Zatwierdzenie jednostkowego sprawozdanie finansowego

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 23 maja 2016 roku.

Roczne sprawozdanie finansowe Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku zostało zatwierdzone przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w dniu 22 czerwca 2015 roku.

2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości, szacunków i ocen

2.1. Podstawa sporządzania sprawozdania

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, instrumentów pochodnych, aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych (waluta funkcjonalna), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych (tys. zł).

2.2. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z wszystkimi Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej przyjętymi przez UE. MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

2.3. Okres i zakres jednostkowego sprawozdania finansowego

Jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i zawiera dane porównawcze:

- 1) dla pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2014 roku,
- 2) dla pozycji rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów, zestawienia zmian w kapitale własnym oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku.

2.4. Kontynuacja działalności

Jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli po dniu 31 grudnia 2015 roku.

Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

W związku z wygenerowaniem straty za 2013 rok, działając na podstawie art. 142 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r., poz. 128, z późn. zm.), Zarząd Banku przygotował program postępowania naprawczego, który w styczniu 2015 roku został zaakceptowany przez Komisję Nadzoru Finansowego. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. zakończył pierwszy rok realizacji programu postępowania naprawczego opracowanego na lata 2014-2019. Działania prowadzone przez Bank mające na celu ustabilizowanie i poprawę kondycji finansowej zaczęły przynosić wymierne efekty. Program postępowania naprawczego zakładał wzmocnienie kapitałowe Banku i poprawę jakości zarządzania ryzykiem kredytowym

oraz efektywności w obszarze restrukturyzacyjno-windykacyjnym. Uporządkowana została struktura organizacyjna Banku, co wpłynęło na bardziej efektywną realizację zadań wykonywanych przez poszczególne komórki organizacyjne Banku.

W dniu 30 września 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie przystąpienia Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. do Systemu Ochrony, tworzonego przez Bank BPS S.A. oraz zrzeszone z nim banki spółdzielcze, zarządzanego przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. System Ochrony Zrzeszenia utworzony został w oparciu o art. 22b ust. 2 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W dniu 26 listopada 2015 roku zaakceptowany został przez Zgromadzenie Prezesów pakiet dokumentów regulujących funkcjonowanie tego Systemu. Na posiedzeniu w dniu 22 grudnia 2015 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała decyzję uznającą System Ochrony Zrzeszenia BPS. Na tej podstawie, w dniu 31 grudnia 2015 roku System Ochrony Zrzeszenia BPS został utworzony przez 241 zrzeszonych banków spółdzielczych oraz Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.

W lutym 2015 roku Bank wyemitował 24.057.127 sztuk akcji serii M i N o wartości nominalnej 24.058 tys. zł i wartości emisyjnej 60.143 tys. zł. W dniu 17 marca 2015 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku. Ponadto Bank przeprowadził dwie emisje obligacji podporządkowanych o łącznej wartości 88.000 tys. zł, skierowane do banków spółdzielczych, a środki z emisji po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego zwiększyły kapitał Tier II Banku.

W okresie listopad-grudzień 2015 roku w Banku miała miejsce inspekcja problemowa prowadzona przez pracowników Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie ryzyka płynności oraz adekwatności kapitałowej. Szczegółowe ustalenia inspekcji zostały zaprezentowane w protokole przekazanym Bankowi w dniu 28 stycznia 2016 roku.

W dniu 18 marca 2016 roku Bank otrzymał pismo Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, w którym wydane zostały zalecenia w zakresie ryzyka płynności i finansowania oraz w zakresie adekwatności kapitałowej. Najistotniejsze zalecenia dotyczące obszarów podlegających inspekcji dotyczyły:

- 1) wprowadzenia zmian zapewniających zgodność procesu kalkulacji nadzorczych norm płynności z Uchwałą Nr 386/2008 KNF,
- 2) opracowanie długoterminowego planu pozyskania środków obcych stabilnych,
- 3) wprowadzenie zmian zapewniających właściwą kalkulację wskaźnika LCR,
- 4) podjęcie skutecznych działań zapewniających uzyskanie poziomu funduszy własnych spełniających postanowienia ustawy Prawo bankowe, w tym założeń programu postępowania naprawczego.

Dodatkowo, Bank został zobowiązany do zawiadomienia KNF o środkach, jakie zostaną podjęte w celu wdrożenia zaleceń poinspekcyjnych. Bank opracował szczegółowy harmonogram zadań związanych z realizacją zaleceń.

W trakcie wyżej wspomnianej inspekcji wskazano, że Bank powinien wyłączyć z kapitałów Tier II obligacje podporządkowane serii BPS1122 o wartości 85.200 tys. zł, których warunki emisji zostały ocenione jako niezgodne z wymogami określonymi w art. 63 lit. h) Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. W celu rozstrzygnięcia tej kwestii Bank w dniu 5 lutego 2016 roku przesłał do Europejskiego Nadzoru Bankowego pytanie w sprawie spełniania przez obligacje serii BPS1122 warunków określonych w art. 63 lit. h) Rozporządzenia CRR. Do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2015, Bank nie uzyskał z Europejskiego Nadzoru Bankowego odpowiedzi w tej sprawie. W przypadku niekorzystnej dla Banku interpretacji Europejskiego Nadzoru Bankowego uniemożliwiającej zaliczanie obligacji podporządkowanych serii BPS1122 do kapitału Tier II, na dzień 31 grudnia 2015 roku łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósłby 8,5%, a współczynnik kapitału podstawowego Tier I ukształtowałby się na poziomie 5,9%. Wyłączenie obligacji podporządkowanych serii BPS 1122 z kapitałów Tier II nie skutkowałoby niespełnieniem przez Bank na dzień 31 grudnia 2015 roku wymogów określonych w art. 92 ust. 1 lit. c Rozporządzenia

575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady, tj. wymogu określonego dla łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 8,0%.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 9,5%. Szczegółowa kalkulacja funduszy własnych oraz współczynnika kapitałowego została zaprezentowana w nocie 54. Bank nie spełnił wymogów w zakresie funduszy własnych określonych w art. 92 ust. 1 lit. b Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Na dzień 31 grudnia 2015 roku współczynnik kapitału Tier I wyniósł 5,9% i był niższy od wymogu określonego w Rozporządzeniu o 0,1 pp. Jednakże poziom osiągniętego wskaźnika był wyższy o 0,2 pp. od wielkości przyjętej na koniec 2015 roku w realizowanym przez Bank programie postępowania naprawczego. Bank, zgodnie z założeniami programu naprawczego podejmuje działania mające na celu systematyczną poprawę adekwatności kapitałowej, głównie poprzez emisję akcji własnych i obligacji podporządkowanych.

Zdaniem Zarządu Banku powyżej opisane fakty i okoliczności nie stanowią zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności Banku w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym i w związku z powyższym niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o zasadę kontynuacji działalności.

Niniejsze sprawozdanie finansowe nie zawiera korekt wyceny aktywów, które byłyby wymagane w przypadku braku kontynuowania działalności.

2.5. Dokonywanie szacunków oraz profesjonalny osąd

Przygotowanie jednostkowego sprawozdania finansowego Banku wymaga od kierownictwa dokonania profesjonalnego osądu, szacunków i określenia pewnych założeń, które mają wpływ na przedstawiane wartości przychodów, kosztów, aktywów i zobowiązań oraz ujawnień dotyczących zobowiązań warunkowych na dzień bilansowy. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Bank podejmie, rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić.

Poniżej wymieniono obszary, w których profesjonalny osąd oraz szacunki księgowe przy stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości miały największy wpływ na kwoty przedstawione w jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

W przypadkach, w których nie jest możliwe ustalenie wartości godziwej ujemowanych w bilansie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych na podstawie aktywnych rynków, określa się ją za pomocą technik wyceny. Dane wejściowe uzyskuje się tam, gdzie jest to możliwe, z możliwych do zaobserwowania rynków, jednak tam gdzie nie można tego dokonać, przy ustalaniu wartości godziwej konieczne jest stosowanie profesjonalnego osądu w zakresie dotyczącym ryzyka płynności, ryzyka kredytowego i zmienności. Zmiany założeń dotyczących tych czynników mogą mieć wpływ na wykazywaną wartość godziwą instrumentów finansowych.

Szczegółowy opis wartości godziwej aktywów finansowych przedstawiono w notach nr 2.8.5., 40 i 41.

Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika grupy aktywów finansowych. Poprzez przesłanki utraty wartości rozumie się zdarzenia lub grupy zdarzeń, które miały miejsce po dacie początkowego ujęcia składnika aktywów lub grupy aktywów, a które wskazują, iż mogło nastąpić obniżenie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub grupy aktywów. W momencie rozpoznania przesłanek utraty wartości dokonuje się oszacowania odpisów z tytułu utraty wartości.

Jeżeli Bank identyfikuje obiektywne dowody na to, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów klasyfikowanych do kategorii dostępne do sprzedaży, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym są wyksięgowywane i ujemowane bezpośrednio w rachunku zysków i strat, mimo że ten składnik aktywów nie został wyłączony ze sprawozdania z sytuacji finansowej.

W przypadku instrumentu kapitałowego kwalifikowanego, jako dostępny do sprzedaży, odpisy z tytułu utraty wartości nie podlegają odwróceniu. W przypadku instrumentu dłużnego wycenianego według wartości godziwej, w momencie zaprzestania identyfikowania przesłanek wskazujących na utratę wartości, kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Szczegółowy opis oceny utraty wartości aktywów finansowych przedstawiono w nocie nr 2.8.6, natomiast opis praktyk w zakresie „forbearance” przedstawiono w nocie nr 53.1.

Utrata wartości aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości składnika aktywów trwałych. W przypadku zidentyfikowania takiej przesłanki, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów trwałych, w zależności od tego, która z nich jest wyższa.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) oraz innych czynników. Przyjęcie odmiennych założeń wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych. Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Banku opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców.

Rezerwa na świadczenia pracownicze

Rezerwa na świadczenia pracownicze obejmuje rezerwę na odprawy emerytalne i rentowe, które wyliczane są metodą aktuarialną, jako wartość bieżąca przyszłych zobowiązań Banku wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeniach, między innymi co do stóp dyskontowych, prognozowanych podwyżek wynagrodzenia, rotacji pracowników, wskaźnika umieralności i innych. Wszystkie założenia są weryfikowane na każdy dzień bilansowy.

Więcej informacji na temat przyjętych założeń przedstawiono w nocie nr 38.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Bank rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Więcej informacji na temat podatku odroczonego przedstawiono w nocie nr 14.

Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Szacując długość okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych uwzględniane są między innymi:

- 1) dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego lub intensywność wykorzystania,
- 2) utratę przydatności z przyczyn technologicznych,
- 3) okres sprawowania kontroli nad składnikiem aktywów oraz prawne i inne ograniczenia okresu użytkowania,
- 4) zależność okresu użytkowania składników aktywów od okresu użytkowania innych aktywów,
- 5) inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W powyższej sytuacji, jeżeli szacowany okres użytkowania jest krótszy, Bank przyjmuje szacowany okres użytkowania.

Bank corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów użyteczności na podstawie bieżących szacunków.

Klasyfikacja umów leasingowych

Bank dokonuje klasyfikacji leasingu, jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji.

2.6. Zmiana szacunków

W 2015 oraz 2014 roku Bank nie dokonywał istotnych zmian wielkości szacunkowych. W ramach okresowej weryfikacji okresów ekonomicznej użyteczności wykorzystywanych przez Bank środków trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji, z dniem 1 stycznia 2014 roku Bank dokonał wydłużenia okresów amortyzacji dla niektórych środków trwałych i wartości niematerialnych. Wpływ zmian szacunków na dane finansowe Banku jest nieistotny.

2.7. Korekta błędu

Bank dokonał korekty błędu, która została opisana w nocie 2.10.

2.8. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości

2.8.1. Aktywa i zobowiązania finansowe

(i) Początkowe ujęcie

Bank ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu.

Bank decyduje o klasyfikacji aktywa lub zobowiązania finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Aktywa finansowe objęte zakresem MSR 39 Bank klasyfikuje do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym aktywa przeznaczone do obrotu, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, pożyczki i należności, aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności.

Zobowiązania finansowe objęte zakresem MSR 39 Bank klasyfikuje do dwóch kategorii: zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub pozostałe zobowiązania wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe Bank wycenia według wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych do kategorii aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Wszystkie transakcje kupna i sprzedaży składnika aktywów finansowych Bank ujmuje na dzień rozliczenia transakcji, tj. na dzień, w którym Bank zobowiązuje się zakupić lub sprzedać składnik aktywów finansowych.

(ii) Późniejsza wycena

Późniejsza wycena instrumentów finansowych zależy od ich klasyfikacji, zgodnie z opisem w punktach (iii)-(x) poniżej.

(iii) Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Do kategorii tej zaliczane są:

- 1) pochodne instrumenty finansowe,
- 2) aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu,
- 3) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane w momencie ich początkowego ujęcia, jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Instrumenty pochodne to instrumenty finansowe, których wartość uzależniona jest od cen innych instrumentów finansowych lub towarów, zwanych instrumentami bazowymi.

Instrumentami bazowymi mogą być w szczególności akcje, obligacje, kurs walutowy, wysokość stopy procentowej lub wartość indeksu giełdowego.

Bank zawiera operacje na pochodnych instrumentach finansowych w szczególności: transakcjach dotyczących walut oraz transakcjach na stopę procentową.

Pochodne instrumenty finansowe Bank ujmuje w wartości godziwej. Instrumenty pochodne posiadające na dzień wyceny dodatnią wartość godziwą Bank wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa, zaś instrumenty posiadające ujemną wartość z wyceny jako zobowiązania. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych Bank wykazuje w jednostkowym rachunku zysków i strat w pozycji "Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany".

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, to instrumenty finansowe nabyte w celu odsprzedaży w krótkim czasie, inne niż pochodne instrumenty finansowe.

Aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane są przez Bank w momencie ich początkowego ujęcia jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się po spełnieniu następujących kryteriów:

- 1) wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione,
- 2) zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat),
- 3) grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Banku.

Zyski i straty wynikające ze zmian wartości godziwej tych instrumentów na dzień bilansowy Bank wykazuje w jednostkowym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”. Uzyskane odsetki oraz poniesione koszty wykazywane są odpowiednio w przychodach i kosztach odsetkowych, zgodnie z warunkami kontraktu, a przychody z tytułu dywidend Bank ujmuje w przychodach z tytułu dywidend w momencie ustalenia praw do ich otrzymania.

(iv) Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to aktywa finansowe notowane na aktywnym rynku o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Bank zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności, inne niż:

- 1) wyznaczone przez Bank jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- 2) wyznaczone przez Bank jako dostępne do sprzedaży, oraz
- 3) spełniające definicję pożyczek i należności.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności Bank wycenia według amortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Metoda amortyzowanego kosztu wykorzystuje efektywną stopę procentową, która dyskontuje przewidywane przyszłe przepływy pieniężne przez oczekiwany okres życia składnika aktywów finansowych do wartości bilansowej netto składnika aktywów finansowych. Wyliczenie

obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie lub dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Rozliczenie metodą zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej Bank ujmuje w jednostkowym rachunku zysków i strat w przychodach i kosztach odsetkowych. Straty z tytułu utraty wartości Bank ujmuje w jednostkowym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

(v) Pożyczki i należności

Do kategorii pożyczek i należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- 1) aktywa finansowe, które Bank zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- 2) aktywa finansowe wyznaczone przez Bank przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
- 3) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Po początkowym ujęciu pożyczki i należności Bank wycenia według metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Zamortyzowany koszt jest obliczany przy uwzględnieniu dyskonta lub premii oraz prowizji, opłat i kosztów transakcji, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej. Naliczone odsetki wraz z prowizjami netto (prowizje otrzymane, pomniejszone o prowizje zapłacone) rozliczanymi w czasie według efektywnej stopy procentowej Bank ujmuje w przychodach odsetkowych, prowizje rozliczane liniowo lub rozpoznawane jednorazowo, Bank zalicza do przychodów prowizyjnych.

Należności z tytułu kredytów preferencyjnych, w przypadku których część należnych Bankowi odsetek pokrywana jest przez Skarb Państwa (dopłaty do oprocentowania realizowane są np. przez Bank Gospodarstwa Krajowego lub Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) rozpoznawane są w momencie udzielenia kredytu w wysokości wypłaconych środków, a należności od BGK lub ARiMR są ujmowane w momencie wymagalności części odsetkowej raty, po spełnieniu przez kredytobiorcę warunku zapłaty części kapitałowej rat. Przychody odsetkowe z tytułu powyższych kredytów otrzymywane od klientów oraz w części dotyczącej należnych dopłat prezentowane są łącznie jako przychody odsetkowe od kredytów.

(vi) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży lub niebędące:

- 1) aktywami finansowymi wycenianymi do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- 2) aktywami finansowymi utrzymywanymi do terminu zapadalności,
- 3) pożyczkami i należnościami.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe dostępne do sprzedaży Bank wycenia w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do wyceny według zamortyzowanego kosztu odnosi na kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego składnika aktywów, zaklasyfikowanego do portfela dostępnego do sprzedaży, wcześniej ujęte zwiększenia wartości z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę Bank odnosi do rachunku zysków i strat.

W przypadku instrumentów dłużnych przychody odsetkowe oraz dyskonto lub premia rozliczane w czasie z zastosowaniem metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”.

Jeśli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, to wówczas aktywa te Bank ujmuje według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości Bank rozpoznaje w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

(vii) Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszone do rachunku zysków i strat Bank wycenia według metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Zobowiązania płatne na żądanie Bank wycenia według kwoty wymaganej zapłaty.

(viii) Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Instrumenty dłużne wyemitowane przez Bank są wykazywane jako zobowiązania i wyceniane według metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Koszty z tytułu odsetek oraz prowizji i opłat rozliczanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, Bank zalicza w rachunku zysków i strat do kosztów odsetkowych.

(ix) Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe to takie umowy, które zobowiązują Bank, jako ich wystawcę, do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie zgodnie z warunkami instrumentu dłużnego. Umowy gwarancji finansowych w momencie ich początkowego ujęcia Bank wycenia w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować czynności wystawienia gwarancji. W terminie późniejszym zobowiązania te Bank ujmuje według wyższej z dwóch wartości: najlepszego szacunku wydatków koniecznych do uregulowania bieżących zobowiązań na dzień bilansowy oraz wartości ujętej pierwotnie pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne.

(x) Przekwalifikowanie aktywów finansowych

Bank może przekwalifikować niebędący instrumentem pochodnym składnik aktywów z portfela przeznaczonego do obrotu do kategorii pożyczek i należności, jeżeli nie jest już dłużej utrzymywany w celu sprzedaży lub odkupienia w niedalekiej przyszłości. Aby składnik aktywów finansowych mógł być przekwalifikowany, musi spełniać warunki wynikające z definicji pożyczek i należności (jeżeli nie było to wymagane do klasyfikacji jako przeznaczone do obrotu przy początkowym ujęciu) i Bank musi mieć intencję i możliwość utrzymywania składnika aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do upływu terminu zapadalności.

Przekwalifikowane aktywa finansowe Bank ujmuje w wartości godziwej na moment reklasyfikacji. W przypadku przekwalifikowania z portfela przeznaczonego do obrotu, wszelkie zyski i straty ujęte już w wyniku finansowym, nie ulegają odwróceniu. Wartość godziwa składnika aktywów w momencie przekwalifikowania staje się nowym zamortyzowanym kosztem.

W przypadku aktywów finansowych przekwalifikowanych z portfela dostępnego do sprzedaży do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności lub do portfela pożyczek i należności, wszelkie zyski i straty związane z takim składnikiem aktywów, które poprzednio odniesiono na kapitał własny, Bank ujmuje w następujący sposób: zyski lub straty ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny do dnia przekwalifikowania amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu zapadalności przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej.

Bank nie dokonuje reklasyfikacji żadnych instrumentów finansowych do kategorii wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat po ich początkowym ujęciu.

2.8.2. Wyłączenie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

(i) Aktywa finansowe

Bank wyłącza składnik aktywów finansowych (lub część składnika aktywów finansowych, lub część grupy podobnych aktywów finansowych) ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy:

- 1) wygasły prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych,

- 2) Bank przeniósł prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązał się do przekazania otrzymanych środków pieniężnych bez zbędnej zwłoki stronie trzeciej na zasadzie pośredniczenia w transakcji i albo (a) przeniósł zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów, lub (b) nie przeniósł ani nie zachował zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ale przeniósł kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku, gdy Bank przeniósł swoje prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązał się do pośredniczenia w transakcji ale nie przeniósł ani nie zachował zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ani też powyższe przeniesienie nie spowodowało przeniesienia kontroli nad składnikiem aktywów, wówczas nowy składnik aktywów jest ujmowany w stopniu, w jakim Bank utrzymuje zaangażowanie w składnik aktywów.

Zaangażowanie w składnik aktywów, które przyjmuje formę gwarancji, jest wyceniane według niższej z dwóch wartości: pierwotnej wartości bilansowej składnika aktywów oraz maksymalnej kwoty, którą Bank może być zobowiązany zapłacić za ten składnik aktywów.

W przypadku, gdy zaangażowanie Banku ma formę wystawionej i/lub zakupionej opcji (w tym opcji rozliczanych w środkach pieniężnych lub o podobnych cechach) na przenoszony składnik aktywów finansowych, zakres zaangażowania Banku w składnik aktywów finansowych stanowi wartość przeniesionego składnika aktywów, który Bank może odkupić, za wyjątkiem przypadku, w którym wystawiono opcję sprzedaży (w tym opcję rozliczaną w środkach pieniężnych lub o podobnych cechach) na składnik aktywów finansowych wyceniany w wartości godziwej. Zaangażowanie Banku jest wówczas ograniczone do niższej z dwóch wartości: wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów oraz ceny wykonania opcji.

(ii) Zobowiązania finansowe

Bank wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Bank ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Bank ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnoszącą się do wartości bilansowych Bank wykazuje w rachunku zysków i strat.

2.8.3. Transakcje repo, reverse repo i pożyczek papierów wartościowych

Transakcje repo i reverse-repo oraz transakcje sell-buy-back, buy-sell-back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie po określonej cenie.

Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu w określonym momencie w przyszłości (repo i sell-buy-back) nie są wyłączone z sprawozdania z sytuacji finansowej, gdyż Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. Otrzymane środki pieniężne Bank ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej łącznie z odpowiadającym zobowiązaniem ich zwrotu, włączając w to narosłe odsetki w pozycji „Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu”, co odzwierciedla ekonomiczną treść transakcji jako pożyczki dla Banku. Różnicę pomiędzy ceną sprzedaży a odkupu, Bank traktuje jako koszty odsetkowe i nalicza je w okresie obowiązywania umowy przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Papiery wartościowe zakupione z przyrzeczeniem odsprzedaży w określonym momencie w przyszłości (reverse-repo i buy-sell-back) nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do momentu sprzedaży stronie trzeciej. Zobowiązanie zwrotu papierów wartościowych Bank ujmuje jako sprzedaż zobowiązań handlowych i wycenia w wartości godziwej, a zyski i straty ujmuje w „Wyniku na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”. Zapłacone środki pieniężne Bank wyłącza i należność, łącznie z narosłymi odsetkami, ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, odzwierciedlając ekonomiczną treść transakcji jako pożyczki dla Bank w pozycji „Należności

z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu”. Różnica pomiędzy ceną zakupu i odsprzedaży jest traktowana jako przychód odsetkowy i narasta w okresie obowiązywania umowy przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

2.8.4. Inwestycje w jednostki podporządkowane (zależne, wspólne ustalenia umowne oraz stowarzyszone)

Inwestycje dokonane w jednostkach podporządkowanych wykazane są według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. W przypadku dokonania sprzedaży inwestycji w jednostkach zależnych, na skutek której następuje utrata kontroli, Bank dokonuje wyceny do wartości godziwej pozostałej inwestycji oraz przyjmuje tę wartość jako nowy koszt dla potrzeb późniejszej wyceny. Nadwyżka wartości godziwej inwestycji nad wartością bilansową ujmowana jest przez Bank w pozostałych przychodach operacyjnych.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i współzależnych. W przypadku istnienia takiej przesłanki Bank dokonuje oszacowania wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, w zależności od tego, która z nich jest wyższa, a w przypadku gdy wartość bilansowa inwestycji przewyższa godziwą, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa może być ustalona jako: wycena metodą aktywów netto, oszacowanie wartości w oparciu o ceny rynkowe podobnego instrumentu finansowego, wycena przeprowadzona przez niezależnego eksperta, szacowanie przyszłych przepływów pieniężnych.

2.8.5. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa to cena, która jest możliwa do uzyskania przy sprzedaży składnika aktywów lub za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna, dla składnika aktywów, lub bieżącej ceny sprzedaży, dla zaciągniętego zobowiązania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu różnych technik wyceny. Techniki te mogą odnosić się do ostatnich transakcji zawieranych na warunkach rynkowych, bieżących cen rynkowych innych podobnych instrumentów, analizy zdyskontowanych przepływów pieniężnych lub innych modeli wyceny.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- 1) Poziom I: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe,
- 2) Poziom II: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- 3) Poziom III: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

2.8.6. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Do obiektywnych przesłanek utraty wartości należą np. znaczące trudności finansowe dłużnika, niespłacenie lub zaleganie ze spłacaniem odsetek lub

kapitału, wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej dłużnika, obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

(i) Należności od innych banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom

W przypadku należności od innych banków oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu, w pierwszej kolejności Bank rozważa, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych, które są indywidualnie istotne, a także łącznie w przypadku aktywów finansowych, które nie są indywidualnie istotne. W przypadku stwierdzenia, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on istotny, czy też nie, składnik ten jest włączany do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie oceniany pod względem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod względem utraty wartości, w przypadku których Bank dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości lub postanawia taki odpis dalej ujmować, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

Jeżeli istnieją przesłanki, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych). Wartość bilansowa składnika aktywów zostaje zmniejszona przez odpis aktualizujący, a kwota odpisu obciąża rachunek zysków i strat. W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości. Jeżeli w następnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizacyjnych. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Bank dokonuje spisania należności kredytowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej w ciężar utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości zgodnie z polityką opisaną w punkcie 2.8.2. (i), a w szczególności, gdy te należności są nieściągalne, to znaczy:

- 1) koszty dalszej windykacji należności przekraczać będą spodziewane wpływy z windykacji,
- 2) nieskuteczność egzekucji należności Banku stwierdzona została odpowiednim dokumentem właściwego organu postępowania egzekucyjnego,
- 3) nie jest możliwe ustalenie majątku dłużnika nadającego się do egzekucji i nie jest znane miejsce pobytu dłużnika,
- 4) roszczenia uległy przedawnieniu.

Po decyzji o wyłączeniu składnika aktywów Bank nie podejmuje ponownej akcji windykacyjnej, a jakiegokolwiek ewentualne wpływy z danego składnika mają wyłącznie charakter incydentalny.

Wartość bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych Bank ustala przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej dla danego instrumentu finansowego. Jeżeli pożyczka bądź należność mają przypisaną zmienną stopę procentową, to stopa dyskontowa dla wyceny utraty wartości, jest bieżącą efektywną stopą procentową. Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczonym zastawem składnikiem aktywów, odzwierciedla przyływy pieniężne, które mogą powstać w wyniku egzekucji, pomniejszone o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia, niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne.

Dla celów łącznej oceny utraty wartości, aktywa finansowe Bank grupuje według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy, np. grup ryzyka kredytowego, segmentu klienta, rodzaju zabezpieczenia, rodzaju produktu.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, Bank szacuje na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat Bank koryguje na podstawie dostępnych bieżących danych, tak aby odzwierciedlić oddziaływanie bieżących warunków, które nie miały wpływu w okresie, na którym opierają się dane historyczne

dotyczące strat, jak też, aby wyeliminować czynniki mające wpływ na dane historyczne, a niewystępujące obecnie. Metodologia i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie monitorowane w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi, a rzeczywistymi.

(ii) Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

W przypadku aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności na każdy dzień bilansowy Bank indywidualnie ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych. Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową składnika aktywów Bank obniża, a kwotę straty ujmuje w rachunku zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszyła się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się. Kwotę odwróconej straty Bank ujmuje w rachunku zysków i strat.

(iii) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

W przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

W przypadku inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży do obiektywnych dowodów utraty wartości Bank zalicza znaczący (tj. powyżej 20%) lub przedłużający się (tj. powyżej 6 miesięcy) spadek wartości godziwej składnika aktywów finansowych poniżej ceny nabycia.

Jeżeli nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych, to skumulowane straty – będące różnicą pomiędzy kosztem nabycia, a bieżącą wartością godziwą, pomniejszone o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat – Bank wyksięguje z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych Bank nie poddaje odwróceniu przez rachunek zysków i strat. Wzrost ich wartości godziwej po ujęciu straty z tytułu utraty wartości Bank bezpośrednio ujmuje w kapitale.

W przypadku instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, ocena, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych odbywa się na takich samych zasadach jak w przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe Bank ujmuje przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwróconego odpisu Bank ujmuje w rachunku zysków i strat.

(iv) Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości Bank ustala jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości Bank nie poddaje odwróceniu.

2.8.7. Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

Aktywa finansowe Bank kompensuje ze zobowiązaniami finansowymi, ujmując kwotę netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w przypadku, gdy istnieje obowiązująca aktualnie prawna możliwość kompensowania ze sobą ujętych kwot i istnieje zamiar dokonania rozliczenia netto lub jednoczesnego zrealizowania aktywów i uregulowania zobowiązań.

2.8.8. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych w Banku składają się: gotówka w kasie oraz środki na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności w rachunku bieżącym i lokat jednodniowych w innych bankach

2.8.9. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe Bank wykazuje według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszych oraz umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty oraz środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji. Amortyzację innych środków trwałych Bank nalicza metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej pomniejszonej o wartość końcową, przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup środków trwałych wynoszą:

1) Budynki i budowle	40 lat,
2) Urządzenia techniczne i maszyny	5 - 20 lat,
3) Środki transportu	5 - 7 lat,
4) Zestawy komputerowe	3 - 5 lat,
5) Inne środki trwałe	5 - 10 lat.

Wartość końcową, okres użytkowania oraz metodę amortyzacji składników aktywów Bank weryfikuje i w razie konieczności koryguje, na koniec każdego roku obrotowego.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania lub sprzedaży takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danej pozycji) Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w okresie, w którym dokonano usunięcia.

Bank ujmuje w wartości bilansowej aktywów trwałych wydatki związane z podwyższeniem ich wartości lub wymianą ich części pod warunkiem, że istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zwiększonych przyszłych korzyści ekonomicznych związanych z tymi składnikami aktywów oraz że koszt ulepszenia lub wymiany może być zmierzony w wiarygodny sposób. Wszystkie inne wydatki ujmowane są w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

2.8.10. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne Bank początkowo wycenia w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartości niematerialne Bank wykazuje w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i Bank ujmuje je w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Bank ustala, czy okres użytkowania wartości niematerialnych jest określony czy nieokreślony.

Wartości niematerialne o określonym okresie użytkowania Bank amortyzuje przez okres użytkowania oraz poddaje testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. W razie stwierdzenia, że przesłanki zachodzą, Bank szacuje wartość odzyskiwalną takiego składnika wartości niematerialnych i dokonuje odpisu aktualizującego. Okres i metodę amortyzacji wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Bank weryfikuje corocznie. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania przyszłych korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Ogólne koszty administracyjne”.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania Bank corocznie testuje pod kątem utraty wartości albo indywidualnie, albo na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne. Bank nie dokonuje odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania. Bank corocznie

weryfikuje, czy dla wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania nie da się określić takiego okresu. Jeżeli weryfikacja nie potwierdzi prawidłowości okresu użytkowania, jest on prospektywnie zmieniany.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych ze sprawozdania z sytuacji finansowej Bank wycenia według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danego składnika aktywów i ujemnie w rachunku zysków i strat w momencie usunięcia ze sprawozdania z sytuacji finansowej.

Amortyzację wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Bank nalicza metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej pomniejszonej o wartość końcową, przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup wartości niematerialnych wynoszą:

1) Licencje na programy komputerowe	5 - 10 lat.

W wartościach niematerialnych ujawniana jest dodatkowo wartość firmy opisana w pkt. 2.8.11.

2.8.11. Wartość firmy

Połączenie jednostek odbywa się poprzez połączenie odrębnych jednostek w jedną jednostkę sprawozdawczą. Wynikiem połączenia jednostek jest objęcie kontroli przez jednostkę dominującą nad jednostkami przejmowanymi. Połączenia jednostek, niepozostających pod wspólną kontrolą, rozlicza się metodą nabycia. Metoda nabycia postrzega połączenie jednostek z perspektywy tej jednostki, która identyfikuje się, jako jednostkę przejmującą. Jednostka przejmująca ujemnie przejęte aktywa, zobowiązania i wzięte na siebie zobowiązania warunkowe, w tym te z nich, które nie były wcześniej ujęte przez jednostkę przejmowaną. Zastosowanie metody nabycia polega na wykonaniu następujących czynności:

- 1) identyfikacji jednostki przejmującej,
- 2) ustalenie kosztu połączenia jednostek gospodarczych,
- 3) przypisanie na dzień przejścia kosztu połączenia jednostek gospodarczych przejmowanym aktywom oraz brany na siebie zobowiązaniom i zobowiązaniom warunkowym.

Jednostka przejmująca ustala koszt połączenia jednostek w kwocie równej wartości godziwej, na dzień wymiany wydanych aktywów, zobowiązań zaciągniętych lub wziętych na siebie oraz instrumentów kapitałowych wyemitowanych przez jednostkę przejmującą w zamian za kontrolę nad jednostką przejmowaną.

W wyniku rozliczenia nabycia jednostki Bank dokonuje obliczenia wartości firmy.

Wartość firmy z tytułu nabycia jednostki, Bank początkowo ujemnie według ceny nabycia, stanowiącej nadwyżkę kosztów przejścia kontroli nad udziałem jednostki dominującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. Po początkowym ujęciu, wartość firmy Bank wykazuje według ceny nabycia, pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Test na utratę wartości Bank przeprowadza, co najmniej na koniec każdego roku. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana część wartości firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa Bank tworzy odpis z tytułu utraty wartości.

2.8.12. Leasing

Leasing operacyjny

Bank jako leasingodawca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingodawcę, przedmiot leasingu Bank ujemnie w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Początkowe koszty bezpośrednio poniesione w toku negocjowania umów leasingu operacyjnego Bank dodaje do wartości bilansowej środka stanowiącego przedmiot leasingu i ujemnie przez okres trwania leasingu na tej samej podstawie, co przychody z tytułu wynajmu. Warunkowe opłaty leasingowe Bank ujemnie jako przychód w okresie, w którym staną się należne.

Bank jako leasingobiorca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu nie jest ujemny w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku.

Opłaty z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe Bank ujmuje jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Leasing finansowy

Bank jako leasingodawca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingodawcę, przedmiot leasingu nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku.

Bank ujmuje należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych.

Opłaty leasingowe Bank dzieli między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Bank jako leasingobiorca

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu Bank ujmuje w aktywach i zobowiązaniach w kwotach równych wartości godziwej przedmiotu leasingu ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu lub w kwotach równych wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu, jeżeli jest ona niższa od wartości godziwej.

Opłaty leasingowe Bank dzieli pomiędzy koszty opłat leasingowych i zmniejszenie salda zobowiązań w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania.

Koszty z tytułu leasingu finansowego Bank ujmuje bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Aktywa trwale będące przedmiotem umowy leasingu finansowego Bank amortyzuje w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas aktywa trwale używane na podstawie umów leasingu finansowego Bank amortyzuje przez okres krótszy z dwóch: przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

2.8.13. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją jakiekolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z tych wartości jest wyższa. Wartość tę Bank ustala dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i Bank dokonuje wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej Bank dyskontuje prognozowane przepływy pieniężne do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów.

Do określania wartości godziwej, pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, używany jest odpowiedni model wyceny.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów dotyczących działalności kontynuowanej Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w tych kategoriach kosztów zgodnych z funkcją tych aktywów, z wyłączeniem aktywów wcześniej przeszacowanych, w przypadku których przeszacowanie zostało odniesione na kapitał. Wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest także ujmowany w kapitałach do wartości wcześniejszych przeszacowań.

Dla aktywów, z wyłączeniem wartości firmy, na koniec każdego okresu obrachunkowego Bank dokonuje oceny, czy istnieją jakiekolwiek przesłanki wskazujące na to, że wcześniej ujęte odpisy z tytułu utraty wartości są nadal zasadne i czy nie powinny zostać pomniejszone. Jeżeli takie przesłanki występują, Bank szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów bądź ośrodków wypracowujących przepływy pieniężne. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości

odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie powinna przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów Bank ujmuje w rachunku zysków i strat, chyba że dany składnik aktywów wykazywany jest w wartości przeszacowanej, w którym to przypadku odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości traktuje się jako zwiększenie kapitału z aktualizacji wyceny.

Powyższe kryteria mają także zastosowanie w ocenie, czy nastąpiła utrata wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Bank testuje niefinansowe aktywa trwale o nieokreślonym okresie użyteczności pod kątem utraty wartości przynajmniej raz w roku. Test ten Bank przeprowadza dla poszczególnych aktywów, lub dla ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

2.8.14. Rezerwy

Rezerwy, w tym na zobowiązania pozabilansowe, tworzone są wówczas, gdy na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje wypływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne, oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

Jeżeli Bank spodziewa się, że wydatki objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazywane w rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest dyskontowana, przy zastosowaniu bieżącej stopy dyskontowej nieuwzględniającej podatku, odzwierciedlającej ewentualne ryzyko związane z danym zobowiązaniem. Jeżeli kwota rezerwy została zdyskontowana, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowania zewnętrznego.

(i) Rezerwy na świadczenia pracownicze

Zgodnie z Kodeksem Pracy pracownicy Banku mają prawo do odpraw emerytalnych lub rentowych w momencie odchodzenia na emeryturę lub rentę. Bank okresowo dokonuje wyliczenia aktuarialnego rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec pracowników.

Rezerwa na wynikające z Kodeksu Pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględnia się wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do końca okresu sprawozdawczego. Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w innych całkowitych dochodach.

Bank tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązywany stosunek pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników.

(ii) Rezerwy na zobowiązania z tytułu toczących się postępowań sądowych

Rezerwy na zobowiązania z tytułu toczących się postępowań sądowych tworzone są na ryzyko poniesienia przez Bank niekorzystnych skutków finansowych, w tym w szczególności wypływu środków finansowych.

Wpływ środków lub inne zdarzenia uznawane są za prawdopodobne, gdy prawdopodobieństwo zaistnienia zdarzenia jest większe od prawdopodobieństwa, że zdarzenie nie nastąpi. Jeżeli w toku przeprowadzenia szacunku okaże się, że prawdopodobieństwo wypływu środków jest istotne, wówczas Bank ujmuje w rachunku zysków i strat oszacowaną wartość rezerwy.

2.8.15. Rozliczenia międzyokresowe

(i) Rozliczenia międzyokresowe kosztów czynne

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Odpisy czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów Bank dokonuje na koniec każdego miesiąca. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim wydatki wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Opłacone z góry koszty klasyfikowane do czynnych rozliczeń międzyokresowych, w tym koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach sprawozdawczych Bank prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne aktywa”.

(ii) Rozliczenia międzyokresowe kosztów bierne i przychody przyszłych okresów

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach. W szczególności jako bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów Bank ujmuje zobowiązania wobec pracowników z tytułu niewykorzystanych urlopów, premii uznaniowych oraz utworzone rezerwy na zobowiązania. Koszty rozliczane w czasie Bank prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”. Przychody przyszłych okresów to głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie Bank prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.8.16. Pozostałe składniki jednostkowego sprawozdania finansowego

(i) Należności handlowe oraz inne należności

Należności handlowe i inne należności prezentowane jako składnik „Innych aktywów” Bank ujmuje w kwocie wymaganej zapłaty pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności Bank ustala poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu Bank ujmuje jako pozostałe przychody operacyjne.

(ii) Zobowiązania handlowe

Zobowiązania handlowe prezentowane jako składnik „Pozostałych zobowiązań”, inne niż zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, Bank ujmuje w kwocie wymaganej zapłaty. Długoterminowe zobowiązania handlowe podlegają dyskontowaniu na dzień początkowego ujęcia i na dzień bilansowy.

(iii) Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie.

Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest przeznaczony do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, gdy zostaną łącznie spełnione następujące warunki:

- 1) sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, gdy przedstawiciele odpowiedniego poziomu kierownictwa są zdecydowani do wypełnienia planu sprzedaży składnika aktywów (lub grupy do zbycia),
- 2) aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty,
- 3) składnik aktywów (lub grupa do zbycia) musi być aktywnie oferowany na sprzedaż po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej, należy oczekiwać, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia klasyfikacji, z wyjątkiem sytuacji

dopuszczonych przez MSSF 5 ust. 9, a działania potrzebne do zakończenia planu wskazują, że jest mało prawdopodobne, iż zostaną poczynione znaczące zmiany w planie albo, że plan zostanie zarzucony.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży Bank ujmuje w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku, gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Bank zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów.

W takim przypadku Bank wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- 1) jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży,
- 2) jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

(iv) Aktywa przejęte za długi

Aktywa przejęte za długi Bank wycenia na moment początkowego ujęcia w kwocie odpowiadającej ich wartości godziwej. W przypadku, gdy wartość godziwa przejętych aktywów jest wyższa od kwoty długu, to różnica stanowi zobowiązanie wobec kredytobiorcy i jest zwracana na rachunek właściciela (użytkownika wieczystego) przejętego majątku po pomniejszeniu o koszty poniesione w związku z przejęciem, przechowaniem i wyceną. Aktywa przejęte za długi Bank prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne aktywa”.

(v) Udzielone zobowiązania pozabilansowe

W ramach działalności operacyjnej Bank zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- 1) możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Banku,
- 2) obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceńodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy zgodnie z MSR 37. Najistotniejsze pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych stanowią przyznane linie kredytowe oraz kredyty w rachunkach bieżących.

W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- 1) wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”,
- 2) wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18 „Przychody”.

2.8.17. Ujmowanie przychodów

(i) Wynik z tytułu odsetek

W przypadku aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz oprocentowanych aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, przychody i koszty odsetkowe Bank ujmuje z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika

aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Bank dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. W przypadku, gdy Bank zmienia oszacowania płatności udzielonych lub otrzymanych, koryguje wartość bilansową składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego. Korekta jest wyliczana z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i ujmowana jest jako przychód lub koszt odsetkowy w rachunku zysków i strat.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są ujmowane w przychodach z tytułu odsetek.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki, rozliczone dyskonto i premie oraz rozliczone prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności, dostępnych do sprzedaży i przeznaczonych do obrotu, ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychody odsetkowe Bank ujmuje dalej w rachunku zysków i strat, lecz liczy od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (od nowej niższej wartości instrumentu, to jest wartości pomniejszonej o odpis z tytułu utraty wartości). Do wyliczenia przychodów odsetkowych od nowo ustalonej wartości instrumentu Bank stosuje stopę procentową, według której zdyskontowane zostały przysze przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

Koszty okresu sprawozdawczego dotyczące zobowiązań z tytułu odsetek od rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

(ii) Wynik z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje obejmują głównie kwoty zapłacone przez klientów od wykonywanych operacji bankowych na rachunkach, rozliczone prowizje z tytułu udzielenia kredytów w rachunku bieżącym oraz rewalwingowych, rozliczone prowizje z tytułu obsługi kart płatniczych oraz kart kredytowych.

Opłaty i prowizje powiązane bezpośrednio z powstaniem aktywów finansowych, dla których określono harmonogram spłat ujmowane są w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i prezentowane są w pozycji przychodów odsetkowych.

Opłaty i prowizje związane z produktami bankowymi bez określonych harmonogramów spłat, w tym w szczególności prowizje od kredytów w rachunku bieżącym, kart kredytowych, kredytów rewalwingowych oraz zobowiązań warunkowych, rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu i ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji wynik z tytułu prowizji i opłat.

Opłaty za zobowiązanie się Banku do udzielenia kredytu lub pożyczki są odraczane do momentu powstania aktywów finansowych, a następnie podlegają rozliczeniu jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo, w zależności od rodzaju instrumentu finansowego.

Pozostałe opłaty i prowizje są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

Przychody i koszty z tytułu prowizji w związku z oferowaniem produktów ubezpieczeniowych

Bank oferuje produkty typu bancassurance, tj. produkty ubezpieczeniowe sprzedawane w placówkach Banku. Przed wdrożeniem produktu ubezpieczeniowego analizie podlega treść ekonomiczna produktu, w tym w szczególności pod kątem bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym lub spełnienia kryteriów niezależności tych produktów w celu właściwego ujęcia w rachunku zysków i strat przychodów i kosztów z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych.

W przypadku stwierdzenia powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym oferowanym przez Bank, uzyskiwane z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych opłaty stanowią integralną część wynagrodzenia z tytułu sprzedaży instrumentu finansowego.

Otrzymywane bądź należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych bezpośrednio powiązanych z instrumentami finansowymi wycenianymi według zamortyzowanego kosztu, Bank rozlicza metodą efektywnej stopy procentowej. Wynik rozliczenia rozpoznawany jest w przychodach z tytułu odsetek.

Przychody od produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentem finansowym (produktem bankowym), których rozliczenie przebiega w cyklu miesięcznym, rozpoznawane są jednorazowo w rachunku zysków i strat w przychodach z tytułu prowizji.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów, jako:

- 1) element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego, z którym są związane, w przypadku gdy przychody związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego są rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej,
- 2) jednorazowo, w przypadku gdy przychody związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego są rozpoznawane jednorazowo w rachunku zysków i strat.

Otrzymane bądź należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z instrumentami finansowymi rozpoznawane jest w rachunku zysków i strat w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku jeżeli Bank wykonuje na rzecz ubezpieczyciela jakiejkolwiek czynności lub usługi wynikające z oferowanych produktów ubezpieczeniowych, wynagrodzenie rozliczane jest w czasie obowiązywania umowy ubezpieczenia, przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów oraz z zachowaniem zasady określenia stopnia zaawansowania usługi lub czynności.

W przypadku jeżeli wyniki analizy treści ekonomicznej produktów ubezpieczeniowych wskażą, że Bank nie wykonuje na rzecz zakładu ubezpieczeń żadnych czynności lub usług wynikających z oferowanych produktów ubezpieczeniowych, za wyjątkiem usług zawarcia umowy ubezpieczeniowej i przekazanie składki, należne lub otrzymane wynagrodzenie, zaliczane jest jednorazowo do rachunku zysków i strat jako przychody z tytułu prowizji w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polisy ubezpieczeniowej.

(iii) Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat Banku w dniu ustalenia praw do ich otrzymania.

(iv) Wynik na działalności podstawowej

Na wynik z działalności podstawowej Banku składają się:

- 1) przychody i koszty z tytułu odsetek,
- 2) przychody i koszty z tytułu prowizji,
- 3) przychody z tytułu dywidend,
- 4) wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany, w tym w szczególności:
 - a) zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zakwalifikowanych do aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej,
 - b) wynik z pozycji wymiany wynikający ze zrealizowanych różnic kursowych oraz różnic kursowych powstałych w wyniku przeliczenia aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych (niezrealizowane różnice kursowe),
- 5) wynik na działalności inwestycyjnej - zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży, dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do pożyczek i należności oraz aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności.

(v) Pozostałe przychody i koszty operacyjne

W pozycji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych Bank wykazuje pozycje niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością operacyjną.

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie zyski z tytułu sprzedaży towarów i usług, przychody z tytułu sprzedaży lub likwidacji składników aktywów trwałych i aktywów przejętych za długi, odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien, przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości oraz rozwiązanych rezerw na sprawy sporne.

Na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie straty z tytułu sprzedaży lub likwidacji majątku trwałego w tym aktywów przejętych za długi, koszty windykacji należności, koszty rezerw na sprawy sporne oraz darowizny.

(vi) Wynik z działalności operacyjnej

Na wynik na działalności operacyjnej składa się wynik na działalności podstawowej, pozostałe przychody i koszty operacyjne, ogólne koszty administracyjne, które składają się z kosztów świadczeń pracowniczych, kosztów zakupu towarów i usług, kosztów działalności i kosztów odpisów amortyzacyjnych. Na wynik z działalności operacyjnej składa się także wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

2.8.18. Podatki

(i) Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego za okres bieżący i okresy poprzednie Bank wycenia w wysokości kwoty przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych lub w przypadku należności - podlegających zwrotowi od organów podatkowych, z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzania był w zasadzie zakończony.

Bieżący podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym, Bank ujmuje bezpośrednio w kapitale własnym.

(ii) Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy Bank oblicza metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem przypadku, gdy:

- 1) rezerwa na odroczony podatek dochodowy powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub innego składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową, oraz
- 2) wynikają z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, a terminy ich odwracania się podlegają kontroli przez Bank oraz gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego Bank ujmuje w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych ulg podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać te różnice, ulgi i straty z wyjątkiem przypadku, gdy:

- 1) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową, oraz

- 2) w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego Bank weryfikuje na każdy dzień bilansowy i dokonuje stosownego obniżenia, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęty składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlega ponownej ocenie na każdy dzień bilansowy i jest ujmowany do wysokości odzwierciedlającej prawdopodobieństwo osiągnięcia w przyszłości dochodów do opodatkowania, które pozwolą na zrealizowanie tego składnika aktywów.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe i przepisy podatkowe, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzania był w zasadzie zakończony.

Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym ujmowany jest w kapitale własnym.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego na mocy posiadanego tytułu prawnego do przeprowadzenia kompensat aktywów z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

2.8.19. Kapitały własne

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem Banku oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej. Pozostałe kapitały własne Bank wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej z uwzględnieniem ich podziału na rodzaje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i z postanowieniami statutu Banku. Do kapitałów własnych Bank zalicza wynik netto za okres bieżący, niepodzielony zysk lub niepokrytą stratę z okresów poprzednich oraz wynik wyceny aktywów finansowych, które są wyceniane przez kapitał z aktualizacji wyceny.

Kapitały własne stanowią:

- 1) kapitał zakładowy – wykazywany w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej,
- 2) akcje własne – skupione akcje Banku wchodzące w skład kapitału zakładowego, lecz niebędące w posiadaniu akcjonariuszy - akcje własne prezentowane są w wartości ujemnej,
- 3) kapitał zapasowy - tworzony jest z corocznych odpisów z zysku netto z przeznaczeniem na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku. Coroczne odpisy na kapitał zapasowy powinny wynosić co najmniej 8% zysku netto i dokonywane są do czasu osiągnięcia przez ten kapitał wysokości co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Do kapitału zapasowego zalicza się nadwyżki osiągnięte przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej. Kapitał zapasowy pomniejszany jest o koszty bezpośrednio związane z emisją akcji własnych,
- 4) kapitał z aktualizacji wyceny - obejmuje skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skutki wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne oraz wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny,
- 5) niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych - obejmujący niepodzielone zyski i niepokryte straty z lat ubiegłych,

- 6) wynik roku bieżącego – zysk lub strata wynikająca z rachunku zysków i strat za okres, za który sporządzane jest sprawozdanie finansowe. Zysk lub strata netto uwzględnia podatek dochodowy,
- 7) pozostałe kapitały:
 - a) fundusz ogólnego ryzyka w Banku tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe, z zysku po opodatkowaniu i przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyka działalności Banku,
 - b) kapitały rezerwowe służące celom określonym w statucie tworzone z odpisów z zysku.

Wykupione akcje własne są ujmowane przez Bank według ceny nabycia i pomniejszają kapitał własny do momentu ich anulowania. Zyski lub straty ponoszone przy wykupie, sprzedaży lub umorzeniu akcji własnych nie wpływają na rachunek zysków i strat. Różnica pomiędzy wartością bilansową, a ceną zakupu, w przypadku ponownego wydania akcji, jest ujmowana w ramach nadwyżki ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej. Prawa przypisane do akcji własnych są anulowane i nie jest do nich alokowane prawo do dywidendy.

(i) Dywidendy

Dywidendy, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, Bank ujawnia w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.8.20. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS)

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych Bank tworzy ZFŚS. Celem Funduszu jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników. Zobowiązania Funduszu stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank na rzecz ZFŚS pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS. W Banku nie występuje majątek socjalny, całość zobowiązań z tytułu ZFŚS wyrażona jest w środkach pieniężnych zgromadzonych na wyodrębnionym rachunku bankowym.

Ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Banku, Bank w sprawozdaniu z sytuacji finansowej dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu. W związku z powyższym saldo z tytułu ZFŚS w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło zero.

2.8.21. Transakcje i salda w walutach obcych

Sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w polskich złotych. Polski złoty jest walutą funkcjonalną Banku oraz walutą podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa Bank.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank przelicza:

- 1) pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,
- 2) pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- 3) pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	31.12.2015	31.12.2014
EUR	4,2615	4,2623
USD	3,9011	3,5072

2.9. Wprowadzenie nowych standardów i interpretacji oraz zmian standardów i interpretacji

2.9.1. Nowe standardy i interpretacje

W niniejszym rocznym sprawozdaniu finansowym Bank uwzględnił następujące zmiany do standardów i nowe interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską i obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2015 roku lub po tej dacie:

MSR 19 (zmiana) „Świadczenia pracownicze”

Zmiana dotyczy składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia.

Według oceny Banku, zmiana standardu nie miała istotnego wpływu na jednostkowe sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2010-2012

Doroczne poprawki MSSF 2010-2012 (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24 oraz MSR 38) mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.

Według oceny Banku, zmiany standardów nie miały istotnego wpływu na jednostkowe sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2011-2013

Doroczne poprawki MSSF 2011-2013 (MSSF 1, MSSF 3, MSSF 13 oraz MSR 40) mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.

Według oceny Banku, zmiany standardów nie miały istotnego wpływu na jednostkowe sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

KIMSF 21 „Opłaty publiczne”

KIMSF 21 to interpretacja MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Interpretacja wyjaśnia co jest zdarzeniem powodującym powstanie zobowiązania do uiszczenia opłaty publicznej.

Wpływ początkowego zastosowania Interpretacji zależy od wysokości opłat publicznych nakładanych przez Rząd, do których uiszczania Bank będzie zobowiązany na dzień początkowego zastosowania.

2.9.2. Standardy i interpretacje, które zostały opublikowane i zatwierdzone przez UE, ale wejdą w życie po dniu bilansowym

MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Wprowadzone zmiany doprecyzowują, że zasada istotności dotyczy zarówno podstawowej części sprawozdania finansowego, jak i not objaśniających. Wskazują także, że wymagane jest ujawnianie jedynie informacji istotnych.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwale” i MSR 38 (zmiana) „Wartości niematerialne”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Rada doszła do wniosku, że stosowanie metody dochodowej do amortyzacji aktywów nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane z działalności, w ramach której wykorzystuje się dane aktywa, na ogół odzwierciedlają inne czynniki niż zużycie korzyści ekonomicznych pochodzących z tych aktywów oraz, że dochód nie jest odpowiednią podstawą do pomiaru zużycia korzyści ekonomicznych pochodzących z wartości niematerialnych. Założenie to może jednak nie mieć zastosowania w ściśle określonych warunkach.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardów na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwale” i MSR 41 (zmiana) „Rolnictwo”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

MSR 41 „Rolnictwo” obecnie wymaga, aby wszystkie aktywa biologiczne związane z działalnością rolniczą, były wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży. Opiera się to na założeniu, że wycena w wartości godziwej najlepiej odzwierciedla biologiczną transformację, którą przechodzą takie aktywa w trakcie swojego życia. Gdy roślina produkcyjna osiągnie dojrzałość i zacznie dawać plony, jej przemiana biologiczna nie jest dłużej istotna dla generowania przyszłych korzyści ekonomicznych. Rada zdecydowała, że rośliny produkcyjne powinny być księgowane na tych samych zasadach jak rzeczowe aktywa trwałe, ponieważ funkcja takich roślin jest podobna do funkcji produkcji.

Według oceny Banku, zmiany standardów nie będą miały wpływu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSR 27 (zmiana) „Jednostkowe sprawozdania finansowe”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany do MSR 27 umożliwią podmiotom stosowanie metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone w ich jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2012-2014

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Doroczne poprawki MSSF 2012-2014 (MSSF 5, MSSF 7, MSR 19 oraz MSR 34) mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.

Według oceny Banku, zmiany standardów nie będą miały istotnego wpływu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSSF 11(zmiana) „Wspólne ustalenia umowne”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany dają nowe wytyczne dla ujęcia nabycia udziałów we wspólnym działaniu, które stanowi przedsiębiorstwo. Zmiany określają odpowiednie podejście księgowe do takich przejęć.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

Bank postanowił nie skorzystać z możliwości wcześniejszego zastosowania powyższych standardów, zmian do standardów i interpretacji. Według szacunków Banku wyżej wymienione standardy, interpretacje i zmiany do standardów nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby zastosowane na dzień bilansowy.

2.9.3. Standardy i interpretacje przyjęte przez RMSR, ale niezatwierdzone przez UE

MSR 7 (zmiana) „Rachunek przepływów pieniężnych”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie.

Zmiany wymagają, aby jednostka zastosowała ujawnienia umożliwiające czytelnikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmiany standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSR 12 (zmiana) „Podatek dochodowy”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie.

Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku od niezrealizowanych strat na instrumentach dłużnych wycenianych do wartości godziwej.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmiany standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.

Nowe przepisy są częścią zmian zastępujących dotychczasowy standard MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”.

Główne zmiany wynikające z nowego standardu to między innymi:

- 1) nowe zasady klasyfikacji aktywów finansowych,
- 2) nowe kryteria klasyfikacji aktywów do grupy aktywów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu,
- 3) nowe zasady rozpoznawania zmian wyceny do wartości godziwej inwestycji w kapitałowe instrumenty finansowe,
- 4) likwidacja konieczności wyodrębniania wbudowanych instrumentów pochodnych z aktywów finansowych.

Większość wymogów MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych została przeniesiona do MSSF 9 w niezmienionym kształcie. Standard został rozszerzony o część dotyczącą zasad wyceny według amortyzowanego kosztu oraz zasad stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSSF 10 (zmiana) „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” i MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany dotyczą transakcji sprzedaży bądź wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub jednostką będącą wspólnym przedsięwzięciem. Główną konsekwencją zmian jest to, że pełny zysk lub stratę ujmuje się, gdy transakcja dotyczy przedsięwzięcia. Częściowe zyski lub straty ujmuje się wtedy, gdy transakcja dotyczy aktywów, które nie stanowią przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdują się w jednostce zależnej.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia zmian standardów na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSSF 10 (zmiana) „Skonsolidowane sprawozdanie finansowe”, MSSF 12 (zmiana) „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach” oraz MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Zmiany dotyczą jednostek inwestycyjnych do zastosowania zwolnienia z konsolidacji.

MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.

Celem wprowadzenia tego standardu jest zwiększenie porównywalności sprawozdań finansowych jednostek zaangażowanych w działalność podlegającą regulacji cen.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSSF 15 „Przychody z umów z kontrahentami”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.

Standard poprawi porównywalność sprawozdań finansowych.

Kluczową zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby rozpoznać transfer towarów lub usług na rzecz klientów w kwocie odpowiadającej wynagrodzeniu, tj. zapłacie, które spółka spodziewa się otrzymać w zamian za te towary lub usługi. Zgodnie z nowym MSSF 15 przychód powstaje w momencie, gdy kontrola nad towarami lub usługami przechodzi w ręce klienta.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSSF 16 „Leasing”

Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.

Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 „Leasing”. Zgodnie z nowym standardem, leasingobiorcy mają obowiązek ujmowania prawa do korzystania ze składnika aktywów oraz zobowiązania w sprawozdaniu

z sytuacji finansowej w przypadku wszystkich umów leasingu. Wyjątkiem są krótkoterminowe umowy leasingu o okresie obowiązywania do 12 miesięcy oraz umowy leasingu aktywów o niewielkiej wartości.

Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.

2.10. Zestawienie prezentujące zmiany dokonane w celu zapewnienia porównywalności danych sprawozdania finansowego za rok poprzedzający ze sprawozdaniem za rok obrotowy

W zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku Bank prezentował inwestycje w certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych zamkniętych, w tym certyfikaty funduszy inwestycyjnych zamkniętych, nad którymi Bank sprawował kontrolę, jako instrumenty finansowe klasyfikowane do aktywów dostępnych do sprzedaży. Certyfikaty te wyceniane były zgodnie z MSR 39 do wartości godziwej według wartości aktywów netto funduszu, przypadających na certyfikat inwestycyjny. Inwestycje w inne podmioty zależne wyceniane były według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

W związku z powyższym, w celu ujednolicenia zasad wyceny inwestycji w podmioty zależne, Bank dokonał zmiany klasyfikacji, a tym samym zmiany zasad wyceny inwestycji w certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych zamkniętych, nad którymi Bank sprawuje kontrolę. Certyfikaty te zaklasyfikowane zostały do grupy inwestycji w jednostki podporządkowane i wyceniane według kosztu (ceny nabycia) z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Dodatkowo w niniejszym sprawozdaniu finansowym Bank ujął korektę wartości inwestycji w fundusze inwestycyjne zamknięte. Korekta wartości inwestycji wynika z nowych wycen certyfikatów inwestycyjnych otrzymanych od BPS TFI S.A., uwzględniających korektę zidentyfikowanego błędu popełnionego w latach poprzednich polegającego na błędnym oszacowaniu wartości godziwej posiadanych składników lokat w funduszach inwestycyjnych zamkniętych, których certyfikaty inwestycyjne posiada Bank.

Zmiana klasyfikacji inwestycji w certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych zamkniętych, nad którymi Bank sprawuje kontrolę, wpływ zmiany zasad wyceny tych inwestycji (Korekta 1) oraz korekta wartości inwestycji (Korekta 2) na poszczególne pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania z sytuacji finansowej oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych, zaprezentowana została w poniższych tabelach.

	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane zatwierdzone	Korekta 1	Korekta 2	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-299 541	4 822	-9 105	-303 824
Wynik na działalności operacyjnej	-176 832	4 822	-9 105	-181 115
Zysk (strata) brutto	-176 832	4 822	-9 105	-181 115
Podatek dochodowy	21 343	-916	1 730	22 157
- bieżący podatek dochodowy	306			306
- odroczony podatek dochodowy	21 037	-916	1 730	21 851
Zysk (strata) netto	-155 489	3 906	-7 375	-158 958
Zysk (strata) na akcję (w zł)				
- podstawowy z zysku (straty) za rok obrotowy	-0,47			-0,49
- rozwodniony z zysku (straty) za rok obrotowy	-0,47			-0,49

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane zatwierdzone	Korekta 1	Korekta 2	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone
Zysk (strata) netto	-155 489	3 906	-7 375	-158 958
Pozostałe całkowite dochody netto, które mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego	-3 039	19 453		16 414
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-2 834	24 091		21 257
- podatek odroczony	539	-4 577		-4 038
Przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-1 838	-76		-1 914
- podatek odroczony	349	15		364
Razem całkowite dochody netto	-158 697	23 359	-7 375	-142 713
	31 grudnia 2014 dane zatwierdzone	Korekta 1	Korekta 2	31 grudnia 2014 dane przekształcone
Aktywa				
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	5 703 297	-459 705		5 243 592
Inwestycje w jednostki podporządkowane	27 493	455 331	-12 485	470 339
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	84 953	831	1 552	87 336
Inne aktywa	48 729		4 318	53 047
Aktywa razem	17 749 217	-3 543	-6 615	17 739 059
Kapitał własny				
Kapitał z aktualizacji wyceny	4 871	-3 893		978
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	43 686	-3 556	760	40 890
Wynik roku bieżącego	-155 489	3 906	-7 375	-158 958
Kapitał własny ogółem	523 304	-3 543	-6 615	513 146
Suma zobowiązań i kapitału własnego	17 749 217	-3 543	-6 615	17 739 059
	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane zatwierdzone	Korekta 1	Korekta 2	Rok zakończony 31 grudnia 2014 dane przekształcone
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej				
Zysk (strata) netto	-155 489	3 906	-7 375	-158 958
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	2 020 519	20 652		2 041 171
Zmiana stanu aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-31 090	6 396	-3 461	-28 155
Inne korekty	-8 278	11 229	10 836	13 787
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	424 747	42 183	0	466 930
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej				
Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych	50	35 971		36 021
Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych	21 099	78 154		99 253
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-130 146	114 125	0	-16 021

3. Segmenty działalności

Zgodnie z wymogiem MSSF 8 informacje o segmencie oparte są na danych finansowych zastosowanych do celów sprawozdawczości wewnętrznej dostarczanej Zarządowi Banku (głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych), którego zadaniem jest alokacja zasobów do segmentów działalności i przeprowadzanie oceny ich wyników.

Segmenty działalności

Działalność Banku została podzielona na segmenty, które wyodrębniono z punktu widzenia określonych grup produktów według jednorodnych cech transakcji:

- 1) segment działalności komercyjnej,
- 2) segment inwestycyjny,
- 3) segment działalności zrzeszeniowej,
- 4) niezaalokowane.

Segment działalności komercyjnej

Segment działalności komercyjnej obejmuje obsługę klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych (przedsiębiorstwa, jednostki budżetowe, wspólnoty mieszkaniowe). Działalność tego segmentu analizowana jest w ujęciu następujących produktów:

- 1) produkty kredytowe, w tym: kredyty hipoteczne, konsumenckie oraz karty kredytowe, kredyty z dofinansowaniem ze środków pomocowych w ramach funduszy strukturalnych UE, kredyty preferencyjne lub z dotacją,
- 2) produkty depozytowe, w tym: rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe,
- 3) produkty transakcyjne, w tym: obsługa gotówkowa, płatności masowe, przelewy krajowe i zagraniczne, polecenie zapłaty.

W ramach segmentu komercyjnego prowadzona jest także działalność restrukturyzacyjno-windykacyjna wierzytelności.

Segment inwestycyjny

Segment inwestycyjny obejmuje przede wszystkim działalność w zakresie operacji skarbowych, rynków finansowych, zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych i walutowym Banku.

Segment działalności zrzeszeniowej

Segment działalności zrzeszeniowej obejmuje całą działalność Banku związaną z pełnioną funkcją Banku Zrzeszającego. Do segmentu tego zalicza się produkty i usługi świadczone na rzecz zrzeszonych Banków Spółdzielczych na podstawie umowy Zrzeszenia.

Niezaalokowane

Segment ten obejmuje przychody, koszty oraz pozycje bilansowe nieprzyporządkowane do żadnego z wyżej wymienionych segmentów.

Wycena

Wycena aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów segmentów jest zgodna z polityką rachunkowości stosowaną w Banku. Zarządczy wynik z tytułu odsetek uwzględnia księgowe przychody i koszty odsetkowe, które są korygowane o przychody i koszty wyliczone przy wykorzystaniu wewnętrznych cen transferowych.

Rachunek zysków i strat oraz sprawozdanie z sytuacji finansowej zawierają pozycje, które bezpośrednio można zakwalifikować do danego segmentu, jak również takie, które przypisywane są do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki przy zastosowaniu odpowiednich metod alokacji.

Począwszy od 1 stycznia 2015 roku Bank zmienił podejście do alokacji prowadzonej działalności na segmenty operacyjne. Ze względu na zmiany struktury organizacyjnej i zmiany w przebiegu procesów biznesowych

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

w informacji używanej do celów zarządczych połączono prezentowane dotychczas segmenty sprzedażowy i aktywów wydzielonych w jeden segment działalności komercyjnej, wyodrębniono natomiast segment działalności zrzeszeniowej. Zmianie uległy także wewnętrzne ceny transferowe. Dla zachowania porównywalności przeliczone zostały dane prezentowane w rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku oraz dane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2014 roku.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2015 do 31 grudnia 2015

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Wynik z tytułu odsetek	183 868	35 440	25 824	0	245 132
- Przychody odsetkowe, z tego:	354 497	438 693	202 382	0	995 572
- przychody odsetkowe od klientów	320 285	142 005	6 414	0	468 704
- przychody odsetkowe wewnętrzne	34 212	296 688	195 968	0	526 868
- Koszty odsetkowe, z tego:	-170 629	-403 253	-176 558	0	-750 440
- koszty odsetkowe od klientów	-24 182	-27 054	-172 336	0	-223 572
- koszty odsetkowe wewnętrzne	-146 447	-376 199	-4 222	0	-526 868
Wynik z tytułu prowizji	19 530	-436	28 212	0	47 306
Przychody z tytułu dywidend, wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany i wynik na działalności inwestycyjnej	2 106	19 726	9 903	0	31 735
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	212	191	4 205	5 899	10 507
Ogólne koszty administracyjne	-131 695	-54 002	-44 199	0	-229 896
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-80 771	-20 043	-95	-70	-100 979
Wynik segmentu brutto	-6 750	-19 124	23 850	5 829	3 805
Podatek dochodowy	0	0	0	-1 818	-1 818
Wynik finansowy netto	-6 750	-19 124	23 850	4 011	1 987

Jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2015

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Należności od innych banków, klientów oraz z tytułu leasingu finansowego	7 067 166	887 982	315 476	0	8 270 624
Pozostałe aktywa, w tym:	19 913	9 077 429	64 576	291 320	9 453 238
- Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	70 005	70 005
Aktywa razem	7 087 079	9 965 411	380 052	291 320	17 723 862
Zobowiązania wobec innych banków oraz klientów	1 970 107	21 012	13 602 116	0	15 593 235
Pozostałe zobowiązania	0	1 353 821	0	135 073	1 488 894
Kapitał własny	0	0	0	641 733	641 733
Zobowiązania i kapitał własny razem	1 970 107	1 374 833	13 602 116	776 806	17 723 862

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2014 do 31 grudnia 2014 (dane przekształcone)

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Wynik z tytułu odsetek	200 067	38 243	28 151	0	266 461
- Przychody odsetkowe, z tego:	450 531	669 897	343 306	0	1 463 734
- przychody odsetkowe od klientów	402 350	226 012	6 722	0	635 084
- przychody odsetkowe wewnętrzne	48 181	443 885	336 584	0	828 650
- Koszty odsetkowe, z tego:	-250 464	-631 654	-315 155	0	-1 197 273
- koszty odsetkowe od klientów	-35 344	-21 580	-311 699	0	-368 623
- koszty odsetkowe wewnętrzne	-215 120	-610 074	-3 456	0	-828 650
Wynik z tytułu prowizji	24 267	-308	22 037	0	45 996
Przychody z tytułu dywidend, wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany, wynik na działalności inwestycyjnej	2 038	27 941	9 308	0	39 287
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	3 172	0	2 864	-5 520	516
Ogólne koszty administracyjne	-134 272	-43 104	-52 175	0	-229 551
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-232 548	-70 507	0	-769	-303 824
Wynik segmentu brutto	-137 276	-47 735	10 185	-6 289	-181 115
Podatek dochodowy	0	0	0	22 157	22 157
Wynik finansowy netto	-137 276	-47 735	10 185	15 868	-158 958

Jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 (dane przekształcone)

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Należności od innych banków, klientów oraz z tytułu leasingu finansowego	7 444 730	226 660	402 062	0	8 073 452
Pozostałe aktywa, w tym:	34 395	9 194 258	81 121	355 833	9 665 607
- Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	87 336	87 336
Aktywa razem	7 479 125	9 420 918	483 183	355 833	17 739 059
Zobowiązania wobec innych banków oraz klientów	2 138 361	74 904	14 603 460	0	16 816 725
Pozostałe zobowiązania	0	268 547	0	140 641	409 188
Kapitał własny	0	0	0	513 146	513 146
Zobowiązania i kapitał własny razem	2 138 361	343 451	14 603 460	653 787	17 739 059

4. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek	2015	2014
Przychody z tytułu środków w Banku Centralnym	1 130	1 814
Przychody z tytułu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	945	1 460
Przychody z tytułu lokat oraz kredytów udzielonych innym bankom	9 682	9 736
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	319 848	401 256
Przychody z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	83 199	147 976
Przychody z tytułu aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	53 466	72 189
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	434	653
Razem przychody z tytułu odsetek	468 704	635 084

Odsetki od aktywów finansowych z utratą wartości

	2015	2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	89 349	72 913
Pozostałe inwestycje finansowe	2 358	9 139
Razem odsetki od aktywów finansowych z utratą wartości	91 707	82 052

Koszty z tytułu odsetek

	2015	2014
Koszty z tytułu zobowiązań wobec innych banków	-172 583	-309 099
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów	-24 147	-38 406
Koszty z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-245	-136
Koszty z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	-26 113	-19 887
Koszty z tytułu zobowiązań/aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-368	-1 041
Pozostałe	-116	-54
Razem koszty z tytułu odsetek	-223 572	-368 623

5. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	2015	2014
Przychody z tytułu prowizji i opłat od banków	30 599	23 842
- z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	8	1
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	103	87
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	16 904	14 982
- z tytułu rozliczeń pieniężnych	12 257	7 257
- pozostałe	1 327	1 515
Przychody z tytułu prowizji i opłat od klientów	38 948	42 221
- z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	18 979	21 221
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	7 887	7 845
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	2 405	2 933
- z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	439	566
- z tytułu rozliczeń pieniężnych	7 467	8 149
- z tytułu zobowiązań gwarancyjnych	872	977
- z tytułu prowizji dystrybucyjnej	33	20
- z tytułu administracji wierzytelnościami	0	9
- pozostałe	866	501
Razem przychody z tytułu prowizji i opłat	69 547	66 063

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Koszty z tytułu prowizji i opłat

	2015	2014
Koszty z tytułu prowizji i opłat od banków	-5 035	-5 803
- z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek	-133	-13
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	-1 768	-1 518
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	-451	-569
- z tytułu rozliczeń pieniężnych	-19	-35
- pozostałe	-2 664	-3 668
Koszty z tytułu prowizji i opłat od klientów	-17 206	-14 264
- z tytułu obsługi rachunków bankowych	0	-65
- z tytułu kart płatniczych i kredytowych	-11 439	-10 185
- z tytułu administracji wierzytelnościami	-4 593	-3 226
- pozostałe	-1 174	-788
Razem koszty z tytułu prowizji i opłat	-22 241	-20 067

6. Przychody z tytułu dywidend

	2015	2014
Od emitentów aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 465	1 328
Od jednostek podporządkowanych	675	1 609
Razem przychody z tytułu dywidend	2 140	2 937

7. Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych przeznaczonych do obrotu	2015	2014
Wynik na instrumentach dłużnych	2 464	5 818
Wynik na instrumentach pochodnych	12 822	66
Razem wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych przeznaczonych do obrotu	15 286	5 884
Wynik z pozycji wymiany		
Wynik z pozycji wymiany	-659	11 707
Razem wynik z pozycji wymiany	-659	11 707
Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	14 627	17 591

8. Wynik na działalności inwestycyjnej

	2015	2014
Wynik na aktywach finansowe dostępne do sprzedaży	14 968	18 759
- wynik na instrumentach dłużnych	11 894	10 561
- wynik na instrumentach kapitałowych	3 074	8 198
Razem wynik na działalności inwestycyjnej	14 968	18 759

9. Pozostałe przychody operacyjne

	2015	2014
Przychody ze sprzedaży towarów i usług	21 447	17 521
Przychody ze sprzedaży lub likwidacji składników majątku trwałego i aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	9 164	470
- z tytułu środków trwałych - nieruchomości	8 779	0
- z tytułu środków pozostałych środków trwałych	385	470
Przychody z odzyskanych należności nieściągalnych, w tym zwrócone koszty windykacji	3 751	2 830
Przychody ze sprzedaży kredytów i należności	534	0
Przychody z otrzymanych kar, odszkodowań i grzywien	66	229
Przychody z tytułu rozwiązania rezerw	0	2 438
- na zobowiązania pracownicze	0	2 434
- na pozostałe zobowiązania	0	4
Pozostałe	2 353	1 807
Razem pozostałe przychody operacyjne	37 315	25 295

W roku 2015 Bank sprzedał podmiotowi podporządkowanemu środki trwałe w postaci nieruchomości o wartości bilansowej równej 34.793 tys. zł za kwotę 43.572 tys. zł. Powyższa transakcja została dokonana na warunkach rynkowych między innymi na podstawie operatów szacunkowych sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców. Zysk zrealizowany przez Bank na powyższej transakcji wyniósł 8.779 tys. zł i został zaprezentowany w pozycji „Przychody ze sprzedaży lub likwidacji składników majątku trwałego i aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży z tytułu środków trwałych – nieruchomości”.

Za okres od dnia 1 stycznia 2015 do dnia 31 grudnia 2015 roku w pozycji „Pozostałe” Bank ujawnił zwrot nadpłaconych składek na KNF w wysokości 830 tys. zł, korektę podatku VAT w wysokości 195 tys. zł, rozliczoną dotację z firmy VISA w wysokości 381 tys. zł oraz należne Bankowi odsetki od podmiotu zależnego w wysokości 191 tys. zł.

Za okres od dnia 1 stycznia 2014 do dnia 31 grudnia 2014 roku największą wartość w pozycji „Pozostałe” stanowił zwrot nadpłaconych przez Bank składek do KNF w wysokości 890 tys. zł.

10. Pozostałe koszty operacyjne

	2015	2014
Koszty z tytułu zakupu towarów i usług	-17 061	-10 555
Koszty z tytułu sprzedaży lub likwidacji składników majątku trwałego i aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-4 374	-1 625
- z tytułu pozostałych środków trwałych	-1 549	-1 607
- z tytułu wartości niematerialnych	0	-18
- pozostałe	-2 825	0
Koszty windykacji	-2 611	-1 454
Koszty z tytułu zapłaconych odszkodowań, kar i grzywien	-30	-222
Koszty przekazanych darowizn	-46	-286
Koszty z tytułu tworzenia rezerw	-939	-1 635
- na zobowiązania sporne	-51	-1 065
- na pozostałe zobowiązania	-888	-570
Pozostałe	-1 747	-9 002
Razem pozostałe koszty operacyjne	-26 808	-24 779

Za okres od dnia 1 stycznia 2015 do dnia 31 grudnia 2015 roku w pozycji „Pozostałe” Bank ujawnił korektę podatku VAT w wysokości 600 tys. zł oraz likwidację kart płatniczych w wysokości 282 tys. zł.

Za okres od dnia 1 stycznia 2014 do dnia 31 grudnia 2014 roku w pozycji „Pozostałe”, Bank między innymi ujawnił poniesione koszty związane z nabyciem Zorganizowanej Części Przedsiębiorstwa IT BPS Sp. z o.o. w wysokości 5.136 tys. zł, koszty związane z przedterminowym rozwiązaniem umowy najmu budynku w wysokości 859 tys. zł oraz korekty deklaracji VAT za rok 2013 w kwocie 1.922 tys. zł.

11. Ogólne koszty administracyjne

	2015	2014
Koszty wynagrodzeń i pozostałych świadczeń pracowniczych	-89 267	-92 625
Koszty działania	-113 412	-112 526
- z tytułu utrzymania i wynajmu budynków	-18 667	-22 693
- z tytułu eksploatacji systemów informatycznych	-32 644	-36 632
- z tytułu usług pocztowych i telekomunikacyjnych	-3 094	-3 811
- z tytułu usług badania bilansu, doradztwa i konsultingu	-3 533	-4 296
- z tytułu reklamy i reprezentacji	-3 485	-5 506
- z tytułu podatków i opłat	-1 956	-1 925
- z tytułu kosztów ponoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i Komisji Nadzoru Finansowego	-27 334	-14 551
- z tytułu kosztów ponoszonych na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	-1 328	0
- z tytułu usług ochrony	-3 995	-3 807
- z tytułu obsługi, napraw i remontów	-4 442	-4 622
- z tytułu ubezpieczeń	-1 311	-1 501
- z tytułu usług KIR	-281	-223
- pozostałe	-11 342	-12 959
Amortyzacja	-27 217	-24 400
- rzeczowych aktywów trwałych	-13 929	-14 434
- wartości niematerialnych	-13 288	-9 966
Razem ogólne koszty administracyjne	-229 896	-229 551

Szczegółowy podział kosztów świadczeń pracowniczych znajduje się w nocie nr 12.

W dniu 26 listopada 2015 roku Bank otrzymał od Bankowego Funduszu Gwarancyjnego („BFG”) uchwałę nr 87/DGD/2015 Zarządu BFG w sprawie realizacji wypłat środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie oraz powiadomienie o konieczności przekazania przez Bank, w terminie do dnia 30 listopada 2015 roku, na rzecz BFG wpłaty w wysokości 4.387 tys. zł przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych z tytułu depozytów zgromadzonych w Spółdzielczym Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie. Kwota wpłaty zwiększyła koszty działania Banku za 2015 rok.

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. utworzył w 2015 roku rezerwę na koszty wpłat na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w wysokości 1.328 tys. zł na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy. W dniu 11 stycznia 2016 roku Bank otrzymał pismo z Rady Funduszu Wsparcia Kredytobiorców informujące, że wysokość składki przypadającej na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. wynosi 1.328 tys. zł. Składka została wpłacona w dniu 18 lutego 2016 roku.

12. Świadczenia pracownicze

	2015	2014
Wynagrodzenia	-73 307	-75 949
- w tym rezerwy na świadczenia pracownicze	-212	0
Ubezpieczenia	-11 270	-11 335
Pozostałe świadczenia na rzecz pracowników	-4 690	-5 341
- w tym odpisy na ZFŚS	-1 367	-1 389
Razem świadczenia pracownicze	-89 267	-92 625

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku

	Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	Wpływ na wynik okresu bieżącego
		Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat	Zmniejszenie odpisów z tytułu spisania aktywów z bilansu niewpływające na rachunek zysków i strat	Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	-652 392	-207 196	0	29 982	123 992	61 442	-644 172	-83 204
- banki	0	-209	0	0	0	0	-209	-209
- klienci korporacyjni	-512 208	-161 174	0	21 912	96 715	42 952	-511 803	-64 459
- rolnicy	-25 538	-10 006	0	906	3 669	239	-30 730	-6 337
- przedsiębiorcy indywidualni	-53 789	-13 951	0	1 166	13 699	7 206	-45 669	-252
- osoby fizyczne	-60 679	-20 822	0	5 998	9 891	11 045	-54 567	-10 931
- instytucje rządowe i samorządowe	-178	-1 034	0	0	18	0	-1 194	-1 016
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-44 298	-10 451	0	0	20 881	4 472	-29 396	10 430
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-16 537	-873	0	0	0	0	-17 410	-873
Zapasy	-114	-65	0	0	0	0	-179	-65
Inwestycje w jednostki podporządkowane	-88 326	-41 522	0	0	12 388	23	-117 437	-29 134
Rzeczowe aktywa trwałe	-2 738	0	0	0	0	0	-2 738	0
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	-64	0	0	0	0	0	-64	0
Wartości niematerialne	-118	0	0	0	0	0	-118	0
Inne aktywa	-690	-262	0	0	270	11	-671	8
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-4 519	-14 836	0	0	16 695	0	-2 660	1 859
Razem	-809 796	-275 205	0	29 982	174 226	65 948	-814 845	-100 979

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	Wpływ na wynik okresu bieżącego
		Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat	Zmniejszenie odpisów z tytułu spisanego aktywów z bilansu niewpływające na rachunek zysków i strat	Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości	Pozostałe niewpływające na rachunek zysków i strat		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	-434 068	-333 502	0	0	97 273	17 905	-652 392	-236 229
- banki	0	0	0	0	0	0	0	0
- klienci korporacyjni	-314 715	-281 960	0	0	67 115	17 352	-512 208	-214 845
- rolnicy	-21 339	-8 892	0	0	4 693	0	-25 538	-4 199
- przedsiębiorcy indywidualni	-39 703	-24 187	0	0	10 101	0	-53 789	-14 086
- osoby fizyczne	-58 054	-17 786	0	0	14 608	553	-60 679	-3 178
- instytucje rządowe i samorządowe	-257	-677	0	0	756	0	-178	79
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-21 848	-34 918	0	0	3 616	8 852	-44 298	-31 302
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-15 097	-1 440	0	0	0	0	-16 537	-1 440
Zapasy	-52	-139	0	0	0	77	-114	-139
Inwestycje w jednostki podporządkowane	-41 342	-38 133	-8 852	0	1	0	-88 326	-38 132
Rzeczowe aktywa trwałe	-2 738	0	0	0	0	0	-2 738	0
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	-64	0	0	0	0	-64	-64
Wartości niematerialne	-118	-363	0	0	0	363	-118	-363
Inne aktywa	-873	-286	-8 853	0	48	9 274	-690	-238
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-8 596	-2 884	-6	0	6 967	0	-4 519	4 083
Razem	-524 732	-411 729	-17 711	0	107 905	36 471	-809 796	-303 824

14. Podatek dochodowy

	2015	2014 dane przekształcone
Bieżący podatek dochodowy	0	306
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	0	306
Odroczony podatek dochodowy	-1 818	21 851
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych odnoszonych na wynik finansowy	-1 818	21 851
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	-1 818	22 157
Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji odniesionych bezpośrednio na kapitał	-15 741	-229
Niezrealizowana (strata)/zysk z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz zyski i straty aktuarialne	-15 741	-229
Obciążenie podatkowe wykazane w kapitale własnym	-15 741	-229

Liczbowe uzgodnienie pomiędzy podatkiem obliczonym jako iloczyn wyniku finansowego brutto i obowiązującej stawki podatkowej a rzeczywistym obciążeniem podatkowym wykazanym w rachunku zysków i strat

	2015	2014 dane przekształcone
Zysk (strata) brutto	3 805	-181 115
Obciążenie podatkowe wg zastosowanej stawki podatkowej	-723	34 412
Dochody niepodlegające opodatkowaniu, z tego:	26 089	40 141
- rozwiązane odpisy aktualizujące należności	17 502	37 082
- otrzymane dywidendy	2 140	2 937
- pozostałe	6 447	122
Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	-27 163	-43 169
- utworzone odpisy aktualizujące należności	-15 120	-33 246
- pozostałe	-12 043	-9 923
Pozostałe różnice pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym	-4 691	-61 473
Efektywne obciążenie zysku (straty) brutto podatkiem dochodowym	-1 818	22 157
Efektywna stawka podatkowa	47,78%	12,23%

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	31.12.2015	31.12.2014
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	10 433	5 877

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Podatek odroczony

Odroczony podatek dochodowy na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku wynika z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		Wpływ na rachunek zysków i strat	
	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone	2015	2014 dane przekształcone
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, struktura:				
- odsetki do otrzymania	87 714	99 914	12 200	5 405
- wartość netto środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	161	170	9	10
- dyskonto i odsetki od papierów wartościowych	73 962	73 637	-325	-9 316
- nadwyżka amortyzacji podatkowej nad bilansową	22 041	17 836	-4 205	-4 009
- pozostałe	35 124	50 566	15 442	28 907
Dodatnie różnice przejściowe razem	219 002	242 123	23 121	20 997
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na wynik finansowy	41 610	46 003	4 393	3 989
Operacje rozliczane z innymi całkowitymi dochodami	120 526	13 543	X	X
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na całkowite dochody	22 900	2 573	X	X
Razem rezerwa z tytułu podatku odroczonego	64 510	48 576	X	X
Kwota kompensaty	-64 510	-48 576	X	X
Aktywo z tytułu podatku odroczonego, struktura:				
- odsetki do zapłacenia	7 179	12 501	-5 322	-25 322
- odsetki skapitalizowane	82	506	-424	0
- rezerwy na przyszłe zobowiązania	20 274	16 362	3 912	1 993
- rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	264 352	408 446	-144 094	40 611
- wycena aktywów finansowych	127 435	111 752	15 683	44 107
- przychody z tytułu odsetek i prowizji pobrane z góry	50 231	53 168	-2 937	-7 259
- naliczone odsetki oraz premia od papierów wartościowych	12 924	7 397	5 527	498
- pozostałe	187 823	92 857	94 966	39 376
Ujemne różnice przejściowe razem	670 300	702 989	-32 689	94 004
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszone na wynik finansowy	127 356	133 568	-6 211	17 862
Operacje rozliczane z innymi całkowitymi dochodami	37 677	12 335	X	X
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszone na całkowite dochody	7 159	2 344	X	X
Razem aktywa z tytułu podatku odroczonego	134 515	135 912	X	X
Kwota kompensaty	-64 510	-48 576	X	X
Aktywo z tytułu podatku odroczonego prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	70 005	87 336	X	X
Obciążenie/uznanie z tytułu podatku odroczonego ujęte w rachunku zysków i strat	X	X	-1 818	21 851
Obciążenie/uznanie z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujęte w kapitale własnym	-15 741	-229	X	X

15. Zysk na akcję

Podstawowy zysk (strata) przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk na akcję obliczany jest poprzez podzielenie zysku netto przez średnio ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

	2015	2014 dane przekształcone
Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom	1 987	-158 958
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	349 087	327 420
Zysk (strata) przypadający na akcję (w zł)	0,01	-0,49

Rozwodniony zysk (strata) przypadający na jedną akcję

Zysk rozwodniony przypadający na akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku netto przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu roku obrotowego, skorygowaną o wpływ instrumentów rozładniających. W roku 2015 oraz 2014 nie występowały instrumenty rozładniające.

	2015	2014 dane przekształcone
Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom	1 987	-158 958
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	349 087	327 420
Zysk (strata) rozwodniony przypadający na akcję (w zł)	0,01	-0,49

16. Dywidendy wypłacone oraz zaproponowane do wypłaty

Zarząd Banku Polskiej Spółdzielczości będzie rekomendował Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy Banku uchwałę o niewypłacie dywidendy z zysku za rok 2015.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku Bank wygenerował stratę.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku zobowiązania Banku do wypłaty dywidendy za poprzednie lata wynosiły 1 tys. zł natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiły 7 tys. zł.

17. Kasa, środki w Banku Centralnym

	31.12.2015	31.12.2014
Środki pieniężne w kasie	84 490	115 514
Środki pieniężne na rachunkach bieżących i terminowych w Banku Centralnym	1 272 558	862 348
Razem kasa, środki w Banku Centralnym	1 357 048	977 862

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

18. Należności od innych banków

Należności od innych banków według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	200 982	110 978
Lokaty	341 059	283 877
Kredyty i pożyczki	229 120	161 945
Pozostałe należności	129 309	7 495
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	128 597	3 506
- pozostałe	712	3 989
Razem należności od innych banków brutto	900 470	564 295
Odpisy z tytułu utraty wartości	-209	0
Razem należności od innych banków netto	900 261	564 295

Należności od innych banków według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	489 635	330 768
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	119 541	39 234
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	144 601	70 049
powyżej 1 roku do 5 lat	140 127	116 258
powyżej 5 lat	6 566	7 986
Razem należności od innych banków brutto	900 470	564 295
Odpisy z tytułu utraty wartości	-209	0
Razem należności od innych banków netto	900 261	564 295

	31.12.2015	31.12.2014
Należności, dla których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości	900 261	564 295
Razem należności od innych banków	900 261	564 295

Wszystkie należności od innych banków podlegały ocenie indywidualnej. Na dzień 31 grudnia 2015 roku utworzono odpisy na należności od innych banków w wysokości 209 tys. zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku nie utworzono żadnych odpisów.

19. Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał należność z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu w wysokości nominalnej 17.410 tys. zł, która wynikała z podpisanej umowy nabycia akcji spółki giełdowej z przyrzeczeniem ich odsprzedaży po cenie określonej w umowie. Na dzień 31 grudnia 2014 roku wartość nominalna tej należności wynosiła 16.537 tys. zł. W latach 2015 oraz 2014 Bank utworzył odpis aktualizujący w pełnej wysokości, stąd też wartość bilansowa przedmiotowej należności na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku wyniosła zero.

20. Pochodne instrumenty finansowe

	Aktywa 31.12.2015	Zobowiązania 31.12.2015	Aktywa 31.12.2014	Zobowiązania 31.12.2014
FX swap	0	11	494	229
FX forward	4 660	142	2 802	1 517
IRS	1 473	3 266	2 996	4 481
FRA	0	0	0	495
Razem pochodne instrumenty finansowe	6 133	3 419	6 292	6 722

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał instrumentów finansowych ujętych w ramach stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Walutowe transakcje terminowe to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące niezrealizowane transakcje spot. Terminowe operacje wymiany walutowej (operacje typu FX forward) oparte są na określonym w momencie zawarcia kursie waluty na określoną datę w przyszłości. Transakcje FX forward zawierane są przez Bank w celu zarządzania pozycją walutową oraz celem zaspokajania potrzeb klientów w zakresie zabezpieczenia przyszłych płatności w walutach obcych.

Kontrakty FX swap na stopę procentową i kontrakty walutowe to zobowiązania do zamiany jednego strumienia przepływów pieniężnych na inny. Rezultatem takiej transakcji jest zamiana walut lub stóp procentowych (na przykład oprocentowania stałego na zmienne) lub połączenia wszystkich tych czynników. Z wyjątkiem określonych walutowych kontraktów swap, nie następuje w przypadku tych transakcji zamiana kapitału. Kontrakty FRA to kontrakty analogiczne do futures, tyle, że negocjowane indywidualnie i wymagające gotówkowego rozliczenia w określonym terminie w przyszłości różnicy pomiędzy określoną w umowie stopą procentową a aktualną stopą rynkową, na bazie teoretycznej kwoty kapitału.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Wartość godziwa (ujemna)	Wartość godziwa (dodatnia)
Transakcje walutowe								
Swap walutowy	8 509	0	0	0	0	8 509	11	0
zakup	4 261	0	0	0	0	4 261	11	0
sprzedaż	4 248	0	0	0	0	4 248	0	0
Forward walutowy	42 966	88 764	119 778	0	0	251 508	142	4 660
zakup	21 878	45 345	60 516	0	0	127 739	140	4 643
sprzedaż	21 088	43 419	59 262	0	0	123 769	2	17
Transakcje stopy procentowej								
Swap na stopę procentową (IRS)	0	0	46 000	175 000	0	221 000	3 266	1 473
zakup	0	0	23 000	150 000	0	173 000	3 266	0
sprzedaż	0	0	23 000	25 000	0	48 000	0	1 473
Forward rate agreement (FRA)	0	0	0	0	0	0	0	0
zakup	0	0	0	0	0	0	0	0
sprzedaż	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem pochodne instrumenty finansowe	51 475	88 764	165 778	175 000	0	481 017	3 419	6 133

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku

	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Wartość godziwa (ujemna)	Wartość godziwa (dodatnia)
Transakcje walutowe								
Swap walutowy	283 214	50 986	0	0	0	334 200	229	494
zakup	141 353	25 574	0	0	0	166 927	229	490
sprzedaż	141 861	25 412	0	0	0	167 273	0	4
Forward walutowy	19 632	299 850	111 308	0	0	430 790	1 517	2 802
zakup	9 880	150 254	55 530	0	0	215 664	82	1 042
sprzedaż	9 752	149 596	55 778	0	0	215 126	1 435	1 760
Transakcje stopy procentowej								
Swap na stopę procentową (IRS)	0	0	0	221 000	0	221 000	4 481	2 996
zakup	0	0	0	123 000	0	123 000	4 481	0
sprzedaż	0	0	0	98 000	0	98 000	0	2 996
Forward rate agreement (FRA)	0	0	300 000	0	0	300 000	495	0
zakup	0	0	300 000	0	0	300 000	495	0
sprzedaż	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem pochodne instrumenty finansowe	302 846	350 836	411 308	221 000	0	1 285 990	6 722	6 292

21. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał aktywa finansowe przeznaczone do obrotu w postaci obligacji skarbowych o wartości bilansowej 34.780 tys. zł.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	64	0
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	7 931	0
powyżej 1 roku do 5 lat	2 001	0
powyżej 5 lat	24 784	0
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	34 780	0

22. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
W rachunku bieżącym od klientów	461 262	327 740
W rachunku kredytowym	6 886 152	7 373 825
- klienci korporacyjni	4 693 083	5 224 327
- rolnicy	611 573	650 245
- przedsiębiorcy indywidualni	387 791	377 456
- osoby fizyczne	968 237	911 928
- instytucje rządowe i samorządowe	225 468	209 869
Dłużne papiery wartościowe	216 055	8 929
Skupione wierzytelności	315 447	332 439
Pozostałe należności	135 410	118 616
Razem kredyty i pożyczki brutto	8 014 326	8 161 549
Odpisy z tytułu utraty wartości	-643 963	-652 392
Razem kredyty i pożyczki netto	7 370 363	7 509 157

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	23 379	538 684
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	260 567	320 419
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	1 269 763	1 211 254
powyżej 1 roku do 5 lat	2 251 618	2 442 054
powyżej 5 lat	2 693 333	2 523 141
dla których termin zapadalności upłynął	1 515 666	1 125 997
Razem kredyty i pożyczki brutto	8 014 326	8 161 549
Odpisy z tytułu utraty wartości	-643 963	-652 392
Razem kredyty i pożyczki netto	7 370 363	7 509 157

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według przesłanki utraty wartości

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według przesłanki utraty wartości na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Wartość brutto bez utraty wartości	Wartość brutto z utrata wartości	Odpisy na kredyty i pożyczki bez utraty wartości IBNR	Odpisy na kredyty i pożyczki z utratą wartości	Razem wartość netto
W rachunku bieżącym od klientów	461 246	16	-5 498	-9	455 755
W rachunku kredytowym	4 942 541	1 943 611	-32 962	-570 013	6 283 177
- klienci korporacyjni	3 016 534	1 676 549	-24 182	-455 189	4 213 712
- rolnicy	543 639	67 934	-1 331	-28 963	581 279
- przedsiębiorcy indywidualni	260 219	127 572	-2 268	-38 878	346 645
- osoby fizyczne	897 595	70 642	-4 753	-46 808	916 676
- instytucje rządowe i samorządowe	224 554	914	-428	-175	224 865
Dłużne papiery wartościowe	214 570	1 485	-428	-399	215 228
Skupione wierzytelności	199 312	116 135	-3 327	-24 183	287 937
Pozostałe należności	128 001	7 409	-255	-6 889	128 266
Razem kredyty i pożyczki	5 945 670	2 068 656	-42 470	-601 493	7 370 363

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według przesłanki utraty wartości na dzień 31 grudnia 2014 roku

	Wartość brutto bez utraty wartości	Wartość brutto z utrata wartości	Odpisy na kredyty i pożyczki bez utraty wartości IBNR	Odpisy na kredyty i pożyczki z utratą wartości	Razem wartość netto
W rachunku bieżącym od klientów	327 261	479	-2 678	-312	324 750
W rachunku kredytowym	5 294 471	2 079 354	-31 022	-578 113	6 764 690
- klienci korporacyjni	3 403 706	1 820 621	-19 153	-461 153	4 744 021
- rolnicy	584 220	66 025	-1 817	-23 212	625 216
- przedsiębiorcy indywidualni	251 625	125 831	-2 701	-43 639	331 116
- osoby fizyczne	846 223	65 705	-7 351	-50 109	854 468
- instytucje rządowe i samorządowe	208 697	1 172	0	0	209 869
Dłużne papiery wartościowe	1 008	7 921	0	-6 901	2 028
Skupione wierzytelności	203 890	128 549	-3 508	-23 925	305 006
Pozostałe należności	112 748	5 868	-178	-5 755	112 683
Razem kredyty i pożyczki	5 939 378	2 222 171	-37 386	-615 006	7 509 157

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2015 roku (wartość brutto)

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	346 926	114 336	461 262
W rachunku kredytowym	5 445 982	1 440 170	6 886 152
- klienci korporacyjni	4 495 323	197 760	4 693 083
- rolnicy	370 666	240 907	611 573
- przedsiębiorcy indywidualni	255 177	132 614	387 791
- osoby fizyczne	99 348	868 889	968 237
- instytucje rządowe i samorządowe	225 468	0	225 468
Dłużne papiery wartościowe	216 055	0	216 055
Skupione wierzytelności	285 409	30 038	315 447
Pozostałe należności	131 750	3 660	135 410
Razem kredyty i pożyczki brutto	6 426 122	1 588 204	8 014 326

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2014 roku (wartość brutto)

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	221 922	105 818	327 740
W rachunku kredytowym	5 825 769	1 548 056	7 373 825
- klienci korporacyjni	4 914 573	309 754	5 224 327
- rolnicy	383 558	266 687	650 245
- przedsiębiorcy indywidualni	224 247	153 209	377 456
- osoby fizyczne	125 360	786 568	911 928
- instytucje rządowe i samorządowe	178 031	31 838	209 869
Dłużne papiery wartościowe	8 929	0	8 929
Skupione wierzytelności	295 615	36 824	332 439
Pozostałe należności	7 523	111 093	118 616
Razem kredyty i pożyczki brutto	6 359 758	1 801 791	8 161 549

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	-3 591	-1 916	-5 507
W rachunku kredytowym	-494 289	-108 686	-602 975
- klienci korporacyjni	-448 441	-30 930	-479 371
- rolnicy	-20 114	-10 180	-30 294
- przedsiębiorcy indywidualni	-19 086	-22 060	-41 146
- osoby fizyczne	-6 045	-45 516	-51 561
- instytucje rządowe i samorządowe	-603	0	-603
Dłużne papiery wartościowe	-827	0	-827
Skupione wierzytelności	-22 964	-4 546	-27 510
Pozostałe należności	-4 005	-3 139	-7 144
Razem odpisy z tytułu utraty wartości	-525 676	-118 287	-643 963

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo na dzień 31 grudnia 2014 roku

	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	-971	-2 019	-2 990
W rachunku kredytowym	-478 549	-130 586	-609 135
- klienci korporacyjni	-442 098	-38 208	-480 306
- rolnicy	-14 400	-10 629	-25 029
- przedsiębiorcy indywidualni	-16 564	-29 776	-46 340
- osoby fizyczne	-5 487	-51 973	-57 460
- instytucje rządowe i samorządowe	0	0	0
Dłużne papiery wartościowe	-6 901	0	-6 901
Skupione wierzytelności	-22 479	-4 954	-27 433
Pozostałe należności	-2 723	-3 210	-5 933
Razem odpisy z tytułu utraty wartości	-511 623	-140 769	-652 392

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje spełniające przesłanki utraty wartości

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane indywidualnie w 2015 roku

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzycelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	-971	-478 549	-442 098	-14 400	-16 564	-5 487	0	-6 901	-22 479	-2 723	-511 623
Utworzenie odpisów	-3 147	-154 861	-137 094	-7 531	-6 675	-2 958	-603	-428	-7 367	-706	-166 509
Rozwiązanie odpisów	581	92 756	82 061	2 594	5 257	2 844	0	66	3 344	36	96 783
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	0	0	0	0	0	6 436	0	0	6 436
Pozostałe zmiany	-54	46 365	48 690	-777	-1 104	-444	0	0	3 538	-612	49 237
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-3 591	-494 289	-448 441	-20 114	-19 086	-6 045	-603	-827	-22 964	-4 005	-525 676

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane indywidualnie w 2014 roku

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzycelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	-1 465	-274 106	-252 593	-9 654	-3 137	-8 465	-257	-7 268	-10 820	-114	-293 773
Utworzenie odpisów	-740	-276 949	-254 687	-6 639	-14 424	-1 111	-88	-178	-12 425	-2 723	-293 015
Rozwiązanie odpisów	1 227	67 877	55 677	2 055	4 205	5 186	754	545	1 522	0	71 171
Spisanie w ciężar odpisów	0	17 905	17 352	0	0	553	0	0	0	0	17 905
Pozostałe zmiany	7	-13 276	-7 847	-162	-3 208	-1 650	-409	0	-756	114	-13 911
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-971	-478 549	-442 098	-14 400	-16 564	-5 487	0	-6 901	-22 479	-2 723	-511 623

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane grupowo w 2015 roku

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzitelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utruty wartości na początek okresu	-2 019	-130 586	-38 208	-10 629	-29 776	-51 973	0	0	-4 954	-3 210	-140 769
Utworzenie odpisów	-1 007	-36 960	-11 631	-2 299	-5 447	-17 583	0	0	-1 216	-1 295	-40 478
Rozwiązanie odpisów	1 053	21 763	8 773	826	5 450	6 714	0	0	3 505	888	27 209
Spisanie w ciężar odpisów	0	82 544	57 934	1 144	6 582	16 884	0	0	1 657	788	84 989
Pozostałe zmiany	57	-45 447	-47 798	778	1 131	442	0	0	-3 538	-310	-49 238
Stan odpisów z tytułu utruty wartości na koniec okresu	-1 916	-108 686	-30 930	-10 180	-22 060	-45 516	0	0	-4 546	-3 139	-118 287

Zmiana stanu odpisów na ekspozycje oceniane grupowo w 2014 roku

	W rachunku bieżącym od klientów	W rachunku kredytowym	klienci korporacyjni	rolnicy	przedsiębiorcy indywidualni	osoby fizyczne	instytucje rządowe i samorządowe	Dłużne papiery wartościowe	Skupione wierzitelności	Pozostałe należności	Razem
Stan odpisów z tytułu utruty wartości na początek okresu	-1 762	-133 667	-42 482	-11 656	-30 169	-49 360	0	0	-4 866	0	-140 295
Utworzenie odpisów	-1 191	-34 373	-11 118	-1 737	-7 585	-13 522	-411	0	-1 802	-3 118	-40 484
Rozwiązanie odpisów	941	24 178	7 545	2 602	4 770	9 259	2	0	958	22	26 099
Spisanie w ciężar odpisów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe zmiany	-7	13 276	7 847	162	3 208	1 650	409	0	756	-114	13 911
Stan odpisów z tytułu utruty wartości na koniec okresu	-2 019	-130 586	-38 208	-10 629	-29 776	-51 973	0	0	-4 954	-3 210	-140 769

23. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone	01.01.2014 dane przekształcone
Notowane	4 051 479	4 508 572	6 814 304
Notowane dłużne papiery wartościowe			
- emitowane przez NBP	1 523 806	3 111 897	5 102 391
- emitowane przez inne banki	84 753	54 794	2 412
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	4 511	8 887	39 612
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	7 631	49 751	61 040
- emitowane przez Skarb Państwa	2 430 778	1 283 243	1 608 849
- emitowane przez instytucje rządowe i samorządowe	0	0	0
Razem notowane dłużne papiery wartościowe	4 051 479	4 508 572	6 814 304
Nienotowane	695 025	779 318	463 881
Nienotowane dłużne papiery wartościowe			
- emitowane przez inne banki	123 332	223 651	64 080
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	10 394	6 277	18 334
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	100 062	147 157	128 374
- emitowane przez instytucje rządowe i samorządowe	123 105	147 997	40 052
Razem nienotowane dłużne papiery wartościowe	356 893	525 082	250 840
Nienotowane kapitałowe papiery wartościowe			
- emitowane przez inne banki	8 912	13 522	15 977
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	329 208	240 707	197 057
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	12	7	7
Razem nienotowane kapitałowe papiery wartościowe	338 132	254 236	213 041
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży brutto	4 746 504	5 287 890	7 278 185
Odpisy z tytułu utraty wartości	-29 396	-44 298	-21 848
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży netto	4 717 108	5 243 592	7 256 337

Bank otrzymał informacje dotyczące proponowanej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. Przeprowadzenie transakcji uzależnione jest od otrzymania stosownych zgód regulacyjnych, a jej finalizacja przewidywana jest na drugi kwartał 2016 roku. Wartość transakcji została określona na 16,5 mld EUR, płatna w dacie rozliczenia transakcji, z czego 11,5 mld EUR ma zostać wypłacone w gotówce a 5 mld EUR w akcjach uprzywilejowanych Visa Inc. Dodatkowo transakcja przewiduje odroczoną płatność typu „earn-out” do kwoty 4,7 mld EUR płatną w gotówce po 16-tu kwartałach od daty rozliczenia transakcji. Ostateczna wysokość odroczonej płatności będzie uzależniona od spełnienia szeregu warunków, w tym od łącznych przychodów Visa Europe wygenerowanych przez wszystkich uczestników tej organizacji w ciągu czterech lat od finalizacji transakcji. Udział Banku w odroczonej płatności będzie uzależniony od udziału przychodów wygenerowanych przez Bank w łącznych przychodach organizacji. Z uwagi na powyższe, wartość odroczonej płatności na rzecz Banku nie jest jeszcze możliwa do określenia.

Z tytułu członkostwa w Visa Europe Bank będzie jednym z beneficjentów transakcji. Zgodnie z otrzymaną informacją potencjalny udział Banku w rozliczeniu transakcji ma wynieść 28.099 tys. EUR, w tym 20.920 tys. EUR w gotówce, oraz 7.179 tys. w akcjach Visa Inc. Powyższe kwoty mogą zostać skorygowane o koszty transakcji oraz o kwoty odpowiadające utracie wartości spółki Visa Europe wynikające ze zdarzeń opisanych w dokumentach transakcyjnych.

W związku z transakcją, na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank dokonał przeszacowania posiadanego udziału w Visa Europe do wartości godziwej. Wartość godziwą udziału ustalono w oparciu o przewidywaną wartość alokacji rozliczenia transakcji skorygowaną o ewentualne koszty transakcji. Na dzień 31 grudnia 2015 roku

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

ustalona wartość godziwa wyniosła 25.258 tys. EUR, tj. 107.637 tys. zł. Bank ujmuje udział w Visa Europe w kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w związku z czym ustalona wartość godziwa została ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny na dzień 31 grudnia 2015 roku, co nie miało wpływu na wynik finansowy Banku za 2015 rok.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
do 1 miesiąca	1 549 105	3 115 182
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	2 209	68 797
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	45 618	98 191
powyżej 1 roku do 5 lat	1 330 633	540 651
powyżej 5 lat	1 414 009	1 117 599
dla których termin zapadalności upłynął	66 798	93 234
o nieokreślonym terminie zapadalności	338 132	254 236
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży brutto	4 746 504	5 287 890
Odpisy z tytułu utraty wartości	-29 396	-44 298
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży netto	4 717 108	5 243 592

24. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
Notowane dłużne papiery wartościowe		
- emitowane przez Skarb Państwa	2 513 528	2 603 811
- emitowane przez instytucje rządowe i samorządowe	0	9 852
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności brutto	2 513 528	2 613 663
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	0
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności netto	2 513 528	2 613 663

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	49 888	0
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	0	36 243
powyżej 1 roku do 5 lat	2 230 130	2 343 604
powyżej 5 lat	233 510	233 816
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności brutto	2 513 528	2 613 663
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	0
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności netto	2 513 528	2 613 663

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

25. Inwestycje w jednostki podporządkowane

Informacje o jednostkach podporządkowanych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Siedziba	Przedmiot działalności	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał własny	Przychody ze sprzedaży / Przychody z lokat	Zysk / Strata	Otrzymane lub należne dywidendy	Posiadane udziały %
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	Warszawa	maklerska	29 526	16 582	12 944	10 199	-2 006	-	100%
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	Warszawa	restrukturyzacja i windykacja należności	31 588	23 414	8 174	8 295	-7 729	-	80,72%
BPS TFI S.A.	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	17 812	10 108	7 704	15 094	3 906	-	100%
BPS Doradztwo S.A.	Warszawa	usługi finansowe dla przedsiębiorstw	10 649	4 331	6 318	2 327	5 549	-	100%
IT BPS Sp. z o.o.	Warszawa	usługi teleinformatyczne	7 972	13 639	-5 667	8 851	-5 300	-	100%
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	Warszawa	obsługa administracyjna	50 057	34 928	15 129	1 469	-73	-	100%
Veni S.A.	Warszawa	produkcyjna	131 123	97 527	33 596	30 260	-11 504	-	100%
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	12 304	40	12 264	977	-924	-	77,88%
Quantum 1 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	4 110	30	4 080	243	-686	-	100%
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	39 635	201	39 434	2 461	-4 806	-	100%
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	97 075	308	96 767	3 502	-9 732	-	100%
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	21 535	4 275	17 260	283	-16 473	-	96,38%
Zielony Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	19 297	1 317	17 980	1 464	1 474	-	35,17%
Quantum 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (dawniej Harenda 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty)	Warszawa	fundusz inwestycyjny	18 864	68	18 796	1 158	-1 188	-	100%
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	43 155	9 738	33 417	6 356	-2 953	-	49,51%
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	43 748	453	43 295	18	-6 478	-	49,32%
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	76 876	215	76 661	75	559	-	55,85%
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	182 474	2 720	179 754	219	-74 703	-	100%
Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	9 067	89	8 978	970	-1 189	-	71,08%

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Informacje o jednostkach podporządkowanych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Siedziba	Przedmiot działalności	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał własny	Przychody ze sprzedaży / Przychody z lokat	Zysk / Strata	Otrzymane lub należne dywidendy	Posiadane udziały %
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	Warszawa	maklerska	39 112	24 077	15 035	7 560	-4 181	-	90,42%
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	Warszawa	restrukturyzacja i windykacja należności	42 020	24 508	17 512	11 335	780	675	80,72%
BPS TFI S.A.	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	13 053	9 254	3 799	17 481	899	-	100%
BPS Doradztwo S.A.	Warszawa	usługi finansowe dla przedsiębiorstw	2 253	4 464	-2 211	0	-1 955	-	100%
IT BPS Sp. z o.o.	Warszawa	usługi teleinformatyczne	15 075	15 441	-366	20 878	2 733	-	100%
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	Warszawa	obsługa administracyjna	3 353	151	3 202	2 020	39	934	100%
Veni S.A.	Warszawa	produkcyjna	15 861	3 020	12 841	27	-2 259	-	100%
Podlasie Leasing Sp. z o.o. w likwidacji	Olsztyn	leasingowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	15 693	2 261	13 432	1 283	149	-	66,75%
Quantum 1 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	4 793	27	4 766	405	176	-	100%
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	44 432	192	44 240	3 039	-12 412	-	100%
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	106 787	288	106 499	4 831	-2 200	-	100%
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	30 905	3 666	27 239	61	-4 384	-	97,40%
Zielony Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	14 772	267	14 505	1 447	-1 485	-	39,47%
Harenda 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	21 239	1 256	19 983	2 030	515	-	100%
Harenda 6 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	Warszawa	fundusz inwestycyjny	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-	100%
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	41 964	7 247	34 717	1 287	-4 799	-	49,51%
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	70 505	132	70 373	30	-6 315	-	49,33%
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	51 153	52	51 101	94	-16	-	34,54%
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	234 280	6 649	227 631	311	-10 214	-	100%

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Udziały w jednostkach podporządkowanych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Wartość brutto	Odpis z tytułu utraty wartości	Wartość bilansowa
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	16 087	-3 142	12 945
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	6 751	0	6 751
BPS TFI S.A.	4 112	0	4 112
BPS Doradztwo S.A.	26 352	-20 035	6 317
IT BPS Sp. z o.o.	14 499	-14 499	0
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	2 712	0	2 712
Veni S.A.	45 100	0	45 100
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	8 674	0	8 674
Quantum 1 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	3 973	0	3 973
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	62 585	-23 151	39 434
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	105 613	-8 845	96 768
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	38 009	-21 372	16 637
Zielony Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	6 000	0	6 000
Quantum 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (dawniej Harenda 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty)	18 922	-122	18 800
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	18 764	-2 219	16 545
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	24 207	-2 257	21 950
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	42 673	0	42 673
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	201 549	-21 795	179 754
Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	5 802	0	5 802
Razem	652 384	-117 437	534 947

Udziały w jednostkach podporządkowanych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Wartość brutto	Odpis z tytułu utraty wartości	Wartość bilansowa
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	13 818	0	13 818
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	6 751	0	6 751
BPS TFI S.A.	4 112	0	4 112
BPS Doradztwo S.A.	23 352	-23 352	0
IT BPS Sp. z o.o.	14 499	-14 499	0
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	2 712	0	2 712
Veni S.A.	100	0	100
Podlasie Leasing Sp. z o.o. w likwidacji	23	-23	0
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	8 674	0	8 674
Quantum 1 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	3 973	0	3 973
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	62 585	-18 345	44 240
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	105 612	0	105 612
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	38 009	-11 648	26 361
Zielony Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	6 000	-274	5 726
Harenda 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	18 922	0	18 922
Harenda 6 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	350	0	350
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	18 763	-1 576	17 187
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	38 013	-3 298	34 715
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	17 673	-13	17 660
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	174 724	-15 298	159 426
Razem	558 665	-88 326	470 339

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach podporządkowanych w roku 2015 oraz w roku 2014

	2015	2014 dane przekształcone
Wartość brutto na początek okresu	558 665	486 581
Zwiększenia	107 898	108 104
- podwyższenie kapitału	48 000	14 099
- nabycie akcji/udziałów/certyfikatów	59 898	85 153
- pozostałe	0	8 852
Zmniejszenia	-14 179	-36 020
- sprzedaż/umorzenie	-13 806	-36 020
- pozostałe	-373	0
Wartość brutto na koniec okresu	652 384	558 665
Odpis z tytułu utraty wartości na początek okresu	-88 326	-41 342
Odpis z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-117 437	-88 326
Wartość netto na początek okresu	470 339	445 239
Wartość netto na koniec okresu	534 947	470 339

Opis zmian wartości inwestycji w jednostkach podporządkowanych w 2015 roku:

Zwiększenia

- 1) Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe w podmiocie BPS Doradztwo S.A. poprzez objęcie wyemitowanych akcji o wartości 3.000 tys. zł. Tym samym, Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe do wartości 26.352 tys. zł.
- 2) Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe w podmiocie Veni S.A. poprzez objęcie wyemitowanych akcji o wartości 45.000 tys. zł. Tym samym, Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe do wartości 45.100 tys. zł.
- 3) Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe o kwotę 2.269 tys. zł w podmiocie Dom Maklerski Banku BPS S.A. do wysokości 16.087 tys. zł. Podwyższenie zaangażowania było efektem odkupienia pakietów akcji, które były w posiadaniu akcjonariuszy niekontrolujących.
- 4) Bank zwiększył swoje zaangażowanie w Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych do wysokości 5.802 tys. zł, poprzez nabycie jego certyfikatów inwestycyjnych.
- 5) Bank zwiększył swoje zaangażowanie w Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych poprzez nabycie certyfikatów inwestycyjnych o wartości 26.825 tys. zł. Tym samym Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe do wartości 201.549 tys. zł.
- 6) Bank zwiększył swoje zaangażowanie w BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych poprzez nabycie certyfikatów inwestycyjnych o wartości 25.000 tys. zł. Tym samym Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe do wartości 42.673 tys. zł.

Zmniejszenia

- 1) Bank umorzył certyfikaty inwestycyjne BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny w wysokości 13.806 tys. zł. Tym samym, zaangażowanie Banku spadło do wysokości 24.207 tys. zł.
- 2) Bank utracił kontrolę nad podmiotem zależnym Harenda 6 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty poprzez umorzenie posiadanych certyfikatów inwestycyjnych w wysokości 350 tys. zł. Bank utracił kontrolę nad podmiotem zależnym Podlasie Leasing Sp. z o.o. poprzez jego likwidację. Bank posiadał udziały w wymienionym podmiocie w wysokości 23 tys. zł.

Odpisy

- 1) Bank rozwiązał odpis na zaangażowanie kapitałowe w BPS Doradztwo S.A. w wysokości 3.317 tys. zł.
- 2) Bank utworzył odpis na zaangażowanie kapitałowe w Dom Maklerski Banku BPS S.A. w wysokości 3.142 tys. zł.
- 3) Bank utworzył odpisy na inwestycje w Funduszach Inwestycyjnych Zamkniętych w wysokości 29.309 tys. zł.
- 4) W związku z zakończeniem postępowania likwidacyjnego spółki i jej wykreśleniem z KRS Bank spisał z ksiąg rachunkowych inwestycje w Podlasie Leasing Sp. z o.o. w likwidacji w ciężar utworzonej rezerwy w kwocie 23 tys. zł.

Opis zmian wartości inwestycji w jednostkach podporządkowanych w 2014 roku:

Zwiększenia

- 1) Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe w podmiocie IT BPS Sp. z o.o. poprzez objęcie udziałów i dopłatę do kapitału o łącznej wartości 14.000 tys. zł.
- 2) Bank utworzył podmiot zależny Veni S.A., w którym opłacił kapitał zakładowy w całości w wysokości 100 tys. zł.
- 3) Bank podwyższył swoje zaangażowanie kapitałowe o kwotę 7.000 tys. zł w podmiocie Dom Maklerski Banku BPS S.A. do wysokości 13.818 tys. zł. Podwyższenie zaangażowania było efektem odkupienia pakietów akcji, które były w posiadaniu akcjonariuszy niekontrolujących.
- 4) Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe w Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w wysokości 2.690 tys. zł. Tym samym, Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe do wartości 8.674 tys. zł.
- 5) Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe w BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty poprzez nabycie certyfikatów inwestycyjnych w wysokości 17.673 tys. zł.
- 6) Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe w Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w wysokości 57.791 tys. zł. Tym samym, Bank zwiększył swoje zaangażowanie kapitałowe do wartości 174.724 tys. zł.
- 7) Spółka BPS Doradztwo S.A. dokonała konwersji obligacji na akcje. Konwertowane obligacje były w posiadaniu Banku i zwiększyły kapitał akcyjny spółki o kwotę 8.852 tys. zł.

Zmniejszenia

- 1) Bank dokonał sprzedaży udziałów w podmiocie IT BPS Sp. z o.o. w wysokości 1 tys. zł.
- 2) Bank utracił kontrolę nad podmiotem zależnym HR BPS S.A. poprzez sprzedaż wszystkich akcji w wysokości 50 tys. zł.
- 3) Bank umorzył certyfikaty inwestycyjne Harenda 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w wysokości 1.120 tys. zł. Tym samym, zaangażowanie Banku spadło do wysokości 18.922 tys. zł.
- 4) Bank utracił kontrolę nad podmiotem zależnym BPS 5 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny poprzez umorzenie posiadanych certyfikatów inwestycyjnych w wysokości 100 tys. zł.
- 5) Bank utracił kontrolę nad podmiotem zależnym BPS 6 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny poprzez umorzenie posiadanych certyfikatów inwestycyjnych w wysokości 100 tys. zł.

Odpisy

- 1) Bank utworzył odpis na zaangażowanie kapitałowe w BPS Doradztwo S.A. w wysokości 8.852 tys. zł.
- 2) Bank utworzył odpis na zaangażowanie kapitałowe w IT BPS Sp. z o.o. w wysokości 950 tys. zł.
- 3) Bank utworzył odpisy na inwestycje w Funduszach Inwestycyjnych Zamkniętych w wysokości 37.183 tys. zł.

26. Zapasy

Zapasy wyceniane są według niższej z wartości: kosztu lub wartości możliwej do uzyskania. Koszty zapasów ustalane są metodą FIFO. Wartość możliwą do uzyskania stanowi szacunkowa cena sprzedaży zapasów pomniejszona o wszelkie szacowane koszty wykonania usługi i koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

Zapasy według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Produkcja w toku	0	0
Towary oraz wyroby gotowe	0	0
Materiały	0	0
Pozostałe	1 376	2 044
Razem zapasy brutto	1 376	2 044
Odpisy z tytułu utraty wartości	-179	-114
Razem zapasy netto	1 197	1 930

Pozycja „Pozostałe” obejmuje przede wszystkim nabyte przez Bank plastiki kart płatniczych, które w dacie personalizacji i wydania klientom odnoszone są do rachunku zysków i strat. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku ich wartość wynosiła 946 tys. zł., na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 1.584 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku i na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 1 stycznia 2013 roku Bank nie posiadał zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań wobec osób trzecich.

27. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Grunty i budynki	52 283	91 567
Ulepszenie w obcych obiektach	6 410	8 279
Środki trwałe w budowie	512	8 729
Maszyny i urządzenia	21 368	19 783
Środki transportu	244	607
Pozostałe środki trwałe	6 281	8 003
Razem rzeczowe aktywa trwałe	87 098	136 968

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31 grudnia 2015

	Grunty własne	Budynki i budowle	Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego	Ulepszenia w obcych obiektach	Środki trwale w budowie	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwale	Środki trwale razem
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	2 134	116 524	2 001	15 962	8 729	70 383	1 050	21 030	237 813
Zwiększenia	0	419	0	268	1 184	8 988	0	137	10 996
Przeniesienie z inwestycji	0	365	0	215	0	8 510	0	0	9 090
Zakupy bezpośrednie	0	54	0	53	1 134	478	0	137	1 856
Pozostałe	0	0	0	0	50	0	0	0	50
Zmniejszenia	-770	-47 855	0	-3 276	-9 401	-4 862	-500	-2 130	-68 794
Sprzedaż i likwidacja	-770	-47 855	0	-3 276	0	-4 862	-500	-2 130	-59 393
Rozliczenie inwestycji	0	0	0	0	-9 090	0	0	0	-9 090
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	0	0	0	-8	0	0	0	-8
Pozostałe	0	0	0	0	-303	0	0	0	-303
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	1 364	69 088	2 001	12 954	512	74 509	550	19 037	180 015
Umorzenie na początek okresu	0	-26 025	-376	-7 636	0	-50 600	-443	-13 027	-98 107
Zwiększenia	0	-4 415	-71	-880	0	-6 974	-144	-1 445	-13 929
Amortyzacja	0	-4 415	-71	-880	0	-6 974	-144	-1 445	-13 929
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zmniejszenia	0	13 408	0	2 019	0	4 433	281	1 716	21 857
Sprzedaż i likwidacja	0	13 408	0	2 019	0	4 433	281	1 716	21 857
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Umorzenie na koniec okresu	0	-17 032	-447	-6 497	0	-53 141	-306	-12 756	-90 179
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-273	-2 418	0	-47	0	0	0	0	-2 738
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-273	-2 418	0	-47	0	0	0	0	-2 738
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	1 861	88 081	1 625	8 279	8 729	19 783	607	8 003	136 968
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	1 091	49 638	1 554	6 410	512	21 368	244	6 281	87 098

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31 grudnia 2014

	Grunty własne	Budynki i budowle	Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego	Ulepszenia w obcych obiektach	Środki trwale w budowie	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwale	Środki trwale razem
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	2 134	116 675	2 001	20 912	2 789	71 411	1 207	22 185	239 314
Zwiększenia	0	85	0	752	9 832	2 263	0	1 272	14 204
Przeniesienie z inwestycji	0	32	0	635	0	2 005	0	990	3 662
Zakupy bezpośrednie	0	53	0	117	9 784	258	0	282	10 494
Pozostałe	0	0	0	0	48	0	0	0	48
Zmniejszenia	0	-236	0	-5 702	-3 892	-3 291	-157	-2 427	-15 705
Sprzedaż i likwidacja	0	-236	0	-5 702	0	-3 291	-157	-2 427	-11 813
Rozliczenie inwestycji	0	0	0	0	-3 662	0	0	0	-3 662
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	0	0	0	-230	0	0	0	-230
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	2 134	116 524	2 001	15 962	8 729	70 383	1 050	21 030	237 813
Umorzenie na początek okresu	0	-21 658	-353	-11 825	0	-45 974	-437	-13 632	-93 879
Zwiększenia	0	-4 435	-23	-892	0	-7 405	-155	-1 524	-14 434
Amortyzacja	0	-4 435	-23	-892	0	-7 405	-155	-1 524	-14 434
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zmniejszenia	0	68	0	5 081	0	2 779	149	2 129	10 206
Sprzedaż i likwidacja	0	68	0	5 081	0	2 779	149	2 129	10 206
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Umorzenie na koniec okresu	0	-26 025	-376	-7 636	0	-50 600	-443	-13 027	-98 107
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-273	-2 418	0	-47	0	0	0	0	-2 738
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-273	-2 418	0	-47	0	0	0	0	-2 738
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	1 861	92 599	1 648	9 040	2 789	25 437	770	8 553	142 697
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	1 861	88 081	1 625	8 279	8 729	19 783	607	8 003	136 968

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku nie występowały ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Bank posiadał rzeczowe aktywa trwałe użytkowane na podstawie umów leasingu finansowego, które głównie dotyczyły samochodów osobowych. Ich wartość netto na koniec 2015 roku wynosiła 89 tys. zł, na koniec 2014 roku 700 tys.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał zobowiązań umownych do nabycia rzeczowego majątku trwałego.

28. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Autorskie prawa majątkowe i licencje	52 604	55 277
Nakłady na wartości niematerialne	5 778	3 476
Razem wartości niematerialne	58 382	58 753

Zmiana stanu wartości niematerialnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku

	Autorskie prawa majątkowe, licencje	Nakłady na wartości niematerialne	Razem wartości niematerialne
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	116 631	3 594	120 225
Zwiększenia	10 615	6 587	17 202
Przeniesienie z inwestycji	4 113	0	4 113
Zakupy bezpośrednie	6 502	6 284	12 786
Pozostałe	0	303	303
Zmniejszenia	0	-4 285	-4 285
Likwidacja	0	0	0
Rozliczenie inwestycji	0	-4 113	-4 113
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	-122	-122
Pozostałe	0	-50	-50
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	127 246	5 896	133 142
Umorzenie na początek okresu	-61 354	0	-61 354
Zwiększenia	-13 288	0	-13 288
Amortyzacja	-13 288	0	-13 288
Pozostałe	0	0	0
Zmniejszenia	0	0	0
Likwidacja	0	0	0
Pozostałe	0	0	0
Umorzenie na koniec okresu	-74 642	0	-74 642
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	-118	-118
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	-118	-118
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	55 277	3 476	58 753
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	52 604	5 778	58 382

Zmiana stanu wartości niematerialnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku

	Autorskie prawa majątkowe, licencje	Nakłady na wartości niematerialne	Razem wartości niematerialne
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	88 090	11 278	99 368
Zwiększenia	31 198	14 944	46 142
Przeniesienie z inwestycji	21 787	0	21 787
Zakupy bezpośrednie	9 411	14 944	24 355
Pozostałe	0	0	0
Zmniejszenia	-2 657	-22 628	-25 285
Likwidacja	-2 657	-363	-3 020
Rozliczenie inwestycji	0	-21 787	-21 787
Rozliczenie w ciężar kosztów	0	-430	-430
Pozostałe	0	-48	-48
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	116 631	3 594	120 225
Umorzenie na początek okresu	-54 027	0	-54 027
Zwiększenia	-9 966	0	-9 966
Amortyzacja	-9 966	0	-9 966
Pozostałe	0	0	0
Zmniejszenia	2 639	0	2 639
Likwidacja	2 639	0	2 639
Pozostałe	0	0	0
Umorzenie na koniec okresu	-61 354	0	-61 354
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	-118	-118
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	-118	-118
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	34 063	11 160	45 223
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	55 277	3 476	58 753

W roku 2015 oraz 2014 Bank nie ponosił nakładów na badania i rozwój ujętych jako koszt okresów.

W roku 2015 roku oraz 2014 Bank nie posiadał wartości niematerialnych użytkowanych na podstawie umów leasingu finansowego i nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

29. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży brutto	4 138	10 012
Odpisy z tytułu utraty wartości	-64	-64
Razem aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży netto	4 074	9 948

Zmiana stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży

	2015	2014
Wartość aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży brutto na początek okresu	10 012	832
Zwiększenia:	1 763	10 172
- przejęte aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	1 763	5 669
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	0	4 503
Zmniejszenia:	-7 637	-992
- sprzedaż i likwidacja	-7 637	-992
Wartość aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży brutto na koniec okresu	4 138	10 012
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-64	0
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-64	-64
Razem aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży netto na początek okresu	9 948	832
Razem aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży netto na koniec okresu	4 074	9 948

Zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”, Bank dokonał wyodrębnienia w sprawozdaniu z sytuacji finansowej pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży”. Do tej kategorii Bank zakwalifikował na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku aktywa trwale stanowiące zabezpieczenie spłaty wierzytelności przejęte w zamian za dług. Głównymi składnikami aktywów przeznaczonych do sprzedaży są samochody oraz maszyny i urządzenia przejęte przez Bank, stanowiące zabezpieczenie wykupionych wierzytelności leasingowych. W ciągu najbliższych dwunastu miesięcy Bank zamierza zbyć aktywa trwale zaklasyfikowane do kategorii przeznaczone do sprzedaży.

30. Inne aktywa

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Rozrachunki z dłużnikami	50 878	48 802
- rozliczenia transakcji z tytułu aktywów finansowych	16 508	19 318
- rozliczenia z tytułu kart płatniczych	27 996	25 261
- należności z tytułu towarów i usług	6 363	4 220
- pozostałe	11	3
Rozrachunki publiczno - prawne	1 618	1 576
Przychody do otrzymania	3 449	48
- z tytułu prowizji	3 359	43
- pozostałe	90	5
Koszty do rozliczenia z tytułu:	3 231	3 311
- składek za ubezpieczenie majątku i NNW	190	234
- serwisu i użytkowania oprogramowania	3 027	3 050
- pozostałe	14	27
Razem inne aktywa brutto	59 176	53 737
Odpisy z tytułu utraty wartości	-671	-690
Razem inne aktywa netto	58 505	53 047

31. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyt lombardowy	0	0
Operacje otwartego rynku	0	0
Pozostałe zobowiązania	42	44
Razem zobowiązania wobec Banku Centralnego	42	44

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku zobowiązania wobec Banku Centralnego w kwocie 42 tys. zł dotyczyły zablokowanego oraz błędnie skierowanego do Banku przekazu dewizowego. Błędnie skierowany przekaz dewizowy został rozliczony przez rachunek nostro Banku w dniu 21 stycznia 2016 roku.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku zobowiązania wobec Banku Centralnego w kwocie 44 tys. zł dotyczyło błędnie skierowanego do Banku przekazu dewizowego. Reklamacja została rozliczona przez rachunek nostro Banku w dniu 2 stycznia 2015 roku.

32. Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania wobec innych banków według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	1 685 009	1 838 667
Depozyty terminowe	11 905 035	12 723 323
Otrzymane kredyty i pożyczki	0	103 428
Pozostałe zobowiązania wobec innych banków	27 599	35 896
Razem zobowiązania wobec innych banków	13 617 643	14 701 314

Zobowiązania wobec innych banków według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	12 523 019	13 590 400
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	741 345	581 914
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	344 201	410 888
powyżej 1 roku do 5 lat	9 078	118 112
Razem zobowiązania wobec innych banków	13 617 643	14 701 314

33. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem wykupu

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

34. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

35. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Klienci korporacyjni		
Rachunki bieżące	242 064	204 932
Depozyty terminowe	318 404	394 749
Pozostałe zobowiązania	17 116	16 079
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	17 116	16 079
- pozostałe	0	0
Razem klienci korporacyjni	577 584	615 760
Rolnicy		
Rachunki bieżące	20 666	19 945
Depozyty terminowe	20 242	17 782
Pozostałe zobowiązania	433	510
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	433	510
- pozostałe	0	0
Razem rolnicy	41 341	38 237
Przedsiębiorcy indywidualni		
Rachunki bieżące	64 580	65 723
Depozyty terminowe	29 165	27 927
Pozostałe zobowiązania	120	106
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	120	106
- pozostałe	0	0
Razem przedsiębiorcy indywidualni	93 865	93 756
Osoby fizyczne		
Rachunki bieżące	799 400	741 460
Depozyty terminowe	133 011	180 148
Pozostałe zobowiązania	1 400	1 954
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	1 400	1 954
- pozostałe	0	0
Razem osoby fizyczne	933 811	923 562
Instytucje rządowe i samorządowe		
Rachunki bieżące	87 524	194 839
Depozyty terminowe	82 405	95 773
Pozostałe zobowiązania	221	0
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	0	0
- pozostałe	221	0
Razem instytucje rządowe i samorządowe	170 150	290 612
Pozostałe podmioty		
Rachunki bieżące	78 180	80 561
Depozyty terminowe	73 288	72 791
Pozostałe zobowiązania	7 373	132
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	0	0
- pozostałe	7 373	132
Razem pozostałe podmioty	158 841	153 484
Razem		
Rachunki bieżące	1 292 414	1 307 460
Depozyty terminowe	656 515	789 170
Pozostałe zobowiązania	26 663	18 781
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	19 069	18 649
- pozostałe	7 594	132
Razem zobowiązania wobec klientów	1 975 592	2 115 411

Zobowiązania wobec klientów według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	1 756 654	1 781 937
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	100 965	142 416
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	105 644	177 676
powyżej 1 roku do 5 lat	6 121	7 817
powyżej 5 lat	6 208	5 565
Razem zobowiązania wobec klientów	1 975 592	2 115 411

36. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Obligacje	1 353 779	268 503
Razem zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 353 779	268 503

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	432 947	0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	465 248	0
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	105 026	0
powyżej 1 roku do 5 lat	178 988	101 844
powyżej 5 lat	171 570	166 659
Razem zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 353 779	268 503

Oprocentowanie zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	31.12.2015	31.12.2014
	(w %)	(w %)
Obligacje	2,77	5,48

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	2015	2014
Stan na początek okresu	268 503	351 762
Zwiększenia	2 097 562	19 217
- z tytułu emisji	2 071 449	0
- z tytułu naliczonych odsetek	26 113	19 217
Zmniejszenia	-1 012 286	-102 476
- z tytułu wykupu	-992 000	-82 757
- z tytułu spłaty odsetek	-20 286	-19 719
Stan na koniec okresu	1 353 779	268 503

**Szczegółowe informacje dotyczące wyemitowanych przez Bank dłużnych papierów wartościowych
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku**

Nazwa emisji	Wartość emisji	Data emisji	Data wykupu	Podstawa oprocentowania	Notowane na rynku Catalyst
BPS0720	80 000 000	12.07.2010	12.07.2020	WIBOR 6 M	Tak
BPS0718	100 000 000	15.07.2011	15.07.2018	WIBOR 6 M	Tak
BPS1122	85 199 700	29.11.2011	29.11.2022	WIBOR 6 M	Tak
BPS0222	46 115 800	20.02.2015	20.02.2022	WIBOR 6 M	Nie
BPS0925	41 875 000	21.09.2015	21.09.2025	WIBOR 6 M	Nie
BPS6M240116	126 100 000	24.07.2015	24.01.2016	WIBOR 6 M	Nie
BPS6M290316	200 000 000	29.09.2015	29.03.2016	WIBOR 6 M	Nie
BPS3M260116	300 000 000	26.10.2015	26.01.2016	WIBOR 3 M	Nie
BPS6M260416	104 300 000	26.10.2015	26.04.2016	WIBOR 6 M	Nie
BPS3M170316	263 000 000	17.12.2015	17.03.2016	WIBOR 3 M	Nie

Stan na dzień 31 grudnia 2014 roku

Nazwa emisji	Wartość emisji	Data emisji	Data wykupu	Podstawa oprocentowania	Notowane na rynku Catalyst
BPS0720	80 000 000	12.07.2010	12.07.2020	WIBOR 6 M	Tak
BPS0718	100 000 000	15.07.2011	15.07.2018	WIBOR 6 M	Tak
BPS1122	85 199 700	29.11.2011	29.11.2022	WIBOR 6 M	Tak

W 2015 i w 2014 roku nie wystąpiły przypadki nieterminowego wywiązywania się przez Bank z tytułu spłaty kapitału, wypłaty odsetek i wykupu wyemitowanych zobowiązań.

37. Pozostałe zobowiązania

Pozostałe zobowiązania według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Rozrachunki międzybankowe	5 459	6 063
Rozrachunki publiczno - prawne	5 688	3 993
Wierzyciele różni	73 703	77 990
- rozliczenia z tytułu kart płatniczych	64 902	65 465
- zobowiązania z tytułu towarów i usług	5 164	2 800
- zobowiązania z tytułu leasingu	89	544
- pozostałe	3 548	9 181
Koszty rozliczane w czasie z tytułu:	19 724	18 861
- usług informatycznych	8 236	11 418
- usług KIR, kosztów eksploatacyjnych	2 821	62
- badania sprawozdania finansowego i doradztwa finansowego	376	546
- reprezentacji i reklamy	10	83
- administracji wierzytelności	2 345	0
- przyszłych świadczeń na rzecz pracowników	3 512	4 075
- pozostałe	2 424	2 677
Przychody przyszłych okresów	10 629	9 167
- prowizje	10 629	9 167
Pozostałe	3 580	3 580
Razem pozostałe zobowiązania	118 783	119 654

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Pozostałe zobowiązania według terminu wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	118 698	119 130
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	9	34
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	76	401
powyżej 1 roku do 5 lat	0	89
Razem pozostałe zobowiązania	118 783	119 654

38. Rezerwy

Rezerwy według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Rezerwy na świadczenia pracownicze	3 617	3 772
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	2 660	4 519
Rezerwy na sprawy sporne	1 354	1 621
Pozostałe rezerwy	5 240	4 353
Razem rezerwy	12 871	14 265

Zmiana stanu rezerw w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku

	Rezerwy na świadczenia pracownicze	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na sprawy sporne	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	3 772	4 519	1 621	4 353	14 265
Utworzenie/aktualizacja rezerw	212	14 836	51	888	15 987
Wykorzystanie rezerw	-361	0	-318	-1	-680
Rozwiązanie rezerw	0	-16 695	0	0	-16 695
Pozostałe zmiany i reklasyfikacje	-6	0	0	0	-6
Stan na koniec okresu	3 617	2 660	1 354	5 240	12 871
Krótkoterminowe	852	2 660	0	0	3 512
Długoterminowe	2 765	0	1 354	5 240	9 359

Zmiana stanu rezerw w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2014 roku

	Rezerwy na świadczenia pracownicze	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na sprawy sporne	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	6 312	8 596	616	4 478	20 002
Utworzenie/aktualizacja rezerw	0	2 884	1 065	570	4 519
Wykorzystanie rezerw	-209	0	-60	-733	-1 002
Rozwiązanie rezerw	-2 434	-6 967	0	-4	-9 405
Pozostałe zmiany i reklasyfikacje	103	6	0	42	151
Stan na koniec okresu	3 772	4 519	1 621	4 353	14 265
Krótkoterminowe	858	4 519	0	0	5 377
Długoterminowe	2 914	0	1 621	4 353	8 888

Rezerwa na świadczenia pracownicze

Bank tworzy rezerwy na świadczenia pracownicze zgodnie z MSR 19. Szacunek rezerw na świadczenia pracownicze dokonywany jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych uwzględniających w szczególności: bieżące wynagrodzenia, okres pomiędzy datą nabycia prawa do otrzymania świadczenia a datą sprawozdawczą, wskaźnik rotacji pracowników, prognozowane wzrost podstawy świadczeń oraz inne postanowienia regulaminu wynagradzania pracowników.

Bank oblicza rezerwę metodą indywidualną, dla każdego pracownika osobno w oparciu o wartość bieżącą przyszłych, długoterminowych zobowiązań Banku z tytułu odpraw emerytalnych. Podstawą do obliczenia rezerwy dla pracownika jest przewidywana kwota odprawy emerytalnej, jaką Bank zobowiązuje się wypłacić. Przewidywana kwota odprawy obliczana jest, jako iloczyn następujących czynników:

- 1) przewidywanej kwoty podstawy wymiaru odprawy emerytalnej,
- 2) przewidywanego wzrostu podstawy wymiaru do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego,
- 3) współczynnika procentowego uzależnionego od stażu pracy.

Naliczane rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane. Dyskonto finansowe jest ustalane na podstawie aktualnych na dzień bilansowy, rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych.

Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych Bank rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Banku przysługują odprawy emerytalne i rentowe.

Programy określonych świadczeń narażają Bank na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- 1) ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- 2) ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- 3) ryzyko rotacji – spadek wskaźnika rotacji pracowników spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń aktuarialnych, przyjętych do wyceny zobowiązań z tytułu odpraw emerytalno – rentowych należą:

- 1) stopa do dyskontowania przyszłych świadczeń, która na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 3,03%, a na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 2,6%,
- 2) długookresowa, roczna stopa wzrostu wynagrodzeń, która na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 0,1% a na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 1,5%,
- 3) współczynnik rotacji pracowników obliczony na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji pracowników w Banku.

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Tabela poniżej przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	2015	2014
Rezerwy na świadczenia pracownicze na początek okresu	3 772	6 312
Wartości ujęte w rachunku zysków i strat:	58	240
- koszty bieżącego zatrudnienia	308	265
- koszty z tytułu odsetek	84	123
- wypłacone świadczenia	-334	-148
Wartości ujęte w pozostałych całkowitych dochodach:	-213	208
- zyski i straty aktuarialne	-213	208
Przeszacowanie świadczeń pracowniczych	0	-2 988
Rezerwy na świadczenia pracownicze na koniec okresu	3 617	3 772

W roku 2015 wpływ zmiany założeń finansowych na pozycję „Zyski i straty aktuarialne” wynosił -135 tys. zł, wpływ zmiany założeń demograficznych wynosił -97 tys. zł, natomiast wpływ zmiany założeń ex post wynosił 19 tys. zł.

W roku 2014 wpływ zmiany założeń finansowych na pozycję „Zyski i straty aktuarialne” wynosił 420 tys. zł, wpływ zmiany założeń demograficznych wynosił -100 tys. zł, natomiast wpływ zmiany założeń ex post wynosił -112 tys. zł.

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń na dzień 31 grudnia 2015 roku miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń

	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	-250	295
Stopa wzrostu wynagrodzeń	335	-259

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

	31.12.2015	31.12.2014
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń (w latach)	10,76	11,46

Rezerwa na sprawy sporne i sądowe

Bank prowadzi szczegółową ewidencję spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń spornych. W sprawach, w których na Banku ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów, mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków, Bank tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość rezerw na sprawy sądowe i sporne wyniosła 6.594 tys. zł, z tego rezerwa na sprawy sądowe z tytułu roszczeń pracowniczych wyniosła 1.354 tys. zł.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku łączna wartość rezerw na sprawy sądowe i sporne wyniosła 5.974 tys. zł, z tego rezerwa na sprawy sądowe z tytułu roszczeń pracowniczych wyniosła 1.431 tys. zł.

Znaczące sprawy, na które Bank utworzył rezerwy prowadzone były w związku z roszczeniami odszkodowawczymi z tytułu rozwiązania umów o pracę z byłymi pracownikami oraz roszczenie dwóch kontrahentów Banku z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług oraz roszczenia ARiMR o zwrot dopłat do oprocentowania kredytów rolniczych.

Według informacji posiadanych przez Bank na dzień 31 grudnia 2015 roku nie toczyły się ani nie wszczęto wobec Banku, innych niż opisano powyżej, postępowań sądowych, administracyjnych (w tym przed organami rządowymi), arbitrażowych, które mogłyby wyrzucić lub wywarły w niedawnej przeszłości istotny wpływ na sytuację finansową i operacyjną Banku, a które nie zostały odpowiednio ujęte w sprawozdaniu finansowym.

39. Kapitały własne

	31.12.2015	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2014
	Liczba akcji	Wartość akcji	Liczba akcji	Wartość akcji
Akcje serii A	2 000 000	2 000	2 000 000	2 000
Akcje serii B	12 000 000	12 000	12 000 000	12 000
Akcje serii C	4 000 000	4 000	4 000 000	4 000
Akcje serii D	2 000 000	2 000	2 000 000	2 000
Akcje serii E	1 865 000	1 865	1 865 000	1 865
Akcje serii F	1 517 700	1 518	1 517 700	1 518
Akcje serii H	74 864 077	74 864	74 864 077	74 864
Akcje serii I	35 000 000	35 000	35 000 000	35 000
Akcje serii J	66 623 388	66 623	66 623 388	66 623
Akcje serii K	115 461 039	115 461	115 461 039	115 461
Akcje serii L	14 708 211	14 708	14 708 211	14 708
Akcje serii M	24 000 000	24 000	-	-
Akcje serii N	57 127	58	-	-
Razem	354 096 542	354 097	330 039 415	330 039

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Banku BPS S.A. wynosił 354.097 tys. zł, natomiast według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 330.039 tys. zł.

Akcje serii A, B, C, D, E i F są uprzywilejowane w zakresie dywidendy w ten sposób, że przypadająca na nie dywidenda wynosi 150% wartości dywidendy z akcji serii H i I. Powyższe uprzywilejowanie będzie obowiązywało do momentu uzyskania przychodów w wysokości 1,35 zł za akcję, w stosunku do innych akcjonariuszy, którzy objęli akcje serii H. Akcje serii H otrzymali akcjonariusze w zamian za akcje pięciu banków zrzeszających, które zostały przyłączone do GBPZ S.A. w dniu 15 marca 2002 roku.

Komisja Nadzoru Finansowego przyjęła w dniu 15 grudnia 2015 roku stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków w 2016 roku (dywidenda za rok 2015). W celu zapewnienia dalszego stabilnego działania banków w Polsce, KNF zaleca bankom politykę dywidendową, która zapewni dalsze wzmocnienie ich bazy kapitałowej i dostosowanie jej do poziomów innych krajów Unii Europejskiej. KNF zaleca w szczególności, aby dywidendę mogły wypłacić jedynie banki, które spełniają poniższe kryteria:

- 1) nie realizują programu naprawczego,
- 2) posiadają ocenę końcową BION nie gorszą niż 2,5,
- 3) posiadają poziom dźwigni finansowej na poziomie wyższym niż 5%,
- 4) współczynnik kapitału Tier I podwyższony o kapitał bezpieczeństwa.

W oparciu o wyniki finansowe według stanu na 31 grudnia 2015 roku banki otrzymają indywidualne zalecenia w sprawie polityki dywidendowej w formie pisma Przewodniczącego KNF.

Emisja akcji serii J była ofertą publiczną akcji imiennych. Dnia 31 marca 2011 roku Bank BPS zakończył procedurę przyznawania akcji. Akcje serii J zostały zarejestrowane w dniu 13 maja 2011 roku.

Emisja akcji serii K była ofertą publiczną akcji imiennych. Procedura przyznawania akcji zakończona została dnia 27 lutego 2012 roku. Akcje serii K zarejestrowane zostały w dniu 7 marca 2012 roku.

Emisja akcji serii L była ofertą publiczną akcji imiennych, procedura przyznawania akcji zakończyła się dnia 14 lutego 2014 roku. W dniu 7 marca 2014 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku z tytułu emisji akcji serii L.

Emisja akcji serii M i N była ofertą publiczną akcji imiennych w ramach subskrypcji prywatnej. Procedura przyznawania akcji zakończona została dnia 19 lutego 2015 roku. W dniu 17 marca 2015 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego

podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii M o łącznej wartości 24.000 tys. zł oraz serii N o łącznej wartości 58 tys. zł.

Wartość nominalna akcji serii wynosi 1 zł. Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone.

Pozostałe kapitały

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Akcje własne	-2 133	-3 980
Kapitał zapasowy	174 741	251 983
Ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	156 120	121 029
Pozostały	18 621	130 954
Kapitał z aktualizacji wyceny	67 112	978
Wycena portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz zyski i straty aktuarialne	82 853	1 207
Podatek odroczone	-15 741	-229
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	24 500	24 500
Pozostałe kapitały rezerwowe	27 694	27 694
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	-6 265	40 890
Wynik roku bieżącego	1 987	-158 958
Razem pozostałe kapitały	287 636	183 107

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku pozostałe kapitały wynosiły łącznie 287.636 tys. zł., natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku kapitały te wynosiły 183.107 tys. zł.

Niepodzielony wynik obejmuje również kwoty, które nie podlegają podziałowi to znaczy nie mogą zostać wypłacone w formie dywidendy. Zgodnie z wymogami Kodeksu Spółek Handlowych, spółka akcyjna jest zobowiązana utworzyć kapitał zapasowy na pokrycie straty. Do tej kategorii kapitału przelewa się, co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy wykazanego w sprawozdaniu spółki, dopóki kapitał ten nie osiągnie, co najmniej jednej trzeciej kapitału podstawowego. O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym i nie podlega ona podziałowi na inne cele. Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku nie istnieją inne ograniczenia dotyczące wypłaty dywidendy.

40. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa jest ceną, którą otrzymano by za zbycie składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. Bank posiada instrumenty finansowe, które w bilansie nie są prezentowane w wartości godziwej.

Główne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych w bilansie Banku do wartości godziwej stanowią:

- 1) udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności nieprzeznaczone do obrotu,
- 2) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- 3) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wykazywane w cenie nabycia, w tym inwestycje kapitałowe,
- 4) zobowiązania finansowe nieprzeznaczone do obrotu.

Powyższe kategorie aktywów i zobowiązań finansowych wyceniane są według zamortyzowanego kosztu lub kosztu historycznego.

W celu oszacowania wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych Bank przyjął poniżej zaprezentowane założenia i metody.

Należności od innych banków oraz należności od klientów – w przypadku kredytów, dla których harmonogram spłat nie jest określony, jako wartość godziwą przyjmuje się kwotę wymaganą do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym.

Wartość godziwa należności netto, dla których harmonogram spłat jest określony, wyliczana jest jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i odsetek, zgodnych z harmonogramem. Jako współczynnik dyskontujący przyjmuje się sumę:

- 1) bieżących rynkowych stóp procentowych opartych na krzywej dochodowości z dnia bilansowego,
- 2) średniej marży opartej na portfelu danego rodzaju kredytów udzielonych w ostatnim kwartale danego roku.

Papiery wartościowe – wartość godziwa w przypadku instrumentów notowanych, ustalana jest na podstawie wartości rynkowych (mark to market). W przypadku instrumentów nienotowanych wartość godziwa ustalana jest na podstawie modelu (mark to model) przy wykorzystaniu systemu Kondor+.

Zobowiązania wobec innych banków oraz zobowiązania od klientów – w przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności, za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacana na żądanie na dzień bilansowy.

Wartość godziwa depozytów o terminie wymagalności powyżej 3 miesięcy szacowana jest na podstawie przepływów pieniężnych, zdyskontowanych średnim bieżącym oprocentowaniem rynkowym właściwym dla depozytów o zbliżonych terminach wymagalności.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych – wartość godziwa ustalana jest na podstawie modelu (mark to model).

W tabeli poniżej przedstawiono różnice pomiędzy wartością bilansową i szacowaną wartością godziwą aktywów i zobowiązań finansowych Banku, które nie są ujmowane w bilansie Banku według wartości godziwej. Dla należności oraz zobowiązań z terminem zapadalności lub wymagalności do 3 miesięcy przyjmuje się, że wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.

Wartość godziwa instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Należności od innych banków	900 261	886 971
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 370 363	7 043 680
- klienci korporacyjni	4 992 169	4 735 941
- rolnicy	598 101	582 780
- przedsiębiorcy indywidualni	414 194	410 345
- osoby fizyczne	924 472	867 949
- instytucje rządowe i samorządowe	441 427	446 665
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	2 502 670
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	13 617 685	13 617 793
Zobowiązania wobec klientów	1 975 592	1 975 552
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 353 779	1 340 828

Wartość godziwa instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Należności od innych banków	564 295	555 311
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 509 157	7 170 415
- klienci korporacyjni	5 394 847	5 173 089
- rolnicy	641 666	604 124
- przedsiębiorcy indywidualni	394 301	398 189
- osoby fizyczne	861 454	790 044
- instytucje rządowe i samorządowe	216 889	204 969
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 613 663	2 592 556
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	14 701 358	14 703 399
Zobowiązania wobec klientów	2 115 411	2 115 104
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	268 503	259 391

41. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych

Bank klasyfikuje poszczególne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej do następujących kategorii:

- 1) Poziom I: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe,
- 2) Poziom II: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- 3) Poziom III: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych, stosuje się przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej:

- 1) Poziom I:

Bank do tej kategorii klasyfikuje instrumenty finansowe i kapitałowe dostępne do sprzedaży, dla których istnieje aktywny rynek. Źródłem danych dotyczących cen rynkowych jest:

- a) dla instrumentów notowanych na rynku giełdowym – podawana do publicznej wiadomości cena zamknięcia sesji,
- b) dla instrumentów będących przedmiotem obrotu na rynku międzybankowym – odpowiednia cena kupna / sprzedaży instrumentu z godziny 15:00, podawana na stronach serwisu Thomson Reuters.

- 2) Poziom II:

Do tej kategorii Bank zaklasyfikował instrumenty pochodne, których wartość godziwa wyznaczona jest na zasadzie wyceny modelowej (mark-to-model). Wycena opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów, wynikających z warunków transakcji, przy zastosowaniu czynników dyskontowych. Krzywe dochodowości dla poszczególnych walut zbudowane są w oparciu o stawki money market, IRS, OIS, FRA oraz stawki implikowane z FX Swap (krzywa EUR_OIS + punkty swapowe z FX swapów waluty danej krzywej z EUR)

- 3) Poziom III:

Bank do tej kategorii zaliczył obligacje komunalne, obligacje korporacyjne oraz obligacje emitowane przez banki dostępne do sprzedaży, dla których nie istnieje aktywny rynek. Wycena aktywów ujmowanych w tej kategorii jest ustalana metodą mark-to-model, poprzez zsumowanie zdyskontowanych wartości wszystkich przyszłych przepływów środków pieniężnych z danego instrumentu do terminu jego zapadalności, skorygowanych o ryzyko kredytowe emitenta.

W roku 2015 oraz 2014 Bank nie wykonywał przeniesienia aktywów finansowych pomiędzy Poziomem 1 i Poziomem 2.

Do dyskontowania wszystkich przepływów finansowych z danej obligacji wykorzystuje się krzywe dochodowości zbudowane w oparciu o zdefiniowane zestawy dłużnych papierów wartościowych. W zależności od sytuacji rynkowej (ilości i płynności różnych emisji dłużnych papierów wartościowych), do wyceny emisji obligacji danego emitenta metodą mark-to-model mogą być wykorzystane krzywe dochodowości oparte o następujące zestawy dłużnych papierów wartościowych:

- 1) zestaw zawierający emisje obligacji danego emitenta, którego obligacja wyceniana jest metodą mark to model, przy czym zestaw taki musi zawierać przynajmniej trzy różne emisje obligacji powyższego emitenta,
- 2) zestaw zawierający emisje obligacji branży emitenta, którego obligacja wyceniana jest metodą mark to model, przy czym zestaw taki musi zawierać emisje przynajmniej pięciu różnych emitentów oraz ilość emisji jednego emitenta nie może być większa, niż 1/3 ogólnej ilości emisji w zbiorze obligacji,

- 3) zestaw zawierający emisje obligacji polskiego rynku obligacji korporacyjnych, przy czym zestaw taki musi zawierać emisje przynajmniej pięciu różnych branż i jednocześnie piętnastu różnych emitentów oraz ilość emisji jednego emitenta nie może być większa, niż 15% ogólnej ilości emisji w próbce obligacji, a ilość emisji z jednej branży nie może być większa, niż 30% ogólnej ilości emisji w próbce obligacji.

W przypadku dyskontowania przepływów z dłużnych papierów wartościowych za pomocą krzywych dochodowości opartych o próbki obligacji wymienione w pkt 2 i 3 wprowadzana jest dodatkowa korekta do krzywej dyskontującej, powodującej jej przesunięcie w górę – w przypadku, gdy dana emisja charakteryzuje się większym ryzykiem niż benchmarkowe emisje lub w dół, gdy dana emisja generuje ryzyko niższe niż emisje ujęte w zestawie obligacji.

Do budowy krzywej dochodowości w Kondor+ stosuje się:

- 1) metodę Newton Raphson – dla transakcji OIS i FOREX (z wyjątkiem transakcji w EUR).
- 2) metodę Cluster Bootstrapping, dla której używana jest standardowa technika bootstrappingu – dla transakcji innych niż wskazane w pkt 1,

W związku z faktem, że nie są dostępne kwotowania rynkowe obligacji dla wszystkich standardowych tenorów, Kondor+ w metodzie *Cluster Bootstrapping* wykorzystuje technikę grupowania (*clustering*) dla uzyskania nominalnych stóp procentowych dla poszczególnych punktów węzłowych krzywej dochodowości.

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

Razem aktywa i zobowiązania finansowe

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe	4 109 214	6 133	642 674	4 758 021
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	34 780	0	0	34 780
- dłużne papiery wartościowe	34 780	0	0	34 780
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	6 133	0	6 133
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 074 434	0	642 674	4 717 108
- dłużne papiery wartościowe	4 074 434	0	305 680	4 380 114
- instrumenty kapitałowe	0	0	336 994	336 994
Zobowiązania finansowe	0	3 419	0	3 419
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	3 419	0	3 419

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 074 434	0	642 674	4 717 108
Dłużne papiery wartościowe	4 074 434	0	305 680	4 380 114
- obligacje skarbowe/NBP	3 954 584	0	0	3 954 584
- obligacje komunalne	0	0	123 105	123 105
- obligacje korporacyjne	0	0	94 340	94 340
- obligacje emitowane przez banki	119 850	0	88 235	208 085
Instrumenty kapitałowe	0	0	336 994	336 994
- nienotowane	0	0	336 994	336 994

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

Razem aktywa i zobowiązania finansowe

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe	4 730 060	6 292	513 532	5 249 884
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0
- dłużne papiery wartościowe	0	0	0	0
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	6 292	0	6 292
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 730 060	0	513 532	5 243 592
- dłużne papiery wartościowe	4 730 060	0	259 296	4 989 356
- instrumenty kapitałowe	0	0	254 236	254 236
Zobowiązania finansowe	0	6 722	0	6 722
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	6 722	0	6 722

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 730 060	0	513 532	5 243 592
Dłużne papiery wartościowe	4 730 060	0	259 296	4 989 356
- obligacje skarbowe/NBP	4 395 140	0	0	4 395 140
- obligacje komunalne	0	0	147 997	147 997
- obligacje korporacyjne	84 369	0	83 405	167 774
- obligacje emitowane przez banki	250 551	0	27 894	278 445
Instrumenty kapitałowe	0	0	254 236	254 236
- nienotowane	0	0	254 236	254 236

Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej – Poziom III

	2015	2014 dane przekształcone
Stan na początek okresu	513 532	822 874
Zwiększenia	268 900	154 336
- nabycie	267 620	153 746
- wycena odnoszona na kapitał z aktualizacji wyceny	1 280	590
Zmniejszenia	-139 758	-463 678
- wycena odnoszona na kapitał z aktualizacji wyceny	-1 205	-1 264
- pozostałe	-138 553	-462 414
Stan na koniec okresu	642 674	513 532

Kategorie wyceny do wartości godziwej pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Wartość godziwa	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Należności od innych banków	886 971	0	0	886 971
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 043 680	0	0	7 043 680
- klienci korporacyjni	4 735 941	0	0	4 735 941
- rolnicy	582 780	0	0	582 780
- przedsiębiorcy indywidualni	410 345	0	0	410 345
- osoby fizyczne	867 949	0	0	867 949
- instytucje rządowe i samorządowe	446 665	0	0	446 665
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 502 670	2 502 670	0	0
Zobowiązania wobec banków i Banku Centralnego	13 617 793	0	0	13 617 793
Zobowiązania wobec klientów	1 975 552	0	0	1 975 552
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 340 828	0	0	1 340 828

Kategorie wyceny do wartości godziwej pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku

	Wartość godziwa	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Należności od innych banków	555 311	0	0	555 311
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 170 415	0	0	7 170 415
- klienci korporacyjni	5 173 089	0	0	5 173 089
- rolnicy	604 124	0	0	604 124
- przedsiębiorcy indywidualni	398 189	0	0	398 189
- osoby fizyczne	790 044	0	0	790 044
- instytucje rządowe i samorządowe	204 969	0	0	204 969
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 592 556	2 592 556	0	0
Zobowiązania wobec banków i Banku Centralnego	14 703 399	0	0	14 703 399
Zobowiązania wobec klientów	2 115 104	0	0	2 115 104
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	259 391	0	0	259 391

42. Działalność powiernicza

W 2015 roku oraz 2014 roku Bank nie prowadził działalności powierniczej.

43. Leasing operacyjny i finansowy

Bank jako leasingodawca

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Bank nie zawierał umów, w których występował w roli leasingodawcy.

Bank jako leasingobiorca

Umowy leasingu operacyjnego, w których Bank występuje jako leasingobiorca, dotyczą przede wszystkim najmu i dzierżawy nieruchomości oraz floty samochodowej użytkowanej przez Bank w ramach normalnej działalności operacyjnej. Wszystkie umowy zawierane są na warunkach rynkowych, bez wyjątkowych lub niestandardowych postanowień.

W 2015 roku oraz 2014 roku nie wystąpiły istotne warunkowe opłaty leasingowe ani nieodwołalne umowy subleasingowe.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
do 1 roku	18 518	17 767
powyżej 1 roku do 5 lat	86 759	62 460
powyżej 5 lat	17 154	15 612
Razem przyszłe minimalne opłaty leasingowe	<u>122 431</u>	<u>95 839</u>

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako koszt w 2015 roku wyniosła 17.099 tys. zł, a w 2014 roku 20.523 tys. zł.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu leasingu finansowego

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
do 1 roku	89	454
powyżej 1 roku do 5 lat	0	89
Razem przyszłe minimalne opłaty leasingowe	<u>89</u>	<u>543</u>

44. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Opis działalności Banku w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Banku, która nie ma charakteru działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach podporządkowanych, wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych. Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 12 miesięcy) operacji finansowych. Działalność finansowa obejmuje wpływy i wydatki związane zarówno z pozyskaniem, jak i spłatą własnych oraz obcych źródeł finansowania. Do działalności tej Bank zalicza także emisję dłużnych papierów wartościowych, wydatki na nabycie udziałów (akcji) własnych, dopłaty do kapitału oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla celów rachunku przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują bilansowy stan środków pieniężnych oraz salda rachunków bieżących i lokat jednodniowych w innych bankach.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

	31.12.2015	31.12.2014
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 357 048	977 862
Rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach	200 965	110 957
Razem środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	1 558 013	1 088 819

Różnice pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Przyczyny wystąpienia różnic pomiędzy zmianami stanu wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych są następujące:

- 1) ze zmiany stanu należności od innych banków wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach),
- 2) ze zmiany stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży została wyłączona ta część wyceny aktywów finansowych, która została ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny (kapitał własny),
- 3) ze zmiany stanu zobowiązań wobec innych banków została wyłączona wartość otrzymanego kredytu z EBOiR wraz z naliczonymi odsetkami do zapłaty za rok bieżący oraz poprzedni,

Różnice pomiędzy bilansowymi zmianami niektórych pozycji a zmianami wynikającymi z sprawozdania z przepływów pieniężnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku

	Zmiana stanu		
	W sprawozdaniu z sytuacji finansowej	W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	Różnica
Zmiana stanu należności od innych banków	335 966	245 962	90 004
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	-526 484	-608 124	81 640
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	-1 083 671	-979 742	-103 929

Różnice pomiędzy bilansowymi zmianami niektórych pozycji a zmianami wynikającymi z sprawozdania z przepływów pieniężnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku

	Zmiana stanu		
	W sprawozdaniu z sytuacji finansowej	W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	Różnica
Zmiana stanu należności od innych banków	141 783	124 735	17 048
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	-2 012 745	-2 041 171	28 426
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	-1 975 147	-1 975 673	526

Objaśnienie do pozycji „Inne korekty” w części „Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej”

Pozycja „Inne korekty” w roku 2015 roku zawiera głównie wartość odnoszącą się do przyrostu odpisów na jednostkach podporządkowanych w wysokości 29.111 tys. zł. oraz różnic kursowych dotyczących spłaconego długoterminowego kredytu w wysokości 623 tys. zł.

Pozycja „Inne korekty” w roku 2014 roku zawiera głównie wartość odnoszącą się do obligacji zamiennych na akcje oraz wniesionego aportu do podmiotów zależnych w wysokości 11.985 tys. zł. Obydwie transakcje dotyczyły podwyższenia zaangażowania kapitałowego w podmiotach zależnych.

45. Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe

Zobowiązania pozabilansowe Banku obejmują:

- 1) zobowiązania do udzielania kredytów, na które składają się przyznane kwoty kredytów, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym. Kwoty oraz odpowiadające im terminy, w których Bank zobowiązany będzie do zrealizowania pozabilansowych zobowiązań finansowych poprzez udzielenie kredytów zostały zaprezentowane w nocie poniżej,
- 2) udzielone gwarancje stanowiące zabezpieczenie wywiązania się klientów Banku ze swoich zobowiązań wobec osób trzecich. Wartość gwarancji zaprezentowana w nocie poniżej odzwierciedla maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Bank nie zaciągał zobowiązań z tytułu gwarancji emisji.

Zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Finansowe	1 387 103	1 614 675
- niewykorzystane linie kredytowe	518 530	707 080
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	813 526	848 077
- limity na kartach kredytowych	14 483	16 101
- pozostałe	40 564	43 417
Gwarancyjne	56 696	37 483
- gwarancje udzielone	56 696	37 483
Razem zobowiązania warunkowe	1 443 799	1 652 158

Zobowiązania warunkowe udzielone według terminów wymagalności

	31.12.2015	31.12.2014
Finansowe	1 387 103	1 614 675
do 1 miesiąca	439 211	647 065
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	52 679	56 822
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	829 711	899 067
powyżej 1 roku do 5 lat	59 213	11 705
powyżej 5 lat	6 289	16
Gwarancyjne	56 696	37 483
do 1 miesiąca	19 928	11 682
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 504	5 230
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	17 006	9 733
powyżej 1 roku do 5 lat	17 202	9 734
powyżej 5 lat	1 056	1 104
Razem zobowiązania warunkowe	1 443 799	1 652 158

Zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014
Bieżące operacje wymiany	99 943	153 243
Terminowe operacje wymiany	481 017	1 285 990
Operacje papierami wartościowymi	55 653	39 000
Razem zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży	636 613	1 478 233

Zobowiązania pozabilansowe otrzymane

	31.12.2015	31.12.2014
Finansowe	4 114	7 804
Gwarancyjne	149 184	218 845
Razem zobowiązania pozabilansowe otrzymane	153 298	226 649

46. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Wartość nominalną zobowiązań podlegających zabezpieczeniu oraz wartość bilansową papierów wartościowych zabezpieczających zobowiązania Banku zaprezentowane zostały w poniższych tabelach.

Aktywa Banku stanowiące zabezpieczenie zobowiązań na dzień 31 grudnia 2015 roku

Rodzaj aktywów stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie
Obligacje Skarbu Państwa	FOŚG	323 179	337 174
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt lombardowy	585 000	604 153
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt techniczny	703 808	728 768
Razem		1 611 987	1 670 095

Aktywa Banku stanowiące zabezpieczenie zobowiązań na dzień 31 grudnia 2014 roku

Rodzaj aktywów stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie
Obligacje Skarbu Państwa	FOŚG	308 872	313 348
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt lombardowy	510 000	606 257
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt techniczny	637 623	755 512
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt z EBOiR	103 428	133 222
Razem		1 559 923	1 808 339

47. Transakcje z podmiotami powiązanymi

W niniejszej notce Bank prezentuje transakcje z kluczowym personelem kierowniczym, które traktuje jako transakcje z podmiotami powiązanymi.

Wynagrodzenia członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku BPS S.A.

	31.12.2015	31.12.2014
Zarząd	1 933	2 815
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 933	2 303
Świadczenia po okresie zatrudnienia	0	92
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	0	420
Rada Nadzorcza	904	879
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	904	879
Razem wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu, Rady Nadzorczej	2 837	3 694

Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A.

	31.12.2015	31.12.2014
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	11 091	12 554
Świadczenia po okresie zatrudnienia	0	84
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	258	254
Razem wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	11 349	12 892

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku wynagrodzenia członków Zarządu, Rady Nadzorczej i pozostałych członków głównej kadry kierowniczej składały się z wynagrodzeń zasadniczych i narzutów na te wynagrodzenia oraz świadczeń z tytułu rozwiązania stosunków pracy.

Wysokość kredytów i pożyczek udzielonych członkom Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku członkowie Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku oraz głównej kadry kierowniczej Banku korzystali z:

- 1) 18 kredytów udzielonych na łączną kwotę 6.232 tys. zł, dla których zadłużenie na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło 5.139 tys. zł,
- 2) 43 kart kredytowych o łącznym limicie zadłużenia 407 tys. zł, którego wykorzystanie na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło 109 tys. zł.

Z powyższych transakcji: 8 Kredytów Mieszkaniowych Mój Dom, 1 Uniwersalny Kredyt Hipoteczny miały indywidualnie negocjowane warunki. Pozostałe kredyty zostały zawarte na standardowych warunkach cenowych dla wymienionych produktów lub w ramach powszechnie dostępnych promocji.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku członkowie Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku oraz głównej kadry kierowniczej Banku korzystali z:

- 1) 26 kredytów udzielonych na łączną kwotę 6.884 tys. zł, dla których zadłużenie na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło 5.786 tys. zł,
- 2) 54 kart kredytowych o łącznym limicie zadłużenia 491 tys. zł, którego wykorzystanie na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło 170 tys. zł.

Indywidualnie negocjowane warunki dotyczące w szczególności obniżenia prowizji i marży zastosowano dla 17 udzielonych kredytów, pozostałe transakcje zawarte zostały na standardowych warunkach cenowych dla wymienionych produktów.

Inne transakcje z udziałem członków Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku posiadali łącznie:

- 1) 157 rachunków bieżących, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2015 wyniosło 1.559 tys. zł,
- 2) 8 lokat terminowych, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło 37 tys. zł.

Wszystkie wymienione transakcje zawarte zostały na standardowych dla danego produktu warunkach cenowych. Na dzień 31 grudnia 2014 roku członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku posiadali łącznie:

- 1) 191 rachunków bieżących, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiło 1.381 tys. zł,
- 2) 17 lokat terminowych, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiło 317 tys. zł.

Wszystkie wymienione transakcje zawarte zostały na standardowych dla danego produktu warunkach cenowych.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami powiązanymi

Transakcje z podmiotami powiązanymi na dzień 31 grudnia 2015

Nazwa jednostki	Należności z tytułu kredytów i lokat	Pozostałe należności	Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów	Pozostałe zobowiązania
Jednostki podporządkowane				
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	0	3	17 872	-2 651
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	9 587	4	288	1 015
BPS TFI S.A.	0	2	1 801	0
BPS Doradztwo S.A.	0	4 117	116	1 394
IT BPS Sp. z o.o.	0	11 531	1 757	337
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	34 604	0	1 640	105
Veni S.A.	66 230	25 594	24	71
Quantum 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (dawniej Harenda 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty)	0	0	0	0
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	4 508	0	0
Razem	110 421	45 759	23 498	271

Transakcje z podmiotami powiązanymi za okres od 1 stycznia 2015 do 31 grudnia 2015

Nazwa jednostki	Przychody z tytułu odsetek	Koszty z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji i opłat	Koszty z tytułu prowizji i opłat	Pozostałe przychody operacyjne	Pozostałe koszty operacyjne	Ogólne koszty administracyjne
Jednostki podporządkowane							
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	1	1 292	16	87	174	0	5
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	452	5	25	3 492	260	47	0
BPS TFI S.A.	0	55	3	0	320	0	0
BPS Doradztwo S.A.	161	6	1	0	3	1 982	272
IT BPS Sp. z o.o.	347	29	2	0	163	273	6 120
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	24	8	2	429	8 785	11	626
Veni S.A.	916	49	215	0	0	0	0
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	0	0	0	215	0	0
Razem	1 901	1 444	264	4 008	9 920	2 313	7 023

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami powiązanymi na dzień 31 grudnia 2014

Nazwa jednostki	Należności z tytułu kredytów i lokat	Pozostałe należności	Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów	Pozostałe zobowiązania
Jednostki podporządkowane				
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	0	1	22 495	-1 777
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	11 631	0	572	180
BPS TFI S.A.	0	0	3 235	0
BPS Doradztwo S.A.	0	0	390	0
IT BPS Sp. z o.o.	0	6 537	2 222	1 694
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	0	0	846	14
Veni S.A.	1 897	0	11 088	117
Harenda 7 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	1 183	0	0	0
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	4 317	0	0
Razem	14 711	10 855	40 848	228

Transakcje z podmiotami powiązanymi za okres od 1 stycznia 2014 do 31 grudnia 2014

Nazwa jednostki	Przychody z tytułu odsetek	Koszty z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji i opłat	Koszty z tytułu prowizji i opłat	Pozostałe przychody operacyjne	Pozostałe koszty operacyjne	Ogólne koszty administracyjne
Jednostki podporządkowane							
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	0	896	9	489	177	0	0
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	403	10	77	2 398	405	34	158
BPS TFI S.A.	0	113	3	0	204	0	0
BPS Doradztwo S.A.	0	14	0	0	5	0	0
IT BPS Sp. z o.o.	35	138	3	0	342	5 136	9 735
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	0	20	2	236	19	0	795
Veni S.A.	8	13	44	0	0	0	0
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	0	0	0	0	0	0
Razem	446	1 204	138	3 123	1 152	5 170	10 688

48. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiotem uprawnionym do badania sprawozdania finansowego Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok 2015 jest Ernst & Young Audyt Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. natomiast za rok 2014 był Deloitte Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego wypłacone lub należne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku w podziale na rodzaje usług:

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Rodzaj usługi		
Obowiązkowe badanie sprawozdania finansowego	424	666
Razem wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego	<u>424</u>	<u>666</u>

49. Struktura zatrudnienia

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Centrala	538	472
Oddziały Banku	582	685
Razem zatrudnienie w etatach	<u>1 120</u>	<u>1 157</u>

50. Sekurytyzacja

W 2015 roku Bank zawarł z funduszem BPS 3 NS FIZ oraz funduszem BPS Rynku Nieruchomości FIZAN umowy sprzedaży portfela wierzytelności z rozpoznaną utratą wartości. Kwota wierzytelności sprzedanych w ramach umów wyniosła odpowiednio: 38.222 tys. zł oraz 2.648 tys. zł (kwoty główne, odsetki i inne należności uboczne), na które utworzone zostały odpisy na utratę wartości. Cena sprzedaży portfeli wierzytelności została ustalona na łączną kwotę 3.654 tys. zł.

Bank zawarł również umowę sprzedaży z podmiotem z rynku będącym funduszem sekurytyzacyjnym, w ramach której sprzedany został pakiet wierzytelności o wartości 89.090 tys. zł. Cena uzyskana za pakiet wierzytelności w ramach tej transakcji wyniosła 2.110 tys. zł.

Dodatkowo Bank zawarł umowę sprzedaży z podmiotem z rynku, w ramach której sprzedana została wierzytelność o wartości 665 tys. zł za kwotę 220 tys. zł.

Łączna kwota sprzedanych w roku 2015 wierzytelności wyniosła 130.625 tys. zł za łączną cenę wynoszącą 5.984 tys. zł.

W 2014 roku Bank zawarł z funduszem BPS 3 NS FIZ dwie umowy sprzedaży portfela wierzytelności z rozpoznaną utratą wartości. Łączna kwota wierzytelności sprzedanych w ramach umów wyniosła 34.508 tys. zł (kwoty główne, odsetki i inne należności uboczne), na które utworzone zostały odpisy na utratę wartości. Łączna cena sprzedaży portfeli wierzytelności została ustalona na kwotę 9.576 tys. zł.

Dodatkowo Bank zawarł umowę sprzedaży z podmiotem z rynku, w ramach której sprzedany został pakiet wierzytelności o wartości 47.432 tys. zł. Cena uzyskana za pakiet wierzytelności w ramach tej transakcji wyniosła 14.316 tys. zł.

Łączna kwota sprzedanych w roku 2014 wierzytelności wyniosła 81.940 tys. zł za łączną cenę umowną wynoszącą 23.892 tys. zł.

51. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

Po dniu bilansowym nie wystąpiły znaczące zdarzenia mające wpływ na prezentowane jednostkowe sprawozdanie finansowe, inne niż opisane poniżej.

W dniu 16 marca 2016 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii O w łącznej wartości 12.022 tys. zł. oraz serii P o łącznej wartości 15 tys. zł. Kapitał zakładowy Banku, po dokonanych podwyższeniach wynosi 366.134 tys. zł.

W dniu 23 marca 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie wyboru dwóch niezależnych członków Rady Nadzorczej Banku BPS S.A. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie dokonało wyboru Pana Sławomira Juszczyka i Pana Andrzeja Pawlika na kadencję obejmującą lata 2013-2017.

W dniu 8 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii R w łącznej wartości 2.278 tys. zł oraz serii S o łącznej wartości 12.000 tys. zł. Kapitał zakładowy Banku, po dokonanych podwyższeniach wynosi 380.411 tys. zł.

52. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)

Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 4 marca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, wprowadziła wymóg tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przez pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników. Celem Funduszu jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników.

Zobowiązania Funduszu stanowią skumulowane odpisy na rzecz ZFŚS, pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Bank dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu, ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Banku. W związku z tym saldo z tytułu ZFŚS w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło zero.

	31.12.2015	31.12.2014
Pożyczki udzielone pracownikom	608	740
Środki pieniężne na rachunku ZFŚS	404	322
Aktywa ZFŚS	1 012	1 062
Wartość ZFŚS	1 012	1 062
	2015	2014
Odpisy dokonane na rzecz ZFŚS w okresie	1 367	1 389

53. Cele i zasady zarządzania ryzykiem

53.1. Ryzyko kredytowe

Cele i zasady zarządzania ryzykiem kredytowym

Ryzyko kredytowe oznacza możliwość wystąpienia strat finansowych, spowodowanych nie wywiązaniem się przez kontrahentów z warunków zawartych umów. Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymywanie go na bezpiecznym poziomie ma fundamentalne znaczenie dla stabilności działania Banku.

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem kredytowym jest maksymalizacja bezpieczeństwa działalności kredytowej. Cel ten realizowany jest poprzez właściwą jakość oceny ryzyka kredytowego i efektywność podejmowanych decyzji kredytowych oraz poprzez skuteczny proces monitorowania zaangażowania kredytowego wobec pojedynczego klienta i całego portfela kredytowego. W realizacji powyższego celu kluczowe znaczenie odgrywa ostrożnościowe podejście do oceny ryzyka kredytowego, uwzględniające identyfikację i ocenę źródeł jego występowania (aktualnych i potencjalnych) oraz przyjmowanie płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku realizowane jest na podstawie wewnętrznych procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania oraz kontroli ryzyka. Stosowane zasady identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego, wyrażone są w określonych wskaźnikach oceny portfela kredytowego oraz dostosowane są do profilu, skali działalności i złożoności ryzyka. Regulacje te powstają z uwzględnieniem zaleceń ustawowych i rekomendacji nadzoru bankowego.

Organizacja procesu oceny ryzyka kredytowego

Proces oceny ryzyka ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa prowadzonej działalności kredytowej, przy zachowaniu, racjonalnego podejścia do ryzyka. Prowadząc działalność kredytową Bank kieruje się następującymi zasadami:

- 1) pozyskuje i utrzymuje w swoim portfelu zaangażowania kredytowe, które zapewniają bezpieczeństwo depozytów i kapitału Banku poprzez osiągnięcie stabilnych dochodów,
- 2) podejmując decyzje kredytowe Bank bada wszystkie ryzyka wynikające z konkretnej transakcji w kontekście ogólnego ryzyka kredytowego klienta i branży oraz splotu innych zdarzeń, mogących mieć wpływ na obsługę i spłacalność zadłużenia,
- 3) kredyty lub inne zaangażowania udzielane są wówczas, gdy klient spełnia warunki określone w wewnętrznych regulacjach Banku.

Ocena ryzyka kredytowego w Banku przeprowadzana jest zarówno na poziomie pojedynczej ekspozycji, jak i na poziomie portfelowym.

W procesie oceny ryzyka kredytowego pojedynczej ekspozycji kredytowej uczestniczą:

- 1) Zarząd Banku, poprzez podejmowanie decyzji kredytowych dotyczących transakcji o strategicznym dla Banku znaczeniu,
- 2) komitety kredytowe, działające w Centrali Banku poprzez podejmowanie decyzji kredytowych oraz wydawanie opinii w sprawach wymagających zgodnie z przepisami, Uchwały Zarządu i/lub Rady Nadzorczej Banku.
 - a) Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym poprzez:
 - b) tworzenie regulacji wewnętrznych z obszaru zarządzania ryzykiem kredytowym Banku, w tym określających zasady oceny zdolności i wiarygodności kredytowej klienta,
 - c) weryfikację oceny ryzyka kredytowego transakcji realizowanych przez jednostki i komórki organizacyjne Banku,
 - d) podejmowanie decyzji kredytowych w sprawach klasyfikacji transakcji kredytowych, określania strategii współpracy z klientem i utraty wartości ekspozycji kredytowych,
 - e) zarządzania systemem zapytań dotyczących wykorzystania limitów koncentracji zaangażowani,

- f) udział pracowników Departamentu w pracach Komitetów Kredytowych funkcjonujących w Banku.

Stopień zaangażowania wyżej wymienionych organów, komitetów i komórek organizacyjnych Banku w ocenę ryzyka kredytowego pojedynczej transakcji jest dostosowywany do skali oraz specyfiki działalności Banku i określony w regulacjach wewnętrznych.

Informacje na temat ryzyka opracowywane i przekazywane są w ramach funkcjonującego w Banku:

- 1) systemu cyklicznego raportowania w zakresie najistotniejszych informacji dotyczących ryzyka w ramach sporządzanej informacji zarządczej (System Informacji Kierownictwa),
- 2) systemu bieżącego raportowania, służącego informowaniu kierownictwa odpowiednich szczebli zarządzania o zaistniałych zdarzeniach mogących istotnie wpłynąć na poziom ryzyka.

Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym

Istotnym zadaniem realizowanym w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym było utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji, który oznaczał możliwość poniesienia strat w zakresie akceptowanym przez Bank.

Podstawowe kierunki zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku wyznacza polityka. Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym przyjmowana jest uchwałą Zarządu Banku, po jej zaopiniowaniu przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, a następnie zatwierdzana uchwałą Rady Nadzorczej Banku i podlega przeglądowi co najmniej raz w roku.

Zakładane cele polityki na rok 2015 determinowane były celami wynikającymi z realizowanego przez Bank Programu postępowania naprawczego, w szczególności:

- 1) poprawy jakości portfela kredytowego, realizowane poprzez zmniejszenie przeciętnego, akceptowanego poziomu ryzyka dla nowych ekspozycji kredytowych, zwiększenie skuteczności monitoringu, w tym wprowadzenie listy obserwacyjnej dla ekspozycji o zidentyfikowanym podwyższonym ryzyku kredytowym oraz intensyfikację i zwiększenie efektywności działań w obszarze restrukturyzacji i windykacji,
- 2) poprawy struktury portfela kredytowego ukierunkowane na zmniejszenie wartości jednostkowych ekspozycji i ryzyka koncentracji, skrócenie średniego terminu wymagalności i większą dywersyfikację ryzyka kredytowego ze względu na branżę,
- 3) racjonalne zarządzanie ryzykiem kredytowym, oparte o zasadę bezpieczeństwa, zarówno w odniesieniu do pojedynczej transakcji kredytowej, jak i do całego portfela kredytowego,
- 4) utrzymywanie stabilnego oraz zrównoważonego pod względem jakości i wartości portfela kredytowego, cechującego się odpowiednią dochodowością oraz bezpieczeństwem, rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych,

W okresie objętym polityką Bank koncentrował się na finansowaniu małych i średnich przedsiębiorstw, rolników indywidualnych i osób fizycznych.

W Polityce zarządzania ryzykiem kredytowym Bank określił zasady dywersyfikacji tego ryzyka, wskazując jednocześnie komórkę organizacyjną odpowiedzialną za identyfikację i ocenę poziomu koncentracji zaangażowań oraz przygotowanie propozycji działań koniecznych do podjęcia w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako znaczące.

W ramach podejmowanych działań dywersyfikujących ryzyko Bank wykorzystuje następujące instrumenty:

- 1) na poziomie jednostkowym:
 - a) procedury oceny zdolności kredytowej kredytobiorców i ustanawiania prawnych zabezpieczeń,
 - b) procedury opiniowania i podejmowania decyzji kredytowych,
 - c) procedury udzielania upoważnień do podejmowania decyzji kredytowych,
 - d) procedury monitorowania zabezpieczeń,
 - e) procedury monitorowania zaangażowania w kredyty i pożyczki o terminie zapadalności powyżej 10 lat,

- f) procedury ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowani.
- 2) na poziomie portfela kredytowego:
 - a) parametryczne normy ostrożnościowe (ustawowe),
 - b) wewnętrzne limity w zakresie koncentracji zaangażowań kredytowych, w tym z tytułu dużych zaangażowań,
 - c) szacowanie odpowiedniej wielkości kapitału wewnętrznego z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Bank kontynuuje i rozszerza współpracę z instytucjami zewnętrznymi, oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

Koncentracja zaangażowań

Ryzyko koncentracji jest postrzegane jako najbardziej istotny pojedynczy czynnik ryzyka. Znajomość skali niebezpieczeństw związanych z koncentracją zaangażowań umożliwia prawidłowe zarządzanie aktywami Banku, a przede wszystkim tworzenie bezpiecznej struktury portfela kredytowego.

Bank zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów. W odniesieniu do portfela kredytowego Bank stosuje i monitoruje limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do: grupy klientów, produktów, branż, regionów, terminów zapadalności, łącznego zaangażowania wobec klientów, zabezpieczeń, walut oraz ekspozycji o terminie zapadalności powyżej 10 lat. System limitów wewnętrznych obejmuje również koncentrację zaangażowań z tytułu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych.

Celem zarządzania limitami koncentracji jest:

- 1) ograniczanie skłonności do nadmiernej ekspozycji ryzyka wobec pojedynczego klienta, bądź grupy klientów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie,
- 2) zapewnienie odpowiedniej dywersyfikacji podmiotowej ryzyka i alokacji środków finansowych,
- 3) wskazania poziomów minimalnych pułapów bezpieczeństwa,
- 4) umożliwienie właściwej dywersyfikacji i segmentacji portfela kredytowego,
- 5) umożliwienie oceny poziomu ryzyka i prawidłowego zarządzania aktywami.

Bank identyfikuje koncentracje zaangażowań i dokonuje oceny poziomu ryzyka kredytowego związanego z tymi koncentracjami. Identyfikacja koncentracji zaangażowań polega na wskazaniu wyodrębnionych portfeli jednorodnych zaangażowań, uwzględniających określoną dla danego portfela cechę, stanowiącą ryzyko istotne w działalności kredytowej Banku.

W Banku funkcjonuje system wewnętrznych limitów z tytułu poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowań. Wyznaczenie wewnętrznych limitów ma na celu stworzenie bezpiecznej struktury portfela oraz wspieranie efektywnego zarządzania ryzykiem koncentracji. Obowiązujące zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka koncentracji, a w szczególności zasady ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań pozwalają na przestrzeganie w działalności Banku norm ostrożnościowych, zgodnych z zaleceniami ustawowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego.

Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji i oceny poziomu koncentracji zaangażowań formułowane są propozycje, dotyczące działań jakie powinny być podjęte przez Bank, w szczególności w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako znaczące. Celem tych działań jest zminimalizowanie poziomu ryzyka kredytowego portfela kredytowego i w efekcie tworzenie bezpiecznej struktury tego portfela.

Wybór instrumentów zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań uzależniony jest od zidentyfikowanego poziomu ryzyka kredytowego, przy zachowaniu zasady proporcjonalności względem profilu ryzyka Banku.

Przestrzeganie norm ostrożnościowych określonych limitami zewnętrznymi i wewnętrznymi raportowane jest Zarządowi Banku.

Duże zaangażowania w portfelu kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Na dzień 31 grudnia 2014 roku wystąpiło przekroczenie limitu koncentracji dla pojedynczego podmiotu oraz dla grupy podmiotów powiązanych. Na dzień 31 grudnia 2015 roku nie wystąpiło przekroczenie tego limitu w związku ze spłatą zaangażowania grupy podmiotów powiązanych w trakcie 2015 roku.

Największe zaangażowania wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2015 roku

Podmiot	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	NIE	175 378	-342	175 036	2,37%
2	NIE	172 624	-52	172 572	2,34%
3	NIE	156 611	-6 333	150 278	2,04%
4	NIE	141 690	-658	141 032	1,91%
5	NIE	125 607	0	125 607	1,70%
6	NIE	113 168	0	113 168	1,54%
7	TAK	168 821	-82 869	85 952	1,17%
8	NIE	72 776	-52	72 724	0,99%
9	NIE	73 017	-2 288	70 729	0,96%
10	NIE	64 595	0	64 595	0,88%
Razem		1 264 287	-92 594	1 171 693	15,90%

*całkowite zaangażowanie to suma zaangażowania bilansowego oraz zobowiązań pozabilansowych

Największe zaangażowania wobec klientów według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku

Podmiot	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	NIE	171 156	-244	170 912	2,3%
2	NIE	152 137	-2 120	150 017	2,0%
3	TAK	132 131	0	132 131	1,8%
4	NIE	115 394	-97	115 297	1,5%
5	NIE	114 226	-3 647	110 579	1,5%
6	NIE	102 589	0	102 589	1,4%
7	TAK	82 274	0	82 274	1,1%
8	NIE	77 189	-107	77 082	1,0%
9	TAK	86 246	-14 007	72 239	1,0%
10	NIE	67 056	-82	66 974	0,9%
Razem		1 100 398	-20 304	1 080 094	14,5%

*całkowite zaangażowanie to suma zaangażowania bilansowego oraz zobowiązań pozabilansowych

Największe zaangażowania wobec grup podmiotów powiązanych według stanu na 31 grudnia 2015 roku

Grupa	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	NIE	154 413	-1 136	153 277	2,1%
2	NIE	81 965	-618	81 347	1,1%
3	TAK	81 644	-669	80 975	1,1%
4	NIE	75 593	0	75 593	1,0%
5	NIE	71 694	-2	71 692	1,0%
Razem		465 309	-2 425	462 884	6,3%

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Największe zaangażowania wobec grup podmiotów powiązanych według stanu na 31 grudnia 2014 roku

Grupa	Utrata wartości tak/nie	Całkowite zaangażowanie*	Odpis	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	TAK	176 126	-1 192	174 934	2,3%
2	NIE	123 603	-17	123 586	1,6%
3	NIE	81 558	-380	81 178	1,1%
4	TAK	78 447	-17	78 430	1,0%
5	TAK	69 200	-13	69 187	0,9%
Razem		528 934	-1 619	527 315	6,9%

Struktura geograficzna kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Struktura geograficzna na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy	Razem
dolnośląskie	0	1 002 592	13 096	1 015 688
kujawsko-pomorskie	0	81 290	4 905	86 195
lubelskie	0	504 052	23 030	527 082
lubuskie	0	192 964	49	193 013
łódzkie	0	141 551	19 647	161 198
małopolskie	0	915 432	24 807	940 239
mazowieckie	261 135	1 417 968	220 887	1 899 990
opolskie	0	238 606	35 345	273 951
podkarpackie	142	634 156	43 425	677 723
podlaskie	0	243 498	14 462	257 960
pomorskie	0	120 067	13 316	133 383
śląskie	0	310 939	9 541	320 480
świętokrzyskie	0	212 816	5 329	218 145
warmińsko-mazurskie	0	603 180	13 588	616 768
wielkopolskie	0	0	0	0
zachodnio-pomorskie	0	48 548	0	48 548
Razem	261 277	6 667 659	441 427	7 370 363

Struktura geograficzna na dzień 31 grudnia 2014 roku

	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy	Razem
dolnośląskie	0	941 548	19 166	960 714
kujawsko-pomorskie	0	99 872	7 512	107 384
lubelskie	0	539 704	22 327	562 031
lubuskie	0	77 379	93	77 472
łódzkie	0	156 862	21 766	178 628
małopolskie	0	868 495	28 336	896 831
mazowieckie	222 156	1 575 220	5 913	1 803 289
opolskie	0	230 822	5 835	236 657
podkarpackie	162	817 700	34 102	851 964
podlaskie	0	279 521	20 892	300 413
pomorskie	0	141 301	6 859	148 160
śląskie	0	406 448	15 712	422 160
świętokrzyskie	0	212 170	5 706	217 876
warmińsko-mazurskie	8	608 517	22 671	631 196
wielkopolskie	0	84 505	0	84 505
zachodnio-pomorskie	0	29 877	0	29 877
Razem	222 326	7 069 941	216 890	7 509 157

Struktura branżowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom

	Wartość bilansowa netto 31.12.2015	Wartość bilansowa netto 31.12.2014
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	750 543	745 024
Górnictwo i wydobywanie	63 104	46 793
Przetwórstwo przemysłowe	1 108 109	1 158 306
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1 296	53 298
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	27 586	28 636
Budownictwo	966 024	951 057
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	781 513	860 031
Transport i gospodarka magazynowa	163 367	220 206
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	697 758	693 035
Informacja i komunikacja	13 668	14 342
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	308 789	220 120
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	610 959	780 824
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	125 225	136 066
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	67 923	74 502
Administracja publiczna i ochrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	425 375	187 721
Edukacja	41 242	31 235
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	144 244	174 247
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15 387	16 732
Pozostała działalność usługowa	104 132	108 739
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	5
Osoby prywatne	954 119	1 008 238
Razem	7 370 363	7 509 157

Polityka zabezpieczeń

Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank nakierowana jest na ochronę interesów Banku. Cel ten osiągany jest m.in. poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia adekwatnego do podejmowanego ryzyka o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wierzytelności.

Bank ocenia jakość zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenia utraty wartości portfela kredytowego oraz ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego. W ocenie przedmiotu zabezpieczenia brana jest także pod uwagę jego wartość, możliwa do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych oraz innych, mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się. Wymogi, jakie powinno spełniać zabezpieczenie są zapisane w wewnętrznych procedurach.

Bank prowadzi rozbudowaną politykę zabezpieczeń, wykorzystując zarówno zabezpieczenia rzeczowe, jak i osobiste. Forma zabezpieczenia oraz jego poziom uzależniony jest od oceny ryzyka kredytowego związanego z zawieraną transakcją, w szczególności:

- 1) rodzaju transakcji, wysokości zaangażowania oraz okresu kredytowania,
- 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej wnioskodawcy,
- 3) statusu prawnego wnioskodawcy,
- 4) płynności zabezpieczenia oraz realnej możliwości zaspokojenia roszczeń Banku z przyjętego zabezpieczenia w możliwie krótkim czasie,

- 5) cech danego zabezpieczenia, wynikającego z przepisów prawa w zakresie sposobu ustanowienia zabezpieczenia, zakresu odpowiedzialności, trybu egzekucji należności, kolejności zaspokojenia roszczeń,
- 6) stanu i wartości rynkowej przedmiotów zabezpieczenia oraz ich podatności na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia.

W celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych i podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe oraz gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej, Bank cyklicznie monitoruje ustanowione zabezpieczenia.

Zabezpieczenie kredytu ma na celu zapewnienie Bankowi zwrotu udzielonego kredytu wraz z należnymi odsetkami i kosztami jeśli kredytobiorca nie ureguluje należności w terminach ustalonych umową kredytu, a działania restrukturyzacyjne nie przyniosą oczekiwanych efektów.

Ocena ryzyka i zasady podejmowania decyzji kredytowych

Obowiązujące w Banku metodyki oceny zdolności i wiarygodności kredytowej opracowane zostały odrębnie dla poszczególnych segmentów klientów, z uwzględnieniem ich statusu. W związku z powyższym w Banku funkcjonują metodyki dla:

- 1) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą,
- 2) podmiotów prowadzących działalność rolniczą,
- 3) Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST),
- 4) osób fizycznych (klienci detaliczni),
- 5) banków spółdzielczych zrzeszonych i współpracujących z Bankiem.

Każda z metodyk zawiera zasady oceny zdolności i wiarygodności kredytowej oraz oceny ryzyka, związanego z zawieraniem transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym.

Zdolność kredytowa osób fizycznych ubiegających się o kredyt detaliczny uzależniona jest od dochodów uzyskiwanych przez klienta i ich źródeł. Przy badaniu zdolności i wiarygodności kredytowej uwzględniana jest również dotychczasowa historia współpracy klienta detalicznego z Bankiem oraz jego historia kredytowa i ocena punktowa pozyskana z Biura Informacji Kredytowej, a także informacje pochodzące z innych systemów wymiany informacji. Ocena formalno – prawna oraz ocena zabezpieczeń transakcji detalicznych dokonywana jest na ogólnych zasadach obowiązujących w Banku.

Badanie zdolności kredytowej Banków Spółdzielczych zrzeszonych i współpracujących z Bankiem BPS S.A., oparte jest na analizie sytuacji ekonomiczno – finansowej każdego z tych banków oraz na wyniku z jego działalności na tle „grupy rówieśniczej”. W ramach tej analizy ocenie podlegają m.in.: współczynnik wypłacalności, stopa zwrotu z aktywów, stopa zwrotu z kapitału, udział kredytów w sumie bilansowej netto, udział funduszy własnych w sumie bilansowej netto, wskaźnik pokrycia kredytów depozytami, udział kredytów zagrożonych w sumie kredytów brutto, oraz inne. Badaniu podlega również historia rachunku prowadzonego w Banku BPS S.A. oraz aktualny stan zaangażowania w stosunku do każdego ze zrzeszonych i współpracujących Banków Spółdzielczych z uwzględnieniem ustalonych limitów zaangażowania. Ocena formalno – prawna oraz ocena zabezpieczeń prawnych transakcji zawieranych ze zrzeszonymi i współpracującymi Bankami Spółdzielczymi dokonywana jest na ogólnych zasadach obowiązujących w Banku BPS S.A.

W celu regularnej oceny podejmowanego ryzyka kredytowego oraz minimalizowania ewentualnych strat na ekspozycjach kredytowych w okresie kredytowania Bank monitoruje sytuację klienta w ramach okresowych i indywidualnych przeglądów kredytowych, uwzględniając zidentyfikowane sygnały ostrzegawcze.

Decyzje kredytowe w Banku podejmowane są na różnych poziomach decyzyjnych. Rodzaj i liczba poziomów decyzyjnych zaangażowanych w proces podejmowania decyzji kredytowej uzależniona jest od przedmiotu i podmiotu tej decyzji oraz od kwoty łącznego zaangażowania Banku wobec klienta oraz podmiotów powiązanych z nim kapitałowo lub organizacyjnie.

Zakres kompetencji kredytowych przyznanych pracownikom Banku jest cyklicznie oceniany, a wyniki tej oceny decydują o wysokości i zakresie tych kompetencji.

Stosowanie praktyk „forbearance”

Zgodnie z dokumentem 2012/853 wydanym przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) i instrukcji wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie ujawnień dotyczących ekspozycji forborne, Bank ma obowiązek wdrożyć proces identyfikacji i klasyfikacji tego rodzaju ekspozycji.

Ekspozycje forborne dotyczą umów kredytowych, wobec których zastosowano praktyki „forbearance”. Praktyki „forbearance” występują wówczas, gdy uznaje się, że kredytobiorca z powodu trudności finansowych, nie jest w stanie wykonać warunków umowy. W związku z tymi trudnościami, Bank zmienia warunki umowy w sposób umożliwiający kredytobiorcy całkowitą lub częściową obsługę zadłużenia lub jego refinansowanie. Klient akceptuje zastosowane udogodnienie poprzez zawarcie stosownej umowy lub wprowadzenie zmian warunków pierwotnej umowy. Zmiana warunków umowy może obejmować między innymi obniżenie marży, obniżenie oprocentowania, konsolidację kilku wierzytelności wynikających z różnych umów na jedną wierzytelność, zmianę wysokości rat kapitałowych, naliczonych odsetek, bądź zmianę harmonogramu spłat kapitału i/lub odsetek.

Ekspozycje przestają być klasyfikowane jako ekspozycje forborne w przypadku spełnienia wszystkich niżej wymienionych warunków:

- 1) umowa jest uznawana jako ekspozycja bez zidentyfikowanej przesłanki utraty wartości,
- 2) upłynął co najmniej 2 letni okres warunkowy liczony od daty uznania ekspozycji forborne jako ekspozycji bez zidentyfikowanej przesłanki utraty wartości,
- 3) kredytobiorca w ciągu co najmniej połowy okresu warunkowego dokonał istotnych spłat kapitału i/lub odsetek,
- 4) na koniec dwuletniego okresu warunkowego żadna z ekspozycji klienta nie była przeterminowana powyżej 30 dni.

Bank nie stosuje praktyk „forbearance” w przypadku, gdy trudności finansowe kredytobiorcy nie są czynnikiem determinującym zmianę warunków umów lub refinansowanie.

Proces monitoringu obejmuje umowy „forbearance” w zakresie wywiązywania się ze zobowiązań zawartych w umowach.

Bank jest w trakcie identyfikacji, klasyfikacji i analizy wpływu skutków praktyk „forbearance” na utratę wartości aktywów.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według typu klienta i metody oceny

Wartość bilansowa netto na 31.12.2015			
	Oceniane indywidualnie	Oceniane portfelowo	Razem
Klienci korporacyjni	730 469	462	730 931
Rolnicy	7 361	396	7 757
Przedsiębiorcy indywidualni	11 087	483	11 570
Osoby fizyczne	8 659	2 225	10 884
Instytucje rządowe i samorządowe	0	0	0
Razem	757 576	3 566	761 142

Wartość bilansowa netto na 31.12.2014			
	Oceniane indywidualnie	Oceniane portfelowo	Razem
Klienci korporacyjni	419 547	874	420 421
Rolnicy	8 604	399	9 003
Przedsiębiorcy indywidualni	22 025	956	22 981
Osoby fizyczne	3 644	260	3 904
Instytucje rządowe i samorządowe	599	0	599
Razem	454 419	2 489	456 908

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Struktura jakościowa portfela

Struktura jakościowa portfela na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Bez utraty wartości					Z utratą wartości						
	Nieprzeterminowane					Przeterminowane				Wartość ekspozycji	Wartość zabezpieczeń	Razem
	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4	Brak ratingu	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4			
Należności od innych banków	0	0	0	0	900 261	0	0	0	0	0	0	900 261
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 032 683	143 001	3 481 619	261	128 414	14 593	1 899	30 495	70 234	1 467 164	1 261 802	7 370 363
- klienci korporacyjni	32	0	3 481 618	242	127 763	0	0	19 279	51 487	1 311 748	1 139 175	4 992 169
- rolnicy	553 572	0	0	0	0	2 764	0	0	1 908	39 857	28 953	598 101
- przedsiębiorcy indywidualni	169 985	143 001	0	0	0	574	1 899	0	8 264	90 471	64 055	414 194
- osoby fizyczne	870 343	0	1	19	9	10 453	0	11 216	8 575	23 856	29 619	924 472
- instytucje rządowe i samorządowe	438 751	0	0	0	642	802	0	0	0	1 232	0	441 427
Razem	2 032 683	143 001	3 481 619	261	1 028 675	14 593	1 899	30 495	70 234	1 467 164	1 261 802	8 270 624

Struktura jakościowa portfela na dzień 31 grudnia 2014 roku

	Bez utraty wartości					Z utratą wartości						
	Nieprzeterminowane					Przeterminowane				Wartość ekspozycji	Wartość zabezpieczeń	Razem
	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4	Brak ratingu	Rating 1	Rating 2	Rating 3	Rating 4			
Należności od innych banków	0	0	0	0	564 295	0	0	0	0	0	0	564 295
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 531 200	2 319 960	1 585 748	133 583	229 530	23 270	68 382	6 233	3 894	1 607 357	1 400 980	7 509 157
- klienci korporacyjni	0	2 283 253	1 421 442	0	157 344	0	66 874	4 116	0	1 461 818	1 260 722	5 394 847
- rolnicy	586 732	0	0	0	6 466	4 720	0	0	0	43 748	30 137	641 666
- przedsiębiorcy indywidualni	0	74	164 306	133 583	5 816	0	0	2 117	3 894	84 510	88 240	394 300
- osoby fizyczne	736 522	36 633	0	0	58 478	12 680	1 508	0	0	15 634	21 282	861 455
- instytucje rządowe i samorządowe	207 946	0	0	0	1 426	5 870	0	0	0	1 647	599	216 889
Razem	1 531 200	2 319 960	1 585 748	133 583	793 825	23 270	68 382	6 233	3 894	1 607 357	1 400 980	8 073 452

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Analiza wiekowa aktywów finansowych, które są przeterminowane, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości

Analiza wiekowa aktywów finansowych, które są przeterminowane, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości na dzień 31 grudnia 2015 roku

	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	62 013	50 069	5 047	92	117 221
- klienci korporacyjni	30 307	40 318	142	0	70 767
- rolnicy	3 397	408	866	0	4 671
- przedsiębiorcy indywidualni	4 156	4 233	2 256	92	10 737
- osoby fizyczne	23 351	5 110	1 783	0	30 244
- instytucje rządowe i samorządowe	802	0	0	0	802
Razem	62 013	50 069	5 047	92	117 221

Analiza wiekowa aktywów finansowych, które są przeterminowane, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości na dzień 31 grudnia 2014 roku

	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	101 480	287	0	12	101 779
- klienci korporacyjni	70 703	287	0	0	70 990
- rolnicy	4 720	0	0	0	4 720
- przedsiębiorcy indywidualni	5 999	0	0	12	6 011
- osoby fizyczne	14 188	0	0	0	14 188
- instytucje rządowe i samorządowe	5 870	0	0	0	5 870
Razem	101 480	287	0	12	101 779

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe bez uwzględnienia posiadanych zabezpieczeń

	Wartość bilansowa netto 31.12.2015	Wartość bilansowa netto 31.12.2014 dane przekształcone
Środki w Banku Centralnym	1 272 558	862 348
Należności od innych banków	900 261	564 295
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 370 363	7 509 157
- klienci korporacyjni	4 992 169	5 394 847
- rolnicy	598 101	641 666
- przedsiębiorcy indywidualni	414 194	394 301
- osoby fizyczne	924 472	861 454
- instytucje rządowe i samorządowe	441 427	216 889
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 380 113	4 990 080
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	2 613 663
Inne aktywa	50 207	48 112
Razem ekspozycja bilansowa	16 487 030	16 587 655
Zobowiązania warunkowe udzielone	1 441 139	1 647 639
Razem ekspozycja pozabilansowa	1 441 139	1 647 639
Razem ekspozycja bilansowa i pozabilansowa	17 928 169	18 235 294

Pomiar utraty wartości

W Banku odpisy aktualizujące tworzone są zgodnie z MSR 39. Bank dokonując pomiaru utraty wartości uwzględnia zalecenia zewnętrznych organów nadzorczych, w szczególności wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego Rekomendację R, Rekomendację T, Rekomendację S oraz Rekomendację J.

Do kalkulacji i oszacowania straty z tytułu odpisów aktualizujących Bank wykorzystuje metodę indywidualną dla ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych i metodę portfelową dla ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych. Dla potrzeb oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych z ekspozycji kredytowych Bank dokonuje kalkulacji współczynników portfelowych (PD, LGD, CCF) w cyklu miesięcznym. Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną dokonywany jest co miesiąc. Dla metody indywidualnej Bank wyodrębnił 2 scenariusze przepływów, tj. przepływy związane z odzyskami ze sprzedaży zabezpieczeń oraz przepływy związane ze spłatami klienta z innych źródeł niż zabezpieczenia (np. spłaty własne). Średnia ważona wartości bieżącej przyszłych przepływów z tych scenariuszy stanowi wartość pomniejszającą odpis.

53.2. Ryzyko płynności

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem finansowym jest zapewnienie zdolności Banku do wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, w toku normalnej działalności lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia dodatkowych kosztów, jak również ograniczanie wpływu niekorzystnych zmian stóp procentowych, kursów walut i cen instrumentów finansowych na dochody lub kapitały Banku.

Zgodnie z rekomendacjami nadzorczymi, podział zadań w zakresie zarządzania ryzykiem finansowym uwzględnia rozdzielenie funkcji podejmowania ryzyka od funkcji niezależnej jego oceny i kontroli. Zasadę tę Bank realizuje poprzez oddzielenie pionu ryzyka od pionów biznesowych (bezpośrednio odpowiedzialnych za prowadzenie danego rodzaju działalności rynkowej), przy czym podział ten nie oznacza zdjęcia z jednostek pionów biznesowych odpowiedzialności za podejmowane ryzyko.

Za monitorowanie i zarządzanie bieżącą płynnością złotową i walutową Banku odpowiedzialny jest Departament Skarbu. W ramach pionu ryzyka odpowiedzialność za ryzyko płynności przypisana jest do Departamentu Ryzyka Finansowego. Za zarządzanie ryzykiem płynności i ryzykiem rynkowym, w kategoriach zarządzania i kontroli limitów odpowiedzialny jest Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarząd Banku. Istotną rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym odgrywa audyt wewnętrzny, który w sposób niezależny ocenia efektywność i skuteczność rozwiązań w zakresie identyfikacji, pomiaru i zarządzania ryzykiem, stosowanych przez jednostki pionu ryzyka.

Cele i zasady zarządzania ryzykiem płynności

Ryzyko płynności oznacza zagrożenie utraty zdolności do terminowego wywiązania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w konsekwencji poniesienia dodatkowych kosztów związanych z koniecznością zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach. Celem Banku w zakresie monitorowania ryzyka płynności finansowej jest zabezpieczenie adekwatnego do potrzeb poziomu płynności, realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych. Zarządzanie ryzykiem płynności obejmuje w szczególności zarządzanie płynnością bieżącą, średnio- i długoterminową oraz plany działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

Jednym z najistotniejszych zadań Banku w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, wynikającym z pełnionej funkcji zrzeszeniowej, było zabezpieczanie płynności zrzeszonych Banków Spółdzielczych. Podstawowym narzędziem wspierającym Banki Spółdzielcze w utrzymaniu płynności na poziomie wymaganym przez nadzór bankowy były limity operacyjne na międzybankowym rynku pieniężnym.

Bank systematycznie przeprowadzał analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku BPS S.A. i zrzeszonych Banków Spółdzielczych oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

W związku z wejściem w życie z dniem 1 października 2015 roku Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE), wprowadzającego wymóg w zakresie minimalnego poziomu wskaźnika pokrycia wypływów netto (wskaźnika LCR) na poziomie 60,00% od dnia 1 października 2015 roku oraz 70,00% od dnia 1 stycznia 2016 roku, jednym z podstawowych zadań Banku w 2015 roku stało się wprowadzenie mechanizmów zarządzania płynnością w sposób gwarantujący zabezpieczenie płynności finansowej Banku oraz zrzeszonych banków spółdzielczych na poziomie zgodnym z wymogami zdefiniowanymi w powyższym Rozporządzeniu. Uwzględniając powyższe cele, w 2015 roku Bank prowadził prace nad przygotowaniem modelu działania Zrzeszenia w ramach Instytucjonalnego Systemu Ochrony, zakończone uzyskaniem decyzji KNF o uznaniu Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS i podpisaniem w ostatnich dniach grudnia 2015 roku, wraz z 241 bankami spółdzielczymi, Umowy Systemu Ochrony.

Według stanu na koniec grudnia 2015 roku wskaźnik LCR ukształtował się na poziomie 60,49%. Średnia wartość wskaźnika LCR w IV kwartale 2015 roku ukształtowała się na poziomie 62,68%.

Płynność finansowa Banku jest kształtowana głównie przez środki lokowane przez Banki Spółdzielcze oraz ich alokację po stronie aktywnej bilansu, dokonywaną przez Departament Skarbu. Równocześnie Bank podejmuje działania służące wzrostowi salda i poziomu stabilności środków pozyskiwanych od klientów niebankowych, przede wszystkim od gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych. Od poziomu stabilnej bazy depozytowej jest bowiem ściśle uzależniony rozwój akcji kredytowej Banku, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi Bankami Spółdzielczymi, w ramach przyznanych im limitów.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, Bank prowadzi monitoring i pomiar płynności finansowej, obejmujący w szczególności:

- 1) codzienną analizę wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, umożliwiającą efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem konieczności utrzymania na wymaganym poziomie rezerwy obowiązkowej za Bank i zrzeszone Banki Spółdzielcze),
- 2) codzienne monitorowanie poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów,
- 3) analizę luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności lub wymagalności (zobowiązania w luce płynności są ujmowane w przedziale odpowiadającym najwcześniejszemu terminowi, w którym Bank może być zobowiązany do zapłaty kwoty umownej),
- 4) codzienne wyliczanie nadzorczych miar płynności,
- 5) analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej,
- 6) badanie płynności długoterminowej Banku.

Nadzorcze miary płynności obejmują cztery wskaźniki:

- 1) M1 – luka płynności krótkoterminowej, stanowiąca różnicę pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych,
- 2) M2 – współczynnik płynności krótkoterminowej, będący ilorazem sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych,
- 3) M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi,
- 4) M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi niestabilnymi.

Kształtowanie się nadzorczych miar płynności w Banku w 2015 roku przedstawia poniższa tabela.

Miara	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
M1	4 525 271	1 391 120	2 508 731	0
M2	3,44	1,24	1,67	1
M3	2,37	1,53	1,89	1
M4	1,58	1,26	1,43	1

System limitów wewnętrznych Banku w zakresie ryzyka płynności obejmuje limity utrzymujące całościowe narażenie Banku na ryzyko płynności na poziomie zgodnym ze strategią Banku, w tym w szczególności:

- 1) minimalny poziom aktywów płynnych,
- 2) minimalny poziom łatwo zbywalnych papierów wartościowych,
- 3) graniczne wartości wskaźników płynności do 1 miesiąca, do 3 miesięcy oraz do 1 roku,
- 4) graniczne wartości wskaźników stabilności bazy depozytowej,
- 5) limit udziału dużych depozytów w depozytach podmiotów niebankowych.

W celu utrzymania wewnętrznych i zewnętrznych norm płynności Bank utrzymuje wysoki poziom aktywów płynnych. Według stanu na 31 grudnia 2015 roku wartość aktywów płynnych Banku wynosiła 6.051,71 mln zł i stanowiła 136% ich wymaganego poziomu minimalnego. Dla porównania, na koniec 2014 roku stan aktywów płynnych kształtował się na poziomie 6.289,6 mln zł, stanowiącym 110% obowiązującego limitu.

W 2015 roku na potrzeby oceny stabilności bazy depozytowej, Bank monitorował kształtowanie się osadu na depozytach gospodarstw domowych, depozytach podmiotów gospodarczych i depozytach podmiotów sektora budżetowego, przy czym osad wyznaczany

był w podziale na depozyty bieżące i terminowe, będące sumą depozytów terminowych, zablokowanych i z terminem wypowiedzenia oraz zobowiązań z tytułu zabezpieczeń pieniężnych,.

Ponadto, mając na uwadze specyfikę działania Banku jako banku zrzeszającego oddzielną kategorię zobowiązań uwzględnianych w monitorowaniu i szacowaniu środków stabilnych, były depozyty terminowe banków spółdzielczych.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania finansowe Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku według umownych terminów zapadalności i wymagalności

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	O nieokreślonym terminie	Razem
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 357 048	0	0	0	0	0	1 357 048
Należności od innych banków	489 426	119 541	144 601	140 127	6 566	0	900 261
Pochodne instrumenty finansowe	6 133	0	0	0	0	0	6 133
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	64	0	7 931	2 001	24 784	0	34 780
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	21 500	239 630	1 167 736	2 070 697	2 476 920	1 393 880	7 370 363
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	1 539 512	2 195	45 335	1 322 392	1 405 252	402 422	4 717 108
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	49 888	0	0	2 230 130	233 510	0	2 513 528
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	824 641	824 641
Razem aktywa	3 463 571	361 366	1 365 603	5 765 347	4 147 032	2 620 943	17 723 862
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	42	0	0	0	0	0	42
Zobowiązania wobec innych banków	12 523 019	741 345	344 201	9 078	0	0	13 617 643
Pochodne instrumenty finansowe	3 419	0	0	0	0	0	3 419
Zobowiązania wobec klientów	1 756 654	100 965	105 644	6 121	6 208	0	1 975 592
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	432 947	465 248	105 026	178 988	171 570	0	1 353 779
Pozostałe zobowiązania	131 569	9	76	0	0	0	131 654
Razem zobowiązania	14 847 650	1 307 567	554 947	194 187	177 778	0	17 082 129
Kapitał własny	0	0	0	0	0	641 733	641 733
Razem zobowiązania i kapitał własny	14 847 650	1 307 567	554 947	194 187	177 778	641 733	17 723 862
Luka	-11 384 079	-946 201	810 656	5 571 160	3 969 254	1 979 210	0
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	459 139	54 183	846 717	76 415	7 345	0	1 443 799
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	153 298	0	0	0	0	0	153 298
Pozabilansowe instrumenty finansowe	312	1 972	2 199	-1 471	0	0	3 012
Razem pozycje pozabilansowe	-305 529	-52 211	-844 518	-77 886	-7 345	0	-1 287 489
Luka razem	-11 689 608	-998 412	-33 862	5 493 274	3 961 909	1 979 210	-1 287 489

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania finansowe Banku na dzień 31 grudnia 2014 roku według umownych terminów zapadalności i wymagalności (dane przekształcone)

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	O nieokreślonym terminie	Razem
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	977 862	0	0	0	0	0	977 862
Należności od innych banków	330 768	39 234	70 049	116 258	7 986	0	564 295
Pochodne instrumenty finansowe	6 292	0	0	0	0	0	6 292
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	495 624	294 806	1 114 433	2 246 849	2 321 454	1 035 991	7 509 157
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	3 076 400	67 953	96 986	534 015	1 103 882	364 356	5 243 592
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	0	0	36 243	2 343 604	233 816	0	2 613 663
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	824 198	824 198
Razem aktywa	4 886 946	401 993	1 317 711	5 240 726	3 667 138	2 224 545	17 739 059
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	44	0	0	0	0	0	44
Zobowiązania wobec innych banków	13 590 400	581 914	410 888	118 112	0	0	14 701 314
Pochodne instrumenty finansowe	6 722	0	0	0	0	0	6 722
Zobowiązania wobec klientów	1 781 937	142 416	177 676	7 817	5 565	0	2 115 411
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	0	101 844	166 659	0	268 503
Pozostałe zobowiązania	133 395	34	401	89	0	0	133 919
Razem zobowiązania	15 512 498	724 364	588 965	227 862	172 224	0	17 225 913
Kapitał własny	0	0	0	0	0	513 146	513 146
Razem zobowiązania i kapitał własny	15 512 498	724 364	588 965	227 862	172 224	513 146	17 739 059
Luka	-10 625 552	-322 371	728 746	5 012 864	3 494 914	1 711 399	0
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	658 747	62 052	908 800	21 439	1 120	0	1 652 158
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	226 649	0	0	0	0	0	226 649
Pozabilansowe instrumenty finansowe	1 231	26 202	-900	-26 243	0	0	290
Razem pozycje pozabilansowe	-430 867	-35 850	-909 700	-47 682	-1 120	0	-1 425 219
Luka razem	-11 056 419	-358 221	-180 954	4 965 182	3 493 794	1 711 399	-1 425 219

53.3. Ryzyko rynkowe

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, cen instrumentów dłużnych, akcji lub towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen, na sytuację finansową Banku, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów, w tym zrzeszonych Banków Spółdzielczych.

W procesie monitorowania ryzyka rynkowego Bank wykorzystuje modele wartości zagrożonej VAR, analizę wrażliwości BPV, analizę scenariuszy, tzw. testy warunków skrajnych.

Ze względu na specyfikę poszczególnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, siłę i rodzaj zależności pomiędzy zmianami ich cen, Bank dla potrzeb wyliczania VAR wyróżnia następujące portfele:

- 1) portfel instrumentów stopy procentowej, obejmujący dłużne papiery wartościowe, instrumenty pochodne na stopę procentową i lokaty udzielone na rynku międzybankowym o terminie zapadalności powyżej 1 miesiąca,
- 2) portfel handlowy instrumentów stopy procentowej,
- 3) portfel pozycji walutowych,
- 4) portfel zagregowany dla pozycji i instrumentów wskazanych w pkt 1 i pkt 3.

Szacowanie zmienności pozycji generujących ryzyko w modelu VAR uwzględnia następujące czynniki ryzyka:

- 1) dla pozycji w instrumentach stopy procentowej – czynniki dyskontowe wybranych węzłów krzywych zerokuponowych,
- 2) dla pozycji walutowych – kurs średni ogłaszany przez NBP.

Wykorzystując model VAR Bank bierze pod uwagę ograniczenia wynikające z jego stosowania, tj.:

- 1) VAR jest miarą na dany moment w czasie, odzwierciedlającą pozycję na konkretny moment, które nie muszą obrazować ryzyka pozycji Banku w innym terminie,
- 2) VAR jest metodą szacunku statystycznego, w związku z czym nie jest wykluczone, że w pewnym okresie wystąpi większa, niż wskazywana przez poziom istotności, liczba dni, w których straty przewyższą obliczoną wartość VAR,
- 3) chociaż oczekuje się, że straty nie przekroczą skalkulowanej wartości VAR w np. 99% przypadków, w pozostałym 1% przypadków mogą być one znacznie większe, niż wyliczona wartość VAR.

Zarządzanie ryzykiem z wykorzystaniem metodyki VAR obejmuje także testy warunków skrajnych, polegające na dokonywaniu serii symulacji wpływu niekorzystnych rynkowych czynników ryzyka na wynik zrealizowany oraz na poziom VAR. Testy skrajnych warunków przeprowadzane są dla składu portfela z każdego dnia roboczego testowanego miesiąca. Wpływ skrajnych warunków na wynik na portfelu oceniany jest poprzez szacowanie maksymalnych hipotetycznych strat na podstawie historycznych zmian stóp zwrotu. Wpływ skrajnych warunków na poziom VAR Bank szacuje przy założeniu, że:

- 1) odchylenia standardowe przyjmują największe notowane wartości z okresu, z którego dostępne są dane historyczne w bazie danych,
- 2) współczynniki korelacji poszczególnych pozycji generujących ryzyko w portfelu są skrajnie niekorzystne, co oznacza, że przyjmują wartości 1 lub -1, w zależności od tego, czy dana pozycja jest, odpowiednio, długa lub krótka.

System limitów Banku w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmuje:

- 1) dla księgi bankowej:
 - a) limity dopuszczalnej zmiany wartości wyniku odsetkowego w okresie najbliższych 12 miesięcy z tytułu ryzyka terminów przeszacowania i ryzyka bazowego,
 - b) limit maksymalnej wartości względnej współczynnika luki,
 - c) limity z tytułu ryzyka opcji klienta.
- 2) dla portfela instrumentów finansowych:
 - a) limity wartości zagrożonej (VAR) dla poszczególnych portfeli,

- b) limity BPV (wartość punktu bazowego, ang. basis point value – miara ryzyka wyrażająca zmianę wartości rynkowej instrumentu, powodująca zmianę rentowności do wykupu o 1 pb) dla poszczególnych portfeli i subportfeli,
- c) limit duration (średni okres trwania) instrumentów finansowych w portfelach dostępnym do sprzedaży oraz handlowym.

Wysokość limitów BPV dla poszczególnych portfeli oraz ich wykorzystanie przedstawia tabela:

	31.12.2015		31.12.2014	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Portfel subinwestycyjny	240	50,57%	240	0,75%
Portfel handlowy	60	32,43%	60	16,91%

W ramach analiz wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej prowadzone są badania profilu ryzyka dla 4 jego kategorii, tj. ryzyka terminów przeszacowania, ryzyka bazowego, ryzyka opcji klienta i ryzyka krzywej dochodowości. Pomiar narażenia Banku na ryzyko dokonywany jest w oparciu o analizy luki niedopasowania aktywnych i pasywnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, z uwzględnieniem ich podziału według terminów przeszacowania, rodzaju stawek bazowych i waluty. Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym Banku i jego funduszach własnych za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe.

Dla potrzeb kontroli ekspozycji na ryzyko walutowe Bank monitoruje poziom maksymalnej otwartej pozycji walutowej na koniec dnia oraz limit pozycji intraday.

Wysokość limitów pozycji walutowej oraz ich wykorzystanie przedstawia tabela:

	31.12.2015		31.12.2014	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Całkowita pozycja walutowa na koniec dnia	14 948 zł	20,16%	17 466 zł	27,40%
Pozycja intraday	15 000 EUR	13,89%	15 000 EUR	6,90%

Do limitów ograniczających poziom narażenia Banku na ryzyko walutowe, a wynikających z obowiązujących w Banku procedur wewnętrznych i wprowadzonych uchwałami Zarządu Banku, zalicza się również:

- 1) limit wartości zagrożonej (VAR),
- 2) limity zaangażowania Banku wobec banków komercyjnych (krajowych i zagranicznych),
- 3) limity dla krajów.

Informację dotyczącą kształtowania się limitów VAR dla poszczególnych portfeli oraz stopnia ich wykorzystania przedstawia poniższa tabela

	31.12.2015		31.12.2014	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Portfel instrumentów stopy procentowej	4 858	24,94%	5 676	4,80%
Subportfel handlowy (portfel instrumentów stopy procentowej w portfelu handlowym)	729	24,32%	851	11,10%
Portfel pozycji walutowych	210	8,21%	210	9,10%

W roku 2015, podobnie, jak w roku poprzednim, skala działalności handlowej Banku była znacząca i Bank był zobligowany do tworzenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka rynkowego oraz ryzyka kredytowego kontrahenta.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Waluta								
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	Razem
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa									
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 326 487	22 060	5 177	5 102	1 308	526	134	2 873	1 357 048
Należności od innych banków	567 466	84 840	19 908	231 542	59 353	3 172	805	13 241	900 261
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	6 133	0	0	0	0	0	0	0	6 133
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	34 780	0	0	0	0	0	0	0	34 780
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 863 542	496 854	116 591	9 967	2 555	0	0	0	7 370 363
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 578 675	138 433	32 485	0	0	0	0	0	4 717 108
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 513 528	0	0	0	0	0	0	0	2 513 528
Inwestycje w jednostki podporządkowane	534 947	0	0	0	0	0	0	0	534 947
Zapasy	1 197	0	0	0	0	0	0	0	1 197
Rzeczowe aktywa trwałe	87 098	0	0	0	0	0	0	0	87 098
Wartości niematerialne	58 382	0	0	0	0	0	0	0	58 382
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	10 433	0	0	0	0	0	0	0	10 433
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	70 005	0	0	0	0	0	0	0	70 005
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	4 074	0	0	0	0	0	0	0	4 074
Inne aktywa	58 389	52	12	64	16	0	0	0	58 505
Razem aktywa	16 715 136	742 239	174 173	246 675	63 232	3 698	939	16 114	17 723 862

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	Waluta							
	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	Razem
	PLN	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	42	10	0	0	0	0	42
Zobowiązania wobec innych banków	12 782 039	604 119	141 762	197 517	50 631	3 108	789	30 860
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	3 419	0	0	0	0	0	0	0
Zobowiązania wobec klientów	1 825 613	102 637	24 085	37 929	9 723	3 123	793	6 290
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 353 779	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe zobowiązania	118 783	0	0	0	0	0	0	0
Rezerwy	12 783	53	12	35	9	0	0	0
Razem zobowiązania	16 096 416	706 851	165 869	235 481	60 363	6 231	1 582	37 150
Kapitał własny	641 733	0	0	0	0	0	0	0
Razem zobowiązania i kapitał własny	16 738 149	706 851	165 869	235 481	60 363	6 231	1 582	37 150
Pozycje pozabilansowe								
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	1 426 516	11 059	2 595	6 224	1 596	0	0	0
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	148 756	641	151	3 901	1 000	0	0	0
Pozabilansowe instrumenty finansowe	450 398	133 428	31 310	22 183	5 686	6 217	1 578	24 387
Razem pozycje pozabilansowe	2 025 670	145 128	34 056	32 308	8 282	6 217	1 578	24 387

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Waluta								
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	Razem
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa									
Kasa, środki w Banku Centralnym	939 928	26 328	6 177	6 525	1 861	420	119	4 661	977 862
Należności od innych banków	408 221	125 143	29 360	15 086	4 301	1 698	479	14 147	564 295
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	6 292	0	0	0	0	0	0	0	6 292
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 894 906	607 565	142 544	6 686	1 906	0	0	0	7 509 157
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	5 229 470	14 122	3 313	0	0	0	0	0	5 243 592
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 613 663	0	0	0	0	0	0	0	2 613 663
Inwestycje w jednostki podporządkowane	470 339	0	0	0	0	0	0	0	470 339
Zapasy	1 930	0	0	0	0	0	0	0	1 930
Rzeczowe aktywa trwałe	136 968	0	0	0	0	0	0	0	136 968
Wartości niematerialne	58 753	0	0	0	0	0	0	0	58 753
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	5 877	0	0	0	0	0	0	0	5 877
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	87 336	0	0	0	0	0	0	0	87 336
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	9 948	0	0	0	0	0	0	0	9 948
Inne aktywa	52 921	88	21	38	11	0	0	0	53 047
Razem aktywa	16 916 552	773 246	181 415	28 335	8 079	2 118	598	18 808	17 739 059

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku (dane przekształcone)

	Waluta							
	PLN	EUR		USD		CHF		Razem
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	44	10	0	0	0	0	44
Zobowiązania wobec innych banków	13 932 533	581 894	136 521	152 508	43 484	2 104	594	14 701 314
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	6 722	0	0	0	0	0	0	6 722
Zobowiązania wobec klientów	2 013 811	78 438	18 403	19 142	5 458	486	137	2 115 411
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	268 503	0	0	0	0	0	0	268 503
Pozostałe zobowiązania	119 654	0	0	0	0	0	0	119 654
Rezerwy	14 122	130	31	13	4	0	0	14 265
Razem zobowiązania	16 355 345	660 506	154 965	171 663	48 946	2 590	731	17 225 913
Kapitał własny	513 146	0	0	0	0	0	0	513 146
Razem zobowiązania i kapitał własny	16 868 491	660 506	154 965	171 663	48 946	2 590	731	17 739 059
Pozycje pozabilansowe								
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	1 623 488	26 040	6 109	2 630	750	0	0	1 652 158
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	218 773	3 141	737	4 735	1 350	0	0	226 649
Pozabilansowe instrumenty finansowe	878 625	417 220	97 886	155 971	44 472	532	150	1 478 233
Razem pozycje pozabilansowe	2 720 886	446 401	104 732	163 336	46 572	532	150	3 357 040

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2015 roku według umownych dat zmiany oprocentowania

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 269 925	0	0	0	0	87 123	1 357 048
Należności od innych banków	482 199	143 350	69 307	0	0	205 405	900 261
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	6 133	6 133
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 780	0	8 000	0	25 000	0	34 780
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 686 086	253 987	212 533	37 284	0	180 473	7 370 363
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	3 660 166	93 781	248 955	207 228	150 000	356 978	4 717 108
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 499 953	0	0	0	0	13 575	2 513 528
Inwestycje w jednostki podporządkowane	0	0	0	0	0	534 947	534 947
Zapasy	0	0	0	0	0	1 197	1 197
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	87 098	87 098
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	58 382	58 382
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	10 433	10 433
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	70 005	70 005
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	0	0	0	0	4 074	4 074
Inne aktywa	0	0	0	0	0	58 505	58 505
Razem aktywa	14 600 109	491 118	538 795	244 512	175 000	1 674 328	17 723 862

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2015 roku według umownych dat zmiany oprocentowania

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	42	42
Zobowiązania wobec innych banków	12 245 714	732 003	267 699	0	0	372 227	13 617 643
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	3 419	3 419
Zobowiązania wobec klientów	1 438 717	100 933	57 541	930	948	376 523	1 975 592
 Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	613 288	550 991	189 500	0	0	0	1 353 779
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	118 783	118 783
Rezerwy	0	0	0	0	0	12 871	12 871
Razem zobowiązania	14 297 719	1 383 927	514 740	930	948	883 865	17 082 129
Kapitał własny	0	0	0	0	0	641 733	641 733
Razem zobowiązania i kapitał własny	14 297 719	1 383 927	514 740	930	948	1 525 598	17 723 862
Luka	302 390	-892 809	24 055	243 582	174 052	148 730	0
 Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	0	0	0	0	0	1 443 799	1 443 799
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	0	0	0	0	0	153 298	153 298
Razem pozycje pozabilansowe	0	0	0	0	0	-1 290 501	-1 290 501
Luka razem	302 390	-892 809	24 055	243 582	174 052	-1 141 771	-1 290 501

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2014 roku według umownych dat zmiany oprocentowania (dane przekształcone)

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	977 862	0	0	0	0	0	977 862
Należności od innych banków	529 460	27 663	7 172	0	0	0	564 295
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	6 292	6 292
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 316 183	140 326	23 652	28 996	0	0	7 509 157
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	4 545 966	152 189	248 416	12 827	0	284 194	5 243 592
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	2 467 618	0	35 252	110 793	0	0	2 613 663
Inwestycje w jednostki podporządkowane	0	0	0	0	0	470 339	470 339
Zapasy	0	0	0	0	0	1 930	1 930
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	136 968	136 968
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	58 753	58 753
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	5 877	5 877
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	87 336	87 336
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	0	0	0	0	9 948	9 948
Inne aktywa	0	0	0	0	0	53 047	53 047
Razem aktywa	15 837 089	320 178	314 492	152 616	0	1 114 684	17 739 059

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

cd. Aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2014 roku według umownych dat zmiany oprocentowania (dane przekształcone)

	Oprocentowane					Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat		
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	44	0	0	0	0	0	44
Zobowiązania wobec innych banków	13 576 672	709 951	414 691	0	0	0	14 701 314
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	6 722	6 722
Zobowiązania wobec klientów	2 001 454	76 870	28 268	478	374	7 967	2 115 411
 Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	183 303	85 200	0	0	0	0	268 503
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	119 654	119 654
Rezerwy	0	0	0	0	0	14 265	14 265
Razem zobowiązania	15 761 473	872 021	442 959	478	374	148 608	17 225 913
Kapitał własny	0	0	0	0	0	513 146	513 146
Razem zobowiązania i kapitał własny	15 761 473	872 021	442 959	478	374	661 754	17 739 059
 Luka	75 616	-551 843	-128 467	152 138	-374	452 930	0
 Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	0	0	0	0	0	1 652 158	1 652 158
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	0	0	0	0	0	226 649	226 649
Razem pozycje pozabilansowe	0	0	0	0	0	-1 425 509	-1 425 509
 Luka razem	75 616	-551 843	-128 467	152 138	-374	-972 579	-1 425 509

53.4. Ryzyko operacyjne

Definicja ryzyka operacyjnego

Ryzyko operacyjne w Banku definiuje się jako ryzyko poniesienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów informatycznych lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując również ryzyko prawne.

Organizacja systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym

System zarządzania ryzykiem operacyjnym wdrożono według postanowień:

- 1) Uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku,
- 2) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych,
- 3) Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały Nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 8 stycznia 2013 roku,
- 4) Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 roku, poz. 128 z późn.zm.).

W ramach systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym określone zostały kompetencje i zadania w zakresie nadzorowania i kontroli systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak również w zakresie realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem.

Funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym odbywa się na podstawie:

- 1) Strategii zarządzania ryzykiem bankowym w Banku BPS S.A., która określa sposób zarządzania ryzykiem bankowym w Banku,
- 2) Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym, która określa kluczowe zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym obowiązujące w Banku BPS S.A.

Celami strategicznymi w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym są:

- 1) utrzymanie limitów operacyjnych na założonym poziomie nieprzekraczającym limitów tolerancji ryzyka operacyjnego,
- 2) podejmowanie działań zapewniających utrzymanie wskaźników KRI na akceptowalnym poziomie,
- 3) zapewnienie bezpiecznego i ciągłego funkcjonowania Banku.

Struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku składa się z:

- 1) Rady Nadzorczej,
- 2) Zarządu,
- 3) Komitetu Ryzyka Operacyjnego,
- 4) Departamentu Audytu,
- 5) Biura Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym,
- 6) Departamentu Bezpieczeństwa i Administracji,
- 7) Departamentu Organizacyjno-Prawnego i Kadr,
- 8) Pracowników komórek i jednostek organizacyjnych Banku.

Do najistotniejszych zadań w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym na poszczególnych szczeblach w Banku należą, w przypadku:

- 1) Rady Nadzorczej – sprawowanie nadzoru nad zgodnością polityki Banku w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, ze strategią i planem finansowym Banku oraz nad wprowadzeniem systemu

- zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem operacyjnym, a także ocena adekwatności i skuteczności tego procesu, zatwierdzanie polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 2) Zarządu – opracowanie i wdrożenie polityki w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz monitorowanie efektywności jego działania, w tym wskazanie osób i jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za realizację poszczególnych elementów systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym,
 - 3) Komitetu Ryzyka Operacyjnego – rekomendowanie Zarządowi do zatwierdzenia polityki, a także pozostałych procedur pomiaru, raportowania i limitowania ryzyka operacyjnego, zatwierdzanie listy aktualnie obowiązujących wskaźników KRI oraz wartości progowych wyznaczonych metodą ekspercką,
 - 4) Departamentu Audytu – opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem operacyjnym w działalności Banku, przeprowadzanie czynności audytowych w komórkach organizacyjnych Banku w celu dokonania oceny zgodności działania kontrolowanych komórek z obowiązującymi regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi,
 - 5) Biura Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym – opracowanie i aktualizowanie projektów procedur dotyczących zarządzania ryzykiem operacyjnym, monitorowanie i raportowanie poziomu ryzyka operacyjnego, wprowadzanie i rozwijanie narzędzi wspomagających zarządzanie tym rodzajem ryzyka,
 - 6) Departamentu Bezpieczeństwa i Administracji - kreowanie polityki Banku w zakresie bezpieczeństwa fizycznego oraz technicznego, a także bezpieczeństwa informacji i systemów informatycznych, zarządzanie ciągłością działania, koordynowanie procesu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, prowadzenie działań związanych z zapobieganiem wyłudzeniom, oszustwom oraz innym przestępstwom lub nadużyciom finansowym, zarządzanie incydentami związanymi z bezpieczeństwem informatycznym oraz bezpieczeństwem informacji,
 - 7) Departamentu Organizacyjno - Prawnego i Kadr - koordynowanie przepływu informacji dotyczących ryzyka operacyjnego pomiędzy spółkami zależnymi a Bankiem,
 - 8) Pracowników pozostałych komórek i jednostek organizacyjnych Banku – bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym poprzez identyfikację zdarzeń operacyjnych oraz podejmowanie działań ograniczających potencjalne zagrożenia w obszarze ryzyka operacyjnego oraz łagodzących negatywne skutki zrealizowania tego ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz ograniczanie tego ryzyka.

Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante poprzez samoocenę ryzyka operacyjnego i kontroli oraz analizy scenariuszowe a także ex post poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych. Ryzyko operacyjne ex ante jest identyfikowane w celu zapobiegania powstawaniu nieakceptowanego poziomu ryzyka operacyjnego w procesach realizowanych przez Bank.

Poziom rzeczywistego ryzyka operacyjnego jest mierzony za pomocą wskaźników KRI, przy czym ich definicje są opracowywane w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego w Banku. Określone zostały limity dla wskaźników KRI.

System raportowania na temat poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje:

- 1) informację bieżącą o istotnych stratach operacyjnych, którą otrzymuje Zarząd oraz Członkowie Komitetu Ryzyka Operacyjnego,
- 2) raport: z przeprowadzonego procesu samooceny ryzyka operacyjnego i kontroli oraz analiz scenariuszowych, a także z podjętych działań mających na celu mitygację ryzyka operacyjnego, które są opiniowane przez Komitet Ryzyka Operacyjnego i przyjmowane przez Zarząd,
- 3) informację kwartalną na temat poziomu narażenia Banku na ryzyko operacyjne, która jest opiniowana przez Komitet Ryzyka Operacyjnego, przyjmowana przez Zarząd i stanowi element sprawozdania dotyczącego zarządzania ryzykiem, przedkładanego Radzie Nadzorczej.

Sprawozdanie kwartalne na temat narażenia Banku na ryzyko operacyjne obejmuje między innymi:

- 1) analizę istotnych strat operacyjnych poniesionych przez Bank z tytułu realizacji ryzyka operacyjnego,
- 2) analizę wartości wskaźników KRI,
- 3) wysokość limitów dla wartości KRI,
- 4) wysokość wykorzystania limitów tolerancji na ryzyko operacyjne,
- 5) ocenę ryzyka operacyjnego w spółkach zależnych,
- 6) wartość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego, wyliczoną metodą podstawowego wskaźnika (BIA),
- 7) informację na temat działań podejmowanych w celu poprawy systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Bank stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków realizacji tego ryzyka:

- 1) odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów i procedury oraz wprowadzenie mechanizmów kontrolnych,
- 2) wyeliminowanie procesów, produktów, systemów, które to ryzyko generują,
- 3) transferowanie, tj. outsourcing usług lub zawieranie umów ubezpieczeniowych,
- 4) zabezpieczenia fizyczne,
- 5) zabezpieczenia finansowe,
- 6) plany awaryjne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest wspierany przez system AZRO (Aplikacja Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym), który służy do ewidencji zdarzeń operacyjnych, jak również do przeprowadzania procesu samooceny ryzyka operacyjnego i kontroli oraz analiz scenariuszowych, które stanowią test warunków skrajnych dla ryzyka operacyjnego.

Bank oblicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika (BIA) zgodnie wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

54. Zarządzanie kapitałem

W roku 2015 funkcjonowanie systemu zarządzania kapitałem w Banku opierało się na poniższych regulacjach zewnętrznych:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych,
- 2) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym,
- 3) Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.),
- 4) Uchwała KNF Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

W Banku istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, funkcjonujący na podstawie „Instrukcji funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A.” oraz „Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPS S.A.”. Odpowiedzialność za zarządzanie kapitałem ponosi Zarząd Banku, wspierany przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Polityka zarządzania kapitałem oraz Instrukcja funkcjonowania procesu ICAAP, zatwierdzane są przez Radę Nadzorczą Banku. Zasady wyznaczania kapitału wewnętrznego podlegają przeglądowi nie rzadziej niż raz w roku.

Celem zarządzania kapitałem jest:

- 1) utrzymanie funduszy własnych na poziomie zgodnym z przepisami prawa, a także zabezpieczającym zidentyfikowane ryzyka istotne, występujące w działalności Banku,
- 2) sukcesywne zwiększanie poziomu funduszy własnych w celu umożliwienia dalszego rozwoju działalności i wzmocnienia pozycji na polskim rynku usług bankowych,
- 3) utrzymywanie kapitału na poziomie, który pozwoli na zapewnienie optymalnej obsługi zrzeszonych Banków Spółdzielczych,
- 4) efektywne wykorzystanie istniejącego kapitału między innymi poprzez stałe monitorowanie poziomu jego wykorzystania, które umożliwi optymalizowanie działalności w kierunku rozwoju produktów o oczekiwanym poziomie absorpcji kapitału.

Polityka zarządzania kapitałem

Polityka zarządzania kapitałem określa przede wszystkim zasady zarządzania kapitałem w sytuacjach normalnych i awaryjnych, preferowaną strukturę funduszy własnych oraz długoterminowe cele kapitałowe. Za merytoryczne przygotowanie polityki zarządzania kapitałem odpowiedzialny jest Departament Planowania i Analiz. Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania kapitałem i ryzykiem, a Rada Nadzorcza Banku ostatecznie zatwierdza proces oceny adekwatności kapitałowej. Polityka podlega corocznemu przeglądowi w celu dostosowania jej do przepisów zewnętrznych oraz zmian profilu ryzyka Banku i jego otoczenia gospodarczego.

Proces oceny adekwatności kapitałowej

Adekwatność kapitałowa oznacza spełnienie wymagań regulacyjnych w zakresie wymogów kapitałowych oraz kapitału wewnętrznego.

Proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału został opisany w ramach wewnętrznej procedury ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Instrukcja ICAAP zawiera wytyczne dotyczące zasad oceny istotności ryzyk oraz metody wyznaczania kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka. Celem oceny adekwatności kapitału jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Banku. Bank dostosowuje wielkość funduszy własnych do poziomu i rodzaju ryzyka na jaki jest narażony oraz do charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmuje pomiar, monitorowanie, raportowanie, limitowanie i kontrolę adekwatności kapitałowej, efektywną alokację kapitału oraz procedury awaryjne.

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, wprowadzającej zmiany w ustawie Prawo bankowe oraz postanowień Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) nr 2015/850 z dnia 30 stycznia 2015 roku w sprawie zmiany rozporządzenia delegowanego (UE) nr 241/2014 uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących wymogów w zakresie funduszy własnych obowiązujących instytucje, dane dotyczące adekwatności kapitałowej na 31 grudnia 2014 roku zostały przeliczone i są prezentowane zgodnie z przepisami obowiązującymi w 2015 roku.

Fundusze własne dla potrzeb adekwatności kapitałowej

Fundusze własne dla potrzeb wyliczania adekwatności kapitałowej wyliczane są w oparciu o postanowienia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz Ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Fundusze własne Banku stanowią sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II. W skład kapitału Tier I wchodzi kapitał podstawowy Tier I. Bank nie posiada kapitału dodatkowego Tier I.

W skład kapitału podstawowego Tier I wchodzi:

- 1) instrumenty kapitałowe,
- 2) agio emisyjne związane z instrumentami kapitałowymi,

- 3) zyski zatrzymane,
- 4) skumulowane inne całkowite dochody,
- 5) kapitał rezerwowy,
- 6) fundusze ogólnego ryzyka bankowego.

Kapitał podstawowy Tier I korygowany jest o:

- 1) korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych,
- 2) korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych,
- 3) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej,
- 4) krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I,
- 5) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych,
- 6) wartość pozycji określonych w art. 48 przekraczająca limit 17,65%,
- 7) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I.

W skład kapitału Tier II wchodzi:

- 1) zobowiązania podporządkowane,
- 2) instrumenty kapitałowe (kwota przekraczająca limity określone w art. 486 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku oraz art. 171 a ust. 9 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.).

Kapitał Tier II korygowany jest o:

- 1) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale Tier II.

Struktura funduszy własnych Banku

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Kapitał Tier I	509 029	418 610
Kapitał podstawowy Tier I	509 029	418 610
Instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	484 701	423 706
Zyski zatrzymane	-6 265	-118 068
Inne całkowite dochody	67 108	978
Kapitał rezerwowy	46 315	158 648
Fundusze ogólnego ryzyka bankowego	24 500	24 500
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych	16 368	18 706
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	-2 823	-3 189
Wartości niematerialne	-58 382	-58 753
Krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I	-3 917	-7 078
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych	0	-43 391
Wartość pozycji określonych w art. 48 przekraczająca limit 17,65%	0	-10 834
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-58 576	33 385
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0
Kapitał Tier II	303 441	240 242
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	303 441	240 632
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale Tier II	0	-390
Fundusze własne	812 470	658 852

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko oraz wskaźniki kapitałowe

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze roku 2015 Bank stosuje metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. W zakresie ryzyka operacyjnego Bank wykorzystuje metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach). W obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej Bank wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w wyżej wymienionym Rozporządzeniu.

Ekspozycja na ryzyko i wskaźniki kapitałowe

	31.12.2015	31.12.2014 dane przekształcone
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	8 562 790	8 816 444
Kwota ekspozycji na ryzyko w odniesieniu do ryzyka kredytowego	7 836 502	8 090 018
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka operacyjnego	700 119	698 965
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka rynkowego	24 920	24 864
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej	1 249	2 597
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	5,9%	4,7%
Współczynnik kapitału Tier I	5,9%	4,7%
Łączny współczynnik kapitałowy	9,5%	7,5%*

*Łączny współczynnik kapitałowy w zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2014 wynosił 7,7%.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank utrzymywał fundusze własne na poziomie 812.470 tys. zł.

Łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 9,5%, a współczynniki kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier I ukształtowały się na poziomie 5,9%. Bank nie spełnił wymogów w zakresie funduszy własnych określonych w art. 92 ust. 1 lit. b Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, tj. wymogu określonego dla współczynnika kapitału Tier I na poziomie 6,0%. Nie spełnienie minimalnego wymogu współczynnika kapitału Tier I było przewidziane w realizowanym przez Bank programie postępowania naprawczego, którego głównym celem jest systematyczna poprawa adekwatności kapitałowej, głównie poprzez wzmocnienie kapitałowe w drodze emisji akcji i obligacji podporządkowanych. Działania podejmowane w tym obszarze pozwalają na pełną realizację założeń programu naprawczego.

Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej

W okresie listopad-grudzień 2015 roku w Banku miała miejsce inspekcja problemowa prowadzona przez pracowników Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie ryzyka płynności oraz adekwatności kapitałowej. W trakcie inspekcji wskazano, że Bank powinien wyłączyć z kapitałów Tier II obligacje podporządkowane serii BPS1122 o wartości 85.200 tys. zł, których warunki emisji zostały ocenione jako niezgodne z wymogami określonymi w art. 63 lit. h) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 (CRR) z dnia 26 czerwca 2013 roku. W celu rozstrzygnięcia tej kwestii Bank w dniu 5 lutego 2016 roku przesłał do Europejskiego Nadzoru Bankowego pytanie w sprawie spełniania przez obligacje serii BPS1122 warunków określonych w art. 63 lit. h) Rozporządzenia CRR. Do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2015, Bank nie uzyskał z Europejskiego Nadzoru Bankowego odpowiedzi w tej sprawie.

W przypadku niekorzystnej dla Banku interpretacji Europejskiego Nadzoru Bankowego uniemożliwiającej zaliczanie obligacji podporządkowanych serii BPS1122 do kapitału Tier II, na dzień 31 grudnia 2015 roku adekwatność kapitałowa Banku ukształtowałaby się zgodnie z poniższym zestawieniem.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku**

(w tys. zł)

	31.12.2015	31.12.2014
Kapitał Tier I	509 029	418 610
Kapitał podstawowy Tier I	509 029	418 610
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0
Kapitał Tier II	218 241	240 242
Fundusze własne	727 270	658 852
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	8 562 790	8 816 444
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	5,9%	4,7%
Współczynnik kapitału Tier I	5,9%	4,7%
Łączny współczynnik kapitałowy	8,5%	7,5%*

**Łączny współczynnik kapitałowy w zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2014 wynosił 7,7%.*

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank utrzymywałby fundusze własne na poziomie 727.270 tys. zł.

Łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósłby 8,5%, a współczynniki kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier I ukształtowałyby się na poziomie 5,9%. Wyłączenie obligacji podporządkowanych serii BPS 1122 z kapitałów Tier II nie skutkowałoby niespełnieniem przez Bank na dzień 31 grudnia 2015 roku wymogów określonych w art. 92 ust. 1 lit. c Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady, tj. wymogu określonego dla łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 8,0%.

Kapitał wewnętrzny

Bank wyznacza kapitał wewnętrzny zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF z dnia 04 października 2011 roku, w oparciu o wewnętrzną Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

W procesie oceny istotności wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność Banku oceniane są następujące rodzaje ryzyka: ryzyko kredytowe, ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, ryzyko operacyjne, ryzyko koncentracji zaangażowań, ryzyko walutowe, ryzyko rynkowe instrumentów finansowych w księdze handlowej, ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej, ryzyko płynności, ryzyko inwestycji kapitałowych, ryzyko cyklu gospodarczego, ryzyko kapitałowe, ryzyko strategiczne, ryzyko utraty reputacji, ryzyko modeli, ryzyko transferowe, ryzyko kraju, ryzyko rezydualne, ryzyko prawne, ryzyko braku zgodności, ryzyko inwestycji w podmioty zależne i współzależne oraz ryzyko nadmiernej dźwigni.

Dla ryzyk ocenionych jako istotne wyznaczony zostaje kapitał wewnętrzny. Wielkość kapitału wewnętrznego Banku obliczana jest jako suma wszystkich skwantyfikowanych w jednostkach pieniężnych rodzajów ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał wewnętrzny alokowany został na następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe, stopy procentowej w księdze bankowej, płynności, kapitałowe, modeli oraz inwestycji w podmioty zależne i współzależne. Łączna kwota kapitału wewnętrznego oszacowana została na poziomie 757.310 tys. zł, a relacja kapitału wewnętrznego do funduszy własnych wyniosła 93,2%.

Podpisy

Zdzisław Kupczyk

Prezes Zarządu

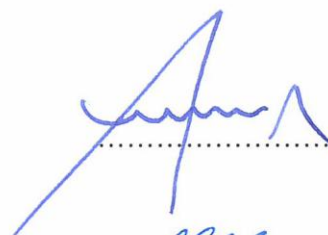
Piotr Chrzanowski

Wiceprezes Zarządu

Artur Adamczyk

Wiceprezes Zarządu

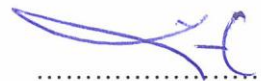
Dariusz Olkiewicz

Wiceprezes Zarządu

Anna Zawada

Główny Księgowy Banku

Warszawa, dnia 23 maja 2016 roku

Niniejsze sprawozdanie zawiera 136 kolejno ponumerowanych stron.